

Onsdagen den 1 juni

Kl. 09.00–13.56
16.00–16.25

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 11 maj justerades.

§ 2 Anmälan om granskningsrapport

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till civilutskottet:
RiR 2022:13 Konsumentverkets tillsyn av marknadsföring och avtalsvillkor

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition
2021/22:245 till skatteutskottet

Skrivelser
2021/22:130 till finansutskottet
2021/22:249 till socialutskottet

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkanden
2021/22:FiU43 Riksrevisionens rapport om AP-fondernas hållbarhetsarbete
2021/22:FiU28 Idéburen välfärd

Utrikesutskottets betänkande
2021/22:UU14 Interparlamentariska unionen

§ 5 En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU35

En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring (prop. 2021/22:186 delvis)
föredrogs.

Anf. 1 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Den grova organiserade brottsligheten förstör så mycket i vårt land.

Kvinnor utnyttjas sexuellt på grund av den, ungdomar går ned sig i droger på grund av den, mammor sörjer sina döda barn på grund av den, arbetare utnyttjas som slavar på grund av den och krögare får sina restauranger sprängda på grund av den – för att bara nämna något. Det mänskliga priset för den organiserade brottsligheten är enormt.

Jag tycker att alla väljare har rätt att förvänta sig av oss politiker att vi ska göra precis allt vi kan för att bekämpa den grova organiserade brottsligheten. Vi måste tänka i nya banor och anta nya lagar. Mycket har gjorts, men mer måste göras.

I dag debatterar vi regeringens förslag för att stärka rättsprocessen och öka lagföringen, med andra ord hur vi ska kunna lagföra fler på ett rättssäkert sätt.

Fru talman! Bland det viktigaste vi har i detta arbete är våra vittnen. Det är de som dag efter dag tar plats i våra tingsrätter för att berätta vad de har sett eller hört, plikttroget och rakryggt. Men fler skulle kunna vittna; fler skulle kunna säga mer. Rädslan hos vittnen är en jordmån ur vilken den organiserade brottsligheten kan växa sig starkare.

Vi måste bättre skydda våra vittnen. De som hotar vittnen angriper både personen som ska vittna och rättsprocessen som behöver vittnesmål för att fungera. Det handlar om rättvisa för brottsoffret, vittnet och oss alla.

Regeringen föreslår därför att minimistraftet för övergrepp i rättssak av normalgraden ska höjas till fängelse i sex månader. I dag anges endast högsta straffet i lagen.

Vidare föreslår regeringen att den särskilda graden ringa övergrepp i rättssak, som har straffskalan böter eller fängelse i högst sex månader, ska tas bort och ersättas med en möjlighet att bestämma straffet till fängelse i högst ett år vid mindre allvarliga fall av övergrepp i rättssak.

Regeringen föreslår även en lagändring som gör att fler ska kunna dömas till grovt övergrepp i rättssak och på så sätt möta hårdare straff. Att brott begås inom ramen för kriminella nätverk ska bli ett nytt kriterium för att klassa ett brott som grovt.

Sekretessen kan också utgöra en skyddsvall för vittnen. Regeringen föreslår därför att sekretess ska gälla hos en domstol för kontaktppgifter till en enskild i ett brottmål, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider men. Motsvarande sekretess föreslås också gälla i skadeståndsmål kopplade till brott.

Fru talman! Ju närmare vittnen är kriminella gäng, desto mer har de ofta att berätta. Men ju mer de har att berätta, desto tystare är de ofta. Det är utifrån denna vetskap regeringen nu föreslår en ny strafflindringsgrund som innebär att den tilltalades medverkan i utredningen av någon annans brott ska kunna leda till att domstolen dömer ut ett lägre straff. Det gäller

fall där den tilltalade lämnar uppgifter som är av väsentlig betydelse för utredningen av någon annans brott där lagbokens strängaste straff för brottet i fråga är fängelse i minst sex månader.

Fru talman! Den som lämnar felaktiga uppgifter eller avstår från att säga sanningen i en domstol hindrar rättvisan. Värre än så kan personens agerande aktivt leda till orättvisa genom att oskyldiga personer pekats ut i domstol. Detta gör mened till ett mycket allvarligt brott. Nu går regeringen fram med en skärpning så att fler ska kunna dömas till grov mened – detta genom att som skäl för att brottet ska ses som grovt lägga till om meneden begåtts med uppsåt att försvåra eller förhindra utredningen av allvarlig brottslighet eller lagföringen av någon för sådan brottslighet.

Vad som är att se som allvarlig brottslighet ska enligt regeringens förslag vara ett brott med ett straffvärde om två år – detta sett till hur begreppet används på annat håll i lagboken. Men en majoritet i utskottet vill i stället att gränsen ska gå vid ett år och sex månader, vilket är en relativt liten skillnad.

Jag har stor respekt för att partier gör olika bedömningar, men det som stör mig här är inte *att* man vill ändra i regeringens förslag utan *hur* man vill ändra. Man försöker inte ändra lagtexten, utan man ändrar bakgrundstexten. Denna kommer praktiserande jurister att ha svårt att hitta till eftersom det förutsätts att det är i propositionen man hittar de förklarande texterna när de ska tolka svensk lag. Nu får vi se om jurister hittar till detta genom att bläddra i riksdagens protokoll. Ändringen har för den enskilde en stor betydelse i det enskilda fallet, både för brottsoffer och för gärningsmän.

I stället för att man uppmanar regeringen att återkomma med ett noggrant förberett förslag med tydligt förarbete som jurister är vana att arbeta med bryter man ny juridisk lösning. Är detta rättssäkert? Är det rimligt att hantera brott och straff med så fri hand? Dessutom är det ytterst osäkert om det verkligen kommer att bli kammarens beslut eftersom det råder falsk majoritet i utskottet.

Utöver vad jag hittills varit inne på innebär regeringens förslag även skärpta straff för skyddande av brottsling, vilket ligger i linje med det jag nämnt tidigare.

Fru talman! Sammantaget är detta angelägna och välkomna ändringar som visar att regeringen menar allvar med att ta sig an den grova organiserade brottsligheten.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 2 ELLEN JUNTTI (M):

Fru talman! Som Gustaf Lantz sa ska vi nu debattera en stärkt rättsprocess och en ökad lagföring. Jag börjar med att yrka bifall till reservation nummer 14 gällande anonyma vittnen.

Sverige har sedan många år tillbaka mycket stora problem med gängkriminaliteten. Enligt polisen finns i dag drygt 8 200 gängkriminella. Av dessa är drygt 1 200 under 18 år, med andra ord barn. De blir bara fler och fler för varje dag som går. Med sitt våldskapital skapar gängen parallellsambanden där människor inte vågar vittna och staten är alltmer frånvarande. Allt yngre barn rekryteras som spejare, hantlangare och ibland till och med mördare. De som drabbas hårdast av gängens våld är vanliga människor som vill göra rätt för sig. I värsta fall är det barn som faller

offer. Utvecklingen i Sverige är skrämmande. Den skrämmer mig på riktigt. Det är helt bedrövligt.

Fru talman! I propositionen presenterar regeringen flera förslag som Moderaterna efterfrågat för att bryta tystnadskulturen inom de kriminella gängen. Det handlar bland annat om införande av ett kronvitnesssystem som innebär att den som medverkar i utredningen av någon annans brott ska kunna få lindrigare straff. I propositionen föreslås också skärpningar av straffen för olika former av falska anklagelser, övergrepp i rättssak, grova fall av mened och skyddande av brottsling.

Ett system med kronvittnen behöver införas, men i regeringens förslag finns brister. En brist är att det inte finns någon möjlighet för åklagaren att lämna ett bindande erbjudande när hon förhandlar med ett potentiellt kronvittne. Åklagaren kan alltså inte lämna några garantier för att hennes förslag till strafflindring kommer att accepteras av rätten. Detta innebär att en misstänkt som bistår brottsbekämpande myndigheter med viktig information löper en påtaglig risk att göra det utan att få den strafflindring som åklagaren föreslagit. Det gör systemet tandlöst. Det kommer helt enkelt inte att finnas tillräckligt starka incitament för den misstänkte att ge viktig information.

Moderaterna föreslår därför att det införs ett kronvitnesssystem som säkerställer att den misstänkte som bistår brottsbekämpande myndigheter på ett värdefullt sätt kan garanteras den straffreduktion som åklagaren erbjuder i utbyte mot samarbetet. Därför är det mycket glädjande att vi får igenom ett tillkännagivande gällande detta.

Något som också finns med i betänkandet är anonyma vittnen, som vi har följdmotionerat om. Utöver kronvitnesssystemet anser vi moderater att ett system med anonyma vittnen bör införas. I Sverige har vi vittnesplikt. Det innebär att man som huvudregel är skyldig att vittna i domstol. Undantag från vittnesplikten gäller bland annat nära släktingar till den tilltalade. Dessvärre förekommer det att den som anmäler brott eller vittnar utsätts för hot och våld, vilket är mycket allvarligt.

De kriminella gängerna håller delar av Sverige i ett järngrepp, och många vägrar vittna eller ens tala med polisen över huvud taget. Ofta beror det på rädsla. I dag är det i Sverige som huvudregel inte tillåtet med anonyma vittnen i domstol. Däremot är det möjligt att i domstol höra en person som är anställd av polisen eller försvaret under så kallad kvalificerad skyddsidentitet.

Vi moderater ser dock ett behov av att införa en möjlighet till anonymitet i domstol i mål som är kopplade till organiserad brottslighet. Förutom polisspanare är det särskilt de som av en tillfällighet blivit vittnen till något som skulle få nytta av anonymiteten, det vill säga vittnen som bara råkar vara på fel plats och se ett grovt och allvarligt brott. Om man kan ge anonymitet kan det vara ett sätt att få vittnet att säga vad det har sett. Vi har sedan tidigare påpekat detta och anser att ett system med anonyma vittnen ska införas.

Det är inte bara vi moderater som tycker det här, utan även Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Brottsofferjouren. Åklagarmyndigheten är också positiv. Polismyndigheten anser att anonyma vittnen skulle utgöra ett mer resurseffektivt och mindre ingripande alternativ till identitetsbyte. Till exempel är en gängmedlem som vittnar mot någon annan i

ganska stor fara. Då behöver man ibland byta identitet, vilket är väldigt ingripande. Anonyma vittnen skulle göra att färre behövde byta identitet.

Men regeringen föreslår alltså inte att anonyma vittnen ska införas. Då tänker jag lite grann på det som Magdalena Andersson säger om att hon och hennes regering kommer att vända på vareviga sten för att bekämpa den grova kriminaliteten. Det är faktiskt bara tomma ord, fru talman. De vill inte införa anonyma vittnen. Det tycker jag är väldigt konstigt.

Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten vill ha anonyma vittnen. Åklagarmyndigheten är positiv men vill först ha en utredning där man rätar ut några frågetecken. De tre tyngsta rättsvårdande myndigheterna, som jobbar vareviga dag med att bekämpa gängkriminaliteten, vill ha anonyma vittnen. Men regeringen och Magdalena Andersson säger nej. Det här med att man ska vända på varena sten är alltså bara tomma ord. Jag förstår faktiskt inte hur man kan gå emot dessa tre tunga rättsvårdande myndigheter. Det är riktigt illa.

Regeringens motiv är att det är komplicerat. Men Finland, Danmark och Norge har anonyma vittnen och har klarat av att utforma ett system för det, så det borde väl även Sverige kunna göra.

Brottsförebyggande rådet släppte 2021 en rapport gällande skjutvapenvåldet. Rapporten visar att Sverige ligger väldigt högt i den europeiska rangordningen. Inget annat land i Europa går att jämföra med Sverige. Första kvartalet i år, 2022, har varit det blodigaste hittills i Sverige. I går kom uppgifter om att det på 151 dagar skett 151 skjutningar, det vill säga en om dagen. 30 eller 31 personer har mördats genom skjutvapenvåld. Det ökar hela tiden. Det är alltså fler än en person i veckan som skjuts till döds.

Detta är helt enkelt förfärligt. Så här såg det inte ut för 20 år sedan. Då blev man häpen när någon hade skjutits till döds. Nu reagerar man knappt. Man tänker: Jaha, ännu en skjutning. Det är en ytterst farlig utveckling när det börjar bli så vardagligt att man till och med slutar reagera.

Möjligheten till anonyma vittnen skulle tillsammans med en rad andra åtgärder vara ett viktigt verktyg i kampen mot den grova brottsligheten. Läget är väldigt allvarligt, inte minst med tanke på att bara ungefär 25 procent av alla skjutvapenmord klaras upp.

Fru talman! Jag vill säga några ord om mened. Det behövs åtgärder för att komma till rätta med vittnen som medvetet lämnar felaktiga uppgifter eller förtiger sanningen. Regeringen föreslår en ny kvalifikationsgrund för att brottet ska betecknas som allvarligt. Till exempel ska straffvärdet vara minst två års fängelse. Ekobrottsmyndigheten tycker att gränsen i stället ska gå vid ett år och sex månader. Vi håller med Ekobrottsmyndigheten. Det är väldigt många grova brott där straffvärdet är ett år och sex månader. Gustaf Lantz sa att det inte är så jättestor skillnad. Då tänker han på skillnaden i antal månader mellan två år och ett och ett halvt år. Visst, det är sex månader. Men den stora skillnaden är att väldigt många fler döms. Antalet blir mycket större.

Jag vill även ta upp övergrepp i rättssak – att använda hot och våld för att påverka vittnen. Vi vill att maximistraflet ska höjas till tio års fängelse. Det vill inte regeringen.

När det gäller skyddande av brottsling har vi ett förslag till tillkännagivande om att det bör utredas att brottet ska omfatta fler situationer.

Tiden går fort här i talarstolen, så jag hoppar över en del saker jag tänkt säga.

Anf. 3 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar justitieutskottets betänkande *En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring*. Vi är inne i året 2022, och man kan göra en liten tillbakablick på den rödgröna regeringens tid vid makten. Nu är det den röda regeringen – den socialdemokratiskt ledda regeringen.

Sedan 2014 har socialdemokratiskt ledda regeringar tillträtt i vårt land. År 2014 hade vi ett betänkande som rörde strafflindring vid medverkan av utredning av egen brottslighet, det vill säga en närbesläktad principiell proposition från den dåvarande regeringen.

I detta sammanhang valde Sverigedemokraterna att motionera om och yrka på införande av just ett kronvitnesssystem. Som svar på det sa den dåvarande regeringen: SD föreslår att ett kronvitnesssystem införs. Som regeringen anför skiljer sig ett system med kronvittnen i flera avseenden från en ordning som möjliggör strafflindring vid medverkan till utredning av egen brottslighet. Bland annat aktualiseras frågor om hur man ska bedöma bevisvärdet av de uppgifter som lämnas av kronvittnen samt hur en sådan ordning förhåller sig till övriga medtilltalades rätt till en rättvis rättegång.

Avslutningsvis ansåg den dåvarande regeringen med tillhörande anhang att utskottet skulle avstyrka motionen om att införa ett kronvitnesssystem.

Sverigedemokraterna var alltså tidigt ute och såg behovet av just införande av ett kronvitnesssystem, medan den rödgröna regeringen vid detta tillfälle anförde att det fanns tvivelaktigheter kring just bevisvärdet och de medtilltalades rätt till en rättvis rättegång som skäl för att avslå ett sådant förslag.

Sedan har verkligheten utvecklats ungefär som Sverigedemokraterna har förutspått, det vill säga att vi har fått en massinvandring som har skapat segregation och motsättningar. Vi har fått kulturella utanförskap, där normalläget är att man inte pratar med polisen. Förtroendet för våra myndigheter är i botten. Man väljer att ha rättskipning utan inblandning av svenska myndigheter, både när det gäller civilmål och andra typer av uppgörelser som kan komma att ske i dessa områden.

Nu har vi en situation där vi har rekordmånga dödsskjutningar, som har påpekats av tidigare talare i denna talarstol. Utvecklingen har alltså gått åt det hållet att vi har en skjutning om dagen och en dödsskjutning i veckan i vårt land.

Nu anser regeringen att tiden är mogen att införa ett kronvitnesssystem. Det är lite sent påkommet. Detta hade kunnat vara på plats redan när Sverigedemokraterna såg behovet för åtta år sedan. Det berättigar också den kritik som Sverigedemokraterna ofta anför om att regeringen gör alltför lite och alldeles för långsamt. Och när man väl gör någonting blir det oftast ihåligt och relativt verkningslöst.

Samtidigt som man ska införa ett kronvitnesssystem reglerar man inte straffen nämnvärt. Och då ska jag påminna om att detta alltså handlar om individer som kan vara involverade i grov organiserad brottslighet och som då ska välja att ange sina medbrottslingar och deras brottslighet mot ett erbjudande om strafflindring.

Då kan följande fråga ställas: Är det för en individ som har gjort sig skyldig till ett grovt vapenbrott, där man sitter av två år i fängelse med tvåtredjedelsfrigivning, värt att delge viktig information om någon annans

brottslighet inom den miljön? Jag tror att alla förstår att detta inte kommer att vara verkningsfullt, såvida det inte blir kraftiga straffskärpningar riktade just mot den miljön som gör att de som blir åtalade ser en rimlig avvägning mellan valet att delge information om sina medbrottslingar och den straffflinring som kan erbjudas.

Här säger regeringen fortfarande nej till exempelvis dubbla straff för brott i gängrelaterad miljö som skulle kunna göra det mer attraktivt för dem som befinner sig i gängrelaterad miljö att vittna mot sina medbrottslingar.

Vi kan också se att samma typ av argument från regeringens sida som man för åtta år sedan anförde mot ett kronvitnesssystem, och som man i dag alltså föreslår, nu används mot just anonyma vittnen i domstol, nämligen att man ser en problematik med medtilltalades rätt till en rättvis rättegång och att man bedömer att bevisvärdet kan vara mindre. Därmed väljer man att avstyrka förslag om anonyma vittnen i domstol.

Detta är någonting som Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna står bakom i en gemensam reservation, och jag väljer att yrka bifall till reservation 14. Det är en av de mest avgörande delarna som Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten inte minst har pekat på kan vara avgörande för att nå framgång i de fall som har nämnts här – skjutvapenvåld och mord i gängrelaterad kontext där ingen hör av sig till polisen trots att polisen vet att det finns väldigt många som sitter på värdefull information. Polisen vet att individer har befunnit sig i närheten av de brottsplatser där människor har skjutits ihjäl – i närheten av förskolor – men ingen hör av sig till polisen.

Regeringen förstår alltså inte än i dag varför ingen hör av sig till polisen. Det är för att det är förenat med livsfara att involveras i en rättegång i gängrelaterade kontexter. Ska det vara så? Ska det vara förenat med livsfara att ställa upp som vittne i dessa rättegångar? Sverigedemokraterna tycker inte det. Vi ser ett skriande behov av att positionerna flyttas fram i denna fråga också. Men som det ser ut nu har det tagit åtta år för regeringen att komma fram till slutsatsen att ett kronvitnesssystem kan vara en bra idé, och man lämnar ett bristfälligt förslag på bordet. Hur lång tid ska det behöva ta innan regeringen – Socialdemokraterna – i Sverige förstår att vittnen behöver skyddas till den grad att de blir anonyma i domstol för att de ska vilja ställa upp och vittna mot dessa gängmördare.

För min och Sverigedemokraternas del är det utsiktslöst att ge Socialdemokraterna en ny chans att komma till rätta med denna problematik. Vi har sett en tydlig utveckling i vårt land, och den utvecklingen får inte fortsätta efter valet i höst. Därför yrkar jag ett starkt bifall från Sverigedemokraternas sida till reservation 14 om att införa anonyma vittnen i domstol.

Anf. 4 MALIN BJÖRK (C):

Fru talman! Vi ska krossa gängen. Jag hade hört den formuleringen så många gånger från politiker, både till höger och till vänster, innan jag kom in i riksdagen i höstas. Jag lovade då mig själv att jag för egen del inte skulle formulera mig så i talarstolen. Ändå gjorde jag det nyss. Varför? Jag gjorde det för att jag vill belysa att ett vallöfte om att krossa gängen är något som ingen politiker kommer att kunna uppfylla, oavsett partifärg och oavsett politiska förslag – tyvärr.

Efter många år som åklagare är det för mig rätt tydligt att det inte går att krossa gängen. Däremot går det att trycka tillbaka den grova brottsligheten. Det går att se till att de kriminella nätverkens inflytande minskas betydligt, och det går definitivt att se till att dessa nätverks ekonomiska muskler försvagas. Och det är oerhört angeläget att vi lyckas med allt detta, även om det kommer att ta tid att vända den våldsamma utveckling som vi just nu ser.

Det var nog först när jag läste en artikel i Dagens Nyheter häromdagen som det slog mig att det kanske inte är ohederlighet från politiker som det handlar om när de använder uttrycket ”krossa gängen”. Det är kanske okunskap och bristande förståelse. I artikeln intervjuades Magnus Sjöberg, chef vid Nationella taktiska rådet vid Polismyndigheten. Han har arbetat mot kriminella nätverk sedan 1990-talet. I artikeln kommenterade han just politikernas slagord om att krossa gängen med orden: Det går inte, och det är inte det vi är ute efter. Det går inte att krossa ett socialt nätverk. Kriminalitet och gäng kommer att finnas. Det vi försöker göra är att minska det dödliga gängvåldet.

Fru talman! I dag debatterar vi betänkandet *En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring* som är sprunget ur regeringens 34-punktsprogram mot gängbrottsligheten. Med de förändringar som nu föreslås vill vi komma åt den tystnadskultur som vi tyvärr sett breda ut sig alltmer, en kultur som innebär att den som blir vittne till ett brott, han eller hon, låter bli att berätta för polisen och senare för domstol om detta.

Det stannar heller inte vid vittnen, utan även den som utsätts för brott, alltså brottsoffret själv, kan hotas och skrämmas till tystnad – till att inte gola. Det här är en sjukdom som under senare år har spritt sig i vårt samhälle och som på allvar undergräver de rättsprocesser som ska ta vid när ett brott har begåtts. Det är en sjukdom som vi måste få stopp på eftersom den i förlängningen utgör ett hot mot rättsstaten och mot vår demokrati.

Det är därför mycket välkommet att det nu sker flera straffskärpningar i de brott som återfinns i 15 kap. brottsbalken, som övergrepp i rättssak, mened och skyddande av brottsling. I och med dessa straffskärpningar markerar vi hur allvarligt det är att begå handlingar som på ett eller annat sätt undergräver rättsväsendets arbete att beivra brott. Den som begår övergrepp i rättssak, liksom den som ljuger när den vittnar i domstol, gör så för att hindra rättvisans gång, och den som gör det ska veta att det kostar.

Centerpartiet anser dock att det finns behov av att ytterligare markera allvaret i brottet övergrepp i rättssak. Om någon har begått flera allvarliga brott och döms för dessa vid ett och samma tillfälle kan faktiskt effekten av straffet för övergrepp i rättssak helt utebli till följd av den så kallade asperationsprincipen. Den innebär ju att ett brott som i sammanhanget har lägre straffvärde än de övriga i slutändan kanske inte ens räknas när straffets längd ska bestämmas.

Att ett så allvarligt brott som övergrepp i rättssak i vissa fall inte skulle påverka påföljden är stötande. Centerpartiet menar därför att det finns anledning att se över den rådande ordningen, och därför vill jag yrka bifall till reservation 7 under punkt 7.

Fru talman! En annan viktig förändring som nu sker är att en misstänkt som medverkar i utredningen av någon annans brott ska kunna få fördelar i den brottsutredning där han eller hon själv förekommer. Det här innebär att vi i Sverige nu inför ett slags kronvitnesssystem, som kan ge den som

vittnar ett lindrigare straff. Detta är bra, men det förslag som nu läggs fram innebär att det är upp till domstolen att avgöra i vilken omfattning som den här sortens medverkan i utredningen av någon annans brott ska påverka straffet för den egna brottsligheten. Det är alltså upp till domstolen att bedöma om det ska bli strafflindring och hur mycket strafflindring det i slutänden ska bli, som Ellen Juntti var inne på.

Den som rör sig bland kriminella grupperingar är väl medveten om det stora våldskapital som finns där. Att då lämna uppgifter som kan vara avgörande för att bevisa en annan persons skuld vid exempelvis en döds-skjutning bär förstås emot; det är inte svårt att förstå. Det är ju förenat med livsfara, som Adam Marttinen var inne på.

Därför är det viktigt att den misstänkte som väljer att medverka på det här sättet vet vilka fördelar han eller hon kommer att få till följd av sitt vittnesmål. Det får inte finnas några frågetecken kring att det i slutänden verkligen blir ett lindrigare straff för den som vittnar. Men så ser alltså det lagförslag som har lagts fram tyvärr inte ut, och därför står Centerpartiet bakom ett förslag till tillkännagivande om att den misstänkte ska garanteras den straffreduktion som åklagaren erbjuder.

Fru talman! Vi debatterar som sagt ett betänkande som är sprunget ur regeringens 34-punktsprogram mot gängbrottsligheten, som presenterades hösten 2019. Anslaget i detta 34-punktsprogram var brett. Men när jag läser programmet kan jag, trots detta, konstatera att det i princip inte innehåller något som fokuserar på varifrån de kriminella nätverken får sina inkomster och hur detta pengaflöde till grovt kriminella ska stoppas.

Jag vill faktiskt passa på att lyfta fram den vinkeln här, även om den möjligen är lite vid sidan om betänkandet. Jag har arbetat med ekonomisk brottslighet och bedrägerier och är väl förtrogen med hur ofta det finns nära kopplingar mellan den typen av brottslighet och kriminella nätverk med våldskapital. Det gäller alltifrån brott inom ramen för avancerade skatteffilupplägg till systematiska och omfattande välfärdsbedrägerier.

I samma artikel som jag nyss nämnde intervjuades även Hans Brun. Han är en välrenommerad säkerhetsanalytiker, just nu vid Polismyndighetens nationella bedrägericentrum. Han uttrycker att bedrägeripengarna är bränslet i den kriminella ekonomin och att det här är systemhotande.

Fru talman! Vi har i dag ett allvarligt problem i Sverige med grov brottslighet, och det är oerhört viktigt att trycka tillbaka den brottsligheten. De lagförslag som antas här i dag är absolut steg på vägen för att lyckas, men för att på allvar få bukt med den grova kriminaliteten i vårt land krävs mer – på många olika områden. Flera frågor avhandlas och debatteras i andra utskott än i justitieutskottet.

Jag hoppas att vi framöver med gemensamma krafttag, beslutsamhet och fokus på det som verkligen har effekt kan genomföra det som behövs på ett genomtänkt sätt.

Anf. 5 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Vi diskuterar i dag en väldigt viktig proposition. Jag kommer att fokusera på att gå emot någonting som väldigt många andra partier önskar genomföra.

Vänsterpartiet yrkar bifall till reservation 1, där vi argumenterar emot regeringens förslag om kronvittnen. Bakgrunden till propositionen är ju, som alla har nämnt, en mycket allvarlig brottsutveckling med grov och

organiserad brottslighet som vi naturligtvis måste hantera seriöst. Men vi får inte bidra till impulser som samtidigt riskerar att leda till ytterligare brott; det vore kontraproduktivt.

Det är en intressant proposition med delvis motsägelsefulla reformförslag – å ena sidan viktiga förslag om ökad trygghet för bevispersoner, vittnen och målsägande, bland annat via ökat sekretesskydd och andra insatser, å andra sidan ett riskabelt förslag om kronvittnen. Dessutom innehåller propositionen förslag på en serie straffskärpningar som kan gagna rätts säkerheten men som aldrig får ses som en seriös lösning på problematiken i stort.

Förslaget om kronvittnen syftar inte till straffskärpning utan till straff lindring i utbyte mot uppgifter om andras brottslighet. Vi har andra regler om straff lindring i vår brottsbalk i dag. Det anges att domstolen i skäligen omfattning ska beakta om en tilltalad har angett sig frivilligt eller lämnat uppgifter som är av väsentlig betydelse för att utreda brottet. Här premieras alltså den som aktivt visar att den ångrar brottet och så att säga vill lägga korten på bordet. Det går inte att ifrågasätta som något problematiskt.

Kronvittnessystemet är både likt och mycket olik den straff lindring som vi sett nyss. Kronvittnessystemet går ut på straff lindring om den misstänkte lämnar uppgifter om andras brottslighet. Lagrådet har kallat den situation som uppstår för en moment 22-problematik. För att uppgifterna ska kunna anses tillförlitliga fordras att personen utlovas en ganska stor belöning för att leverera dem. Om man avstår från att ge positiva incitament att lämna uppgifterna blir systemet i stället ineffektivt.

Det här blir en balansgång. Det som är önskvärt ur effektivitetssynpunkt får oönskade effekter ur rättssäkerhetssynpunkt.

Risken finns att uppgifter kommer att lämnas i större utsträckning än i dag. Det påverkar bevisvärderingen, som blir mer problematisk, och riskerar att få dåliga effekter. Det innebär också en risk för felaktiga domar.

Justitiekanslern är också tveksam till förslaget, framför allt därför att det inte blir förutsägbart.

Juridiska fakultetsnämnden vid både Stockholms och Uppsala universitet, liksom Sveriges advokatsamfund, avstyrker förslaget. Deras skäl till det är framför allt att det kan ifrågasättas om detta kommer att uppnå avsedd effekt och att förslaget är förenat med risker, till exempel, som jag nyss nämnde, risken för oriktiga uppgifter och risken att de som lämnar uppgifter utsätts för repressalier, vilket ju utgör en ny risk för brott.

I remissvaren lyfts också fram att resursstarka brottslingar kan komma att utnyttja systemet så att det innebär att de som står längre ned i rang i hierarkin får ta konsekvenserna av andras brottslighet. Detta kan alltså öka riskerna för att särskilt unga medhjälpare drabbas hårt av beskylldhet.

Om utpekandet skulle avse en mer jämbördig i den kriminella hierarkin är det befogat att ifrågasätta om den misstänkte kan känna tillit till att staten tar ansvar för uppgiftslämnarens och hans närståendes säkerhet. Det är uppenbart att risken för repressalier är hög för den som samarbetar med de brottsbekämpande myndigheterna.

Lagrådet menar att det framstår som ytterst tveksamt att införa ett system med kronvittnen, och fördelarna överväger inte nackdelarna. Lagrådet avråder från att genomföra förslaget. Det gör Vänsterpartiet också.

Vi vill verkligen bekämpa den grova kriminaliteten och kriminalitet generellt. Men vi vill inte ge avkall på rättssäkerheten. Då går vi fel väg, som jag hoppas att jag har kunnat argumentera för. Det är förstås flera andra saker som vi skulle behöva hantera i relation till den grova kriminaliteten.

Fru talman! Jag ska avsluta med att instämma med det som Malin Björk tog upp om att vi behöver följa pengarna på olika sätt och att vi behöver följa orsakerna till kriminaliteten. Vi behöver arbeta väldigt starkt med att ha sociala åtgärder och välfärdsåtgärder som gör att det är inte triggande och positivt att lockas in i kriminella gäng. Så kan vi i varje fall kuperat nyrekryteringen. Det måste också prioriteras mycket starkt.

Anf. 6 INGEMAR KIHLSSTRÖM (KD):

Fru talman! ”Man reagerar inte längre i någon större grad när man hör eller läser om en ny skjutning med dödlig utgång.” Det är ett tragiskt citat som jag möter när jag är ute och träffar människor och diskussionen kommer in på det grova gängvåld som visar sig på många platser i vårt land. Det visar på en tragisk avtrubning mot dessa hemska händelser.

Trots att regeringen säger sig ha genomfört massiva åtgärder och ändrat och skärpt ett stort antal lagar uteblir det synliga resultatet. Inledningen av detta år har rekordnivåer på antal skjutningar med dödlig utgång. Det är 31 personer som har skjutits ihjäl de första fem månaderna i år.

För bara några dagar sedan inträffade två dödsskjutningar i Örebro. Det är tydligt att det är svårt för polisen att reda ut dessa brott. Ansvarig polischef uttalade i en tv-intervju en förhoppning om att de senaste skjutningarna, som troligtvis hade ett stort antal vittnen, skulle kunna utgöra en vändpunkt som bryter den tystnadskultur som försvårat tidigare utredningar. Faktum är att tre av fyra gängmord förblir ouppklarade.

Det är dags att samhällets rättsvårdande myndigheter får ytterligare möjligheter att bekämpa brottsligheten. Det visar sig inte minst i de listor på förändringar som rikspolischefen lämnat om nödvändiga lagändringar. Dock har detta inte alltid mötts upp med aktivitet i tillräckligt hög grad från regeringens sida. Det är dags att någon annan tar över ansvaret. Sverige behöver en ny regering som visar större lyhördhet mot polisens och rättsväsendets behov och efterfrågade förändringar.

Fru talman! Regeringen har överlämnat en proposition med flera angelägna förslag, såsom höjt straff för övergrepp i rättssak och mened och införandet av ett kronvitnesssystem. Det är särskilt välkommet att propositionen kommer nu, eftersom det är förändringar som regeringen länge motsatt sig och som man röstat ned i riksdagen. Exempelvis ansåg Socialdemokraterna att nackdelarna övervägde fördelarna med ett system med kronvittnen när riksdagen röstade om frågan för bara tre år sedan.

Emellertid vann Kristdemokraternas yrkande om att införa ett sådant system riksdagens gillande. Det är bra att regeringen nu tillgodoser det tillkännagivandet och att det sker relativt snabbt. Det är inte alla tillkännagivanden som regeringen lyckas tillgodose på dryga tre år.

Emellertid är regeringens proposition inte tillräckligt omfattande för att på allvar komma till rätta med de allvarliga problem med tystnadskultur och skrämde vittnen som präglar Sverige, detta trots att Sverige har enorma problem med skjutvapenvåld som kan fortsätta att eskalera eftersom få vågar prata med polisen.

Fru talman! Utredningen SOU2021:35 kom fram till att ett system med anonyma vittnen inte bör införas. Kristdemokraterna delar inte den uppfattningen. Det gör inte heller Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten, som alla förespråkar att ett system med anonyma vittnen införas.

Ett av skälen till att regeringen säger nej är att systemet skulle användas sällan. Men det är ju själva poängen. Systemet ska användas endast i undantagsfall likt det görs i de länder i vår närhet som har detta system.

I de fall där det finns goda skäl att tro att ett vittne eller dennes familj riskerar allvarliga repressalier från organiserade kriminella ska han eller hon kunna vittna anonymt. Att det inte är en vanlig företeelse är något positivt. Men det hindrar inte att det ändå skulle skydda just i de fall där det bör och kan användas.

Vidare konstaterar regeringen att den som har skyddad identitet och är tjänsteman redan i dag kan vittna anonymt. Således faller rättssäkerhetsargumentet, vilket även faller på att flera andra europeiska länder har system med anonyma vittnen som prövats av och godkänts i Europadomstolen.

Att systemet använts sparsamt i våra grannländer är naturligtvis bra. Men Sverige är relativt ensamt bland jämförbara länder med den problembild vi har med veckovisa gängrelaterade mord och en omfattande tystnadskultur som enligt polisens egna rapporter gör det svårt för myndigheterna att utföra sitt arbete. Ett system med anonyma vittnen bör införas.

Fru talman! Systemet med kronvittnen som regeringen föreslår är otillräckligt. Precis som Åklagarmyndigheten skriver i sitt remissvar kommer systemet inte att vara tillförlitligt för den som medverkar i en utredning om annans brottslighet. Det går att ifrågasätta hur attraktivt systemet över huvud taget kommer att vara och om det alls kommer att gå att övertyga brottslingar att vittna när åklagare inte kan lämna straffflintringsgarantier till en gärningsman som vittnar om andras brottslighet. Ett kronvittnesystem kräver ett stort mått av förutsägbarhet och avsevärd straffflintring för att fungera.

Om man ska våga vittna mot andra med koppling till grov brottslighet måste förutsättningarna vara klara. Det kan inte bara vara en förhoppning om straffflintring. Då riskerar systemet med kronvittnen att inte ge det utfall som man kan förvänta och inte heller bryta tystnadskulturens grepp. Det tycker inte bara vi utan också en majoritet i utskottet, och vi föreslår därför ett tillkännagivande till regeringen.

Fru talman! Kristdemokraterna välkomnar att regeringen vill höja straffen för övergrepp i rättsak och konstaterar att det är något som riksdagen riktat ett tillkännagivande om. Vi är dock inte nöjda med straffskalan som regeringen föreslår. Om man försöker påverka en rättegång för att minska eller undvika straff måste samhället tydligt markera mot det. Straffet behöver vara högre än vad propositionen föreslår. Därför yrkar jag bifall till reservation 5.

Vidare nämner Åklagarmyndigheten behovet av resning till nackdel för den tilltalade ifall denne beviljats straffflintring på felaktiga grunder. En sådan förändring behöver genomföras.

Fru talman! Den otrygghet som råder i vårt samhälle på grund av gängkriminellas våldsamma uppgörelser behöver stoppas. Det är flera talare och jag tror alla här i salen eniga om. För att det ska bli möjligt måste

tystnadskulturen brytas genom att människor vågar vittna. Denna proposition är ett steg i rätt riktning. Men den borde, likt många andra propositioner från dagens regering, innehålla fler förslag på åtgärder. Det visar denna debatt och reservationerna på.

Vi kristdemokrater och övriga oppositionspartier lyssnar till de rättsvårdande myndigheterna och rikspolischefens önskemål. Vi vill göra mer, mer än regeringen nu föreslår.

Jag ställer mig därför bakom Kristdemokraternas yrkanden och reservationer samt de tillkännagivanden som föreslås riktas till regeringen. Men i denna debatt yrkar jag som sagt bara bifall till reservation 5.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 6 Nya regler om informationsutbyte om brottmålsdomar i EU

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU37

Nya regler om informationsutbyte om brottmålsdomar i EU (prop. 2021/22:172)
föredrogs.

Anf. 7 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi avser att debattera justitieutskottets betänkande *Nya regler om informationsutbyte om brottmålsdomar i EU*. Det handlar om ett system som är till för att underlätta för just informationsutbyte mellan våra respektive EU-länder om brottmålsdomar gällande tredjelandsmedborgare.

Regeringen har valt att implementera förslaget i enlighet med de förutsättningar som stipuleras. Men Sverigedemokraterna har noterat att man gör en alldeles för snäv implementering utifrån vad som faktiskt är möjligt.

Sverigedemokraterna har i betänkandet en reservation där vi menar att det möjliggörs för att ta med uppgifter om brott som når upp till ett maxstraff om tolv månaders fängelse. Det skulle innebära att fler brottmålsdomar skulle registreras i det här systemet, Ecris-TCN. Vi tycker inte att det skulle vara en nackdel utan snarare en fördel för det brottsbekämpande samarbetet mellan EU:s medlemsländer om just information om brottmålsdomar kan vara till nytta för respektive lands brottsbekämpande myndigheter eller för den delen migrationsmyndighet.

Vidare anser vi att det ska vara en tydligare ordning för hur uppgifter ska lagras och förstöras, så att den mänskliga faktorn i de här fallen inte föranleder att uppgifter destrueras på ett sådant sätt att de inte kommer till användning och kan nyttjas på rätt sätt.

Det är den korta beskrivningen av det här ärendet som kanske inte är särskilt upphetsande i sig. Men vi har en lite delad mening om att det ska lagras fler uppgifter i systemet och att vi ska ha en säkrare ordning för just lagringen av uppgifterna. I övrigt tycker vi att systemet kan vara till nytta för och gagna det europeiska samarbetet om brottmålsdomar och tredjelandsmedborgare.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Prot. 2021/22:122

1 juni

*En stärkt rättsprocess
och en ökad lagföring*

*Nya regler om
informationsutbyte om
brottmålsdomar i EU*

Anf. 8 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Syftet med förslagen vi debatterar är att förbättra EU:s medlemsstaters informationsutbyte om brottmålsdomar och göra det möjligt för EU-länder att få reda på vilka andra stater inom unionen som har uppgifter i sina kriminalregister om en tredjelandsmedborgare.

Sverige måste göra sitt så att EU kan använda sin fulla kraft i kampen mot brottsligheten, och övriga EU-länder måste göra sitt för att vi ska vara lyckosamma med brottsbekämpningen i Sverige. Samarbetets geniala logik är att ett plus ett blir mer än två. Vi vinner på detta EU-samarbete. Det är därför glädjande att justitieutskottet står bakom regeringens förslag om att göra en rad ändringar i olika lagar i linje med den aktuella EU-förordningen.

Fru talman! När det gäller det som ledamoten Adam Marttinen var inne på vill jag anföra följande: Vad gäller uppgifter om fingeravtryck gör vi socialdemokrater i utskottet ingen annan bedömning än regeringen, det vill säga att fingeravtryck bör tas under verkställigheten av den som har dömts till fängelse i minst sex månader. På så vis kommer utvidgningen av möjligheten att ta fingeravtryck, som utgör intrång i den enskildes fri- och rättigheter, inte att gå längre än vad som är nödvändigt för att uppnå syftet med utvidgningen.

Vidare anser utskottet, i likhet med regeringen, att Kriminalvården inte bör behandla fingeravtrycken i större utsträckning än vad som är absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen. Efter att fingeravtrycken har tagits emot av Polismyndigheten bör Kriminalvården därefter omedelbart förstöra eventuella kopior som myndigheten innehar, liksom de biometriska data som tas fram ur dessa.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 17.)

§ 7 Mer tid till lärande, extra studietid och utökad lovskola

Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU30

Mer tid till lärande, extra studietid och utökad lovskola (prop.
2021/22:111)

föredrogs.

Anf. 9 NORIA MANOUCHI (M):

Fru talman! Få politiska uppgifter är så grundläggande för Sveriges framtid som att säkra en välfungerande skola. Den ska vara välfungerande inte enbart för dem som kommer från studievana hem, som är vana vid att läsa böcker och som kan få hjälp av föräldrarna med läxorna. Vi behöver skapa en skola som är välfungerande för varje elev, även för dem som har det svårare, även för dem som inte har föräldrar med högre utbildning och även för de elever som inte har en plats i hemmet där de i lugn och ro kan göra sin läxa.

En bra skolgång är den viktigaste språngbrädan för social rörlighet och den bästa garantin för att barn som har fått en tuffare start i livet ska få det

bättre än sina föräldrar. Det ska gälla i hela landet, i storstädernas utanförskapsområden och på landsbygden.

Varje år går 15 procent av niondeklassarna ut grundskolan utan gymnasiebehörighet. Signalen till oss – den kom tidigt, men vi agerade tyvärr för sent – kan inte vara tydligare. Vi beslutsfattare behöver göra det som krävs: ge skolan de verktyg som behövs. Vi behöver framför allt se till att det kommer en lagstiftning på plats som gör det möjligt att agera från första stund i stället för i sista minuten.

Det är inte rimligt att det, trots att skolan har ett lagstadgat kompensatoriskt ansvar, blir sämre. Det blir sämre stöd till elever som behöver mer undervisning och hjälp för att klara sina studier. Det är inte heller rimligt att regeringens försök att komma till rätta med problematiken är att erbjuda lite mer av samma. I stället för att för en gångs skull ta ett helhetsgrepp och åstadkomma ordentlig förändring föredrar den socialdemokratiska regeringen att dutta lite.

Regeringen föreslår alltså extra studietid från årskurs 4 till årskurs 9. Det får vara max två timmar i veckan, och det ska vara frivilligt att delta. Jag kan verkligen inte förstå hur regeringen kan tro att detta är nog, att detta ska räcka och att detta ska ge alla elever en rimlig chans. Ska inte barn i årskurs 1–3 ha rätt att få stöd? Ska inte barn som halkar efter tidigt få en chans att komma i kapp? Och ska en förälder till en elev i till exempel årskurs 6 eller 7 kunna vägra att barnet får tillgång till extra studietid?

Regeringen behöver svara på om det är barnets behov och lärarprofessionens bedömning som ska vara det som faktiskt gäller i svensk skola. Eller ska detta bli ytterligare en proposition som inte är tillräcklig?

Vi moderater menar att det är barnets behov av stöd som ska styra från dag ett i svensk skola. Extra studietid ska vara obligatorisk när det behovet finns.

Fler elever måste få en ärlig chans att lyckas. Vi vet i dag att barn som inte uppnår behörighet till gymnasieskolan har sämre förutsättningar till etablering på arbetsmarknaden, har begränsade yrkesval och löper större risk för psykisk ohälsa och kriminalitet. Vi ser detta i vårt samhälle i dag, och det står i regeringens egen text.

Det finns något i svensk skola som kallas lovskola. När en elev inte har klarat att ta till sig undervisningen under ordinarie termin ska de ha möjlighet att tillgodogöra sig den kunskapen på sommarlovet. Det är en chans för att varje barn ska klara av att ta sig från grundskolan till gymnasiet, men den ges i dag bara i åttan och nian.

Jag tycker att det är något skevt i svensk skolpolitik och i svensk skolreglering när man konstant väljer att agera för sent i stället för så fort behovet existerar. I Finland jobbar man på motsatt sätt. Där agerar man direkt när behovet uppstår. Man ser till att en elev får stödinsatser, specialpedagoger, extra studietid och lovskola, om detta är vad som krävs. Men här låter vi det gå för långt. Vi väntar. Vi tror att en elev som halkar efter på lågstadiet, mellanstadiet eller tidigt på högstadiet nog kan ta igen allt detta lite senare. Men sedan står eleven där och väntar på slutbetyget och får höra på sommarlovet: Du har nu en sista chans. Det är nu eller aldrig.

Detta är vad vi har att erbjuda dessa elever, och det är inte nog. Moderaterna föreslår att lovskolan ska uppstå från den årskurs då en elev har behov av den. Och vi menar att den ska vara obligatorisk. Det är inte rimligt att vi har en skolplikt i Sverige som tvingar eleverna att gå i skolan år

efter år men att vi i övrigt är rätt ointresserade av om eleverna klarar skolan eller inte. Vi måste vara villiga att göra det där lilla extra som ser till att varje barn får en värdig chans.

Fru talman! Med anledning av detta vill jag yrka bifall till reservation nummer 1.

Anf. 10 JÖRGEN GRUBB (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna yrkar bifall till reservation nummer 2, som handlar om läxhjälp.

Betänkandet handlar om extra studietid för lärande och läxhjälp, och där vill jag betona läxans betydelse för en lyckad utbildning, som jag kommer att ägna en del av min anförandetid åt.

Läxor utgör ett naturligt inslag i lärandet och är ett viktigt komplement till den schemalagda undervisningen. Framför allt ska det handla om att repetera de kunskaper som eleverna börjat tillägna sig under den schemalagda undervisningen.

Det finns läxor som inte kräver några större förkunskaper eller hjälp av förälder, såsom stavning, glosor, utantillinläring, läsning, välskrivning med mera. Men det finns även läxor av mer abstrakt karaktär, där inte alla föräldrar har samma möjlighet att hjälpa till. Jag pekar då på de olika former av analyser som elever börjar arbeta med redan så tidigt som i årskurs 4 i skolan. Vi sverigedemokrater menar att man ska vänta med dessa analyser till de högre årskurserna och framför allt gymnasiet, för att eleverna i stället under sin tid i grundskolan ska ägna sig åt inläring av fakta som de sedan kan använda i sina analyser.

Fru talman! Tyvärr ser vi i dag stora skillnader mellan elevers möjligheter att få tid, ro och stöd för sitt arbete med läxor. Förutsättningarna är alltså olika. Därför anser vi att det finns ett behov av att skolan anordnar läxhjälp i skolans lokaler. Här vill vi särskilt betona den möjlighet som finns att nyttja skolans välutbildade fritidspersonal för att hjälpa elever i de yngre åldrarna med deras läxor. Denna personal finns redan på plats i dag. Detta är jättebra, och här ser vi en potential där eleverna, när de själva önskar, kan få hjälp med sitt läxarbete.

Fru talman! I dag finns det även olika föreningar som med stöd av statliga, regionala eller kommunala bidrag ger läxhjälp åt elever. De får alltså stöd för att hjälpa eleverna med deras läxor. Här är det viktigt att verksamheten fortsättningsvis sker i skolans lokaler och under skolans överinseende. Tyvärr har det uppdagats att flertalet av de föreningar som sagt sig ge läxhjälp och fått pengar för detta inte har gett någon läxhjälp. Här har alltså skattebetalarnas pengar försvunnit rakt ned i föreningarnas fickor, utan att de har utfört det som de har fått betalt för. Så här kan vi inte ha det. Därför är vi tydliga med att all läxhjälp som bekostas med offentliga medel ska ges i skolans lokaler och under rektorns ansvar.

Fru talman! Vi står bakom förslaget i betänkandet att erbjuda en utökad lovskola för elever i årskurs 9 som riskerar att inte uppfylla kriterierna för betyget E i ett eller flera ämnen och därmed riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Det är viktigt att lovskolan är frivillig för eleverna, men dessa ska delta om de har anmält sig till den. I dag finns tyvärr många skolor, som jag har pratat med, där elever anmäler sig till lovskolan och sedan inte deltar. Det är frivilligt att anmäla sig till

lovskolan, men jag tycker att det ska vara obligatorisk närvaro när man väl har anmält sig. Annars går mycket pengar och ansträngningar till spillo.

Fru talman! Jag vill avsluta med att betona den viktiga roll som elevers läxarbete har i vår skola, även framöver. Det ger en utmärkt möjlighet att repetera den kunskap som våra lärare har förmedlat under den schema-lagda skoltiden. Repetition är, som ni säkert vet, kunskapens moder. (Applåder)

Anf. 11 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Fru talman! Under en längre tid har ungefär 15 procent av de elever som avslutat årskurs 9 lämnat grundskolan utan behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan. Den bristande behörigheten har olika underliggande faktorer. Det kan till exempel handla om otillräckligt stöd till eleverna.

Statistik från Skolverket visar bland annat att det är långt ifrån alla elever som saknar behörighet till gymnasiet som får åtgärdsprogram och särskilt stöd. Totalt hade 8,5 procent av eleverna i årskurs 9 ett åtgärdsprogram läsåret 2019/20. Det syns också statistiskt sett att antalet åtgärdsprogram ökar med stigande ålder, samtidigt som forskningen är tydlig med att det är tidiga insatser som krävs för att undvika misslyckade studieresultat.

Det lagförslag som vi debatterar i dag innebär att elever i årskurs 4–9 ska erbjudas extra studietid så att de under två timmar per vecka får möjlighet att få hjälp med läxor eller annat skolarbete. Deltagandet ska vara frivilligt, och det ska anordnas under eller i direkt anslutning till ordinarie skoldag. Och det ska vara lärare som ansvarar för detta. Man får också öppna upp möjligheten för huvudmän att anordna den typen av extra studietid genom fjärrundervisning under samma förutsättningar som för övrig fjärrundervisning i grundskolan.

Bakgrunden är att elever har olika förutsättningar hemifrån när det gäller att få hjälp med läxor. Föräldrars utbildningsbakgrund innebär stora skillnader när det gäller vilka möjligheter barn har att få hjälp med sina studier. Vi vet också att de elever som har svårt att uppfylla de lägsta kunskapskraven i högre grad har föräldrar med lägre utbildningsnivå.

Vidare pekas det i propositionen på att man utökar lovskolan med 25 timmar för de elever i årskurs 9 som riskerar att inte uppfylla målen i kriterierna för betyget E i ett eller flera ämnen och som därmed riskerar att inte bli behöriga till gymnasiet. En sådan lovskola ska erbjudas på lov under läsåret och ska inte kunna räknas av från de 50 timmar lovskola som huvudmännen redan i dag är skyldiga att erbjuda enligt gällande bestämmelser.

I grunden tycker Centerpartiet att de förslag som läggs fram är bra. Men vi ser också ett behov av ytterligare insatser och åtgärder för att fler elever ska klara målen. Det är ett stort problem och inte minst ett skolpolitiskt misslyckande att så många elever lämnar grundskolan utan fullständiga betyg.

Från Centerpartiets sida ser vi ett behov av mer lärarledd tid för att ytterligare underlätta för elever som har svårt att klara målen. Vi hade gärna sett att alla elever som behöver det genomgår en obligatorisk lovskola redan från årskurs 4, och detta bör fortsätta fram till årskurs 9 för de elever som behöver det.

Med anledning av detta vill jag yrka bifall till vår reservation nummer 6.

Forskningen visar att undervisningstiden är en av de aspekter som har mest och viktigast inflytande på elevers förutsättningar för lärande och deras möjligheter att uppnå goda kunskapsresultat. Inte minst den utredning som ligger till grund för propositionen pekar tydligt på detta.

Utredningen pekade också ut och konstaterade att det långa sommarlovet i Sverige påverkar kunskapsutvecklingen. Sverige har ett långt sommarlov i relation till jämförbara länder, och det bygger snarare på svensk tradition än på forskning och kunskap om elevernas lärande.

Vi ser gärna att regeringen gör som utredningen föreslår och utreder frågan vidare. Hur ska vi se till att lägga upp terminstider och skollov för att skapa förutsättningar för att ha elevernas kunskapsresultat i centrum? Hur kan vi öka undervisningstiden på sikt och samtidigt skapa förutsättningar för lärande med bas i både vetenskap och beprövad erfarenhet?

Fru talman! Eftersom just undervisningstiden spelar en viktig roll för elevers lärande vill jag passa på att lyfta en annan fråga som Centerpartiet tidigare har drivit i utbildningsutskottet och som är viktig för oss för att säkerställa att elever får den undervisningstid som de har rätt till. Det handlar om att vi bättre behöver följa elevers frånvaro i skolan. Vi behöver säkerställa att de elever som inte närvarar får stöd och hjälp att återgå till undervisning och att det finns goda möjligheter till distansutbildning för att få elever att återgå till undervisning och på det sättet ta del av skolan. På det sättet får de bättre förutsättningar att klara skolan och därmed bli behöriga till gymnasieskolan och därmed också till vidare studier och arbete.

Avslutningsvis: Det krävs fler insatser för ökad undervisningstid på sikt. Fler tidiga insatser är nödvändiga. Insatser krävs för ökad trygghet, studiero och elevhälsa. Men inte minst handlar det om att få fler behöriga lärare som kan möta de elever som vi talar om. Vi ska se till att de möts av skickliga lärare som i sin undervisning kan ge fler elever de bästa förutsättningarna att klara målen.

Denna proposition är ett steg i rätt riktning, men det krävs fler insatser framåt.

Anf. 12 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Förra året lämnade cirka var fjärde elev grundskolan utan godkända betyg i alla ämnen. Det är närmare 28 000 elever. Över hälften av dem, ungefär 15 700, saknade godkänt betyg i ett eller flera kärnämnen och var därför inte behöriga att börja på ett vanligt gymnasieprogram. Som flera redan har nämnt är det nästan 15 procent av varje årskull de senaste åren som inte har behörighet att börja på gymnasiet. Det är alldeles för många.

Det är ett stort misslyckande för den svenska skolan att så många elever lämnar grundskolan utan godkända betyg. Samhället och skolan har misslyckats med det viktiga kompensatoriska uppdraget.

Vänsterpartiet vill se en jämlik och sammanhållen skola. Förskolan och skolan ska lägga grunden för ett liv med möjligheter. De ska inte återskapa och förstärka klasskillnader. Förskolan och skolan är helt avgörande för vilka möjligheter en människa har i livet. Därför är bristen på likvärdighet i utbildningen en fråga om demokrati och makt. Den svenska skolans

grundproblem är just bristen på likvärdighet. För att skapa en likvärdig skola behöver vi befria skolan från affärsverksamhet och särskiljande skolval samt få en likvärdig ekonomi genom ett statligt ekonomiskt ansvar där resurser fördelas efter behov.

Att alla får del av en god utbildning bidrar till att samhället blir bättre för alla. Kunskap är makt.

Mer undervisningstid och utökad lovskola kan vara ett steg på vägen mot en mer jämlik skola, där alla elever får de verktyg de behöver och de betyg de måste ha för att kunna läsa på det gymnasieprogram som de vill. Men i första hand måste eleverna få det stöd de behöver inom ramen för den ordinarie undervisningen. Elever som har behov av stöd måste få det genom till exempel extra anpassningar eller särskilt stöd under ordinarie lektioner.

Extra lovskola borde inte behövas om skolan har resurser för att ge alla barn den undervisning som de behöver för att klara målen. Möjligheten till utökad lovskola får inte innebära att skolan på grund av resursbrist inte ger stöd under ordinarie termin utan i stället inväntar lovskolan.

Kanske är det också de elever som av skoltrötthet inte riktigt har orkat med skolarbetet under terminen som är i störst behov av ledighet under loven. En skola som har utökade möjligheter för alla elever att få stöd att kunna göra sina läxor och annat skolarbete i skolan skulle vara en bättre hjälp för just de här eleverna. Propositionens förslag om lovskola och minst två timmar extra tid i veckan är bra, men för den omotiverade och skoltrötta eleven är det i första hand stöd under ordinarie skoltid som behövs. Då behövs mer resurser till skolan och ett nej till marknadsskolan.

Fru talman! Med detta sagt vill jag ändå yrka bifall till propositionen men också till reservation 7.

Anf. 13 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Alltför många barn får tyvärr aldrig möjlighet att lyckas i svensk skola i dag. Förra året saknade 13 procent av eleverna gymnasiebehörighet när de slutade grundskolan. Det handlar alltså om nästan 16 000 elever.

Vi kristdemokrater anser att tidiga kunskapskontroller och stödinsatser behövs för att fler barn ska få möjlighet att lyckas i skolan. Vi menar att alla barn behöver testas för läs- och skrivsvårigheter redan tidigt. Det ska finnas krav som säkerställer att alla skolor jobbar med diagnostiska prov, alltså prov som mäter elevernas kunskapsutveckling. Det behöver ske återkommande under skoltiden.

Det handlar också om att vi måste se till att tidiga stödinsatser följer på de tidiga kunskapskontrollerna, exempelvis i form av utökad undervisningstid, läxhjälp och lovskola. Men det handlar också väldigt mycket om speciallärarstöd och särskilda undervisningsgrupper. Det är något vi tycker borde finnas på alla skolor.

Det finns nog ingen bättre åtgärd för att höja kunskapsresultaten än mer tid till undervisning med ämneskunniga lärare som har höga förväntningar på eleverna och förmåga att inspirera så att de vill lära mer. Men när det gäller just den obligatoriska lovskolan är det tydligt att det inte funkar särskilt bra så som det ser ut i dag.

I en granskning som Ämnesläraren har gjort visas att inte ens var femte elev får gymnasiebehörighet efter att de har gått en sommarlovskola efter

att ha blivit underkända i nionde klass. Jag vill säga att om var femte elev av de som går sommarlovskolan ändå får möjlighet att lyckas är det fantastiskt viktigt. Det är viktigt att möjligheten finns och att de får chansen. Men 70 procent av de elever som skaffar gymnasiebehörighet genom sommarlovskola klarar sedan inte gymnasiet, enligt siffror från Skolverket.

Jag tror att det här beror på att de elever som behöver gå på sommarlovskola bara har ett par veckor på sig att läsa upp de ämnen som de har fått underkänt betyg i. De hinner helt enkelt inte kompensera för de bristande kunskaper de kanske har med sig sedan lågstadiet.

Förslagen som ligger på bordet i dag handlar om att den lovskola som ska erbjudas elever i nian som riskerar att inte nå godkänt ska utökas med 25 timmar. Det är ett förslag som vi kristdemokrater gärna ställer oss bakom. Men det räcker inte. Vi ser en uppenbar risk att regeringen och Socialdemokraterna återupprepar gamla misstag. Man sätter in stödinsatserna för sent. Därför har vi ett par gemensamma yrkanden med Moderaterna här i dag. Jag vill passa på att yrka bifall till Moderaternas och Kristdemokraternas reservation 4.

Obligatorisk lovskola bör erbjudas redan i lågstadiet för dem som professionen bedömer är i behov av lovskola. Vi anser att det behöver finnas extra studietid eller läxhjälp för barn i behov av det också redan från lågstadiet, därför att den extra undervisningstiden eller läxhjälpen kan vara helt avgörande för att man ska komma i kapp.

Sverige ska ha en skola där ingen hålls tillbaka, ingen lämnas efter och fler barn får möjlighet att lyckas. Då behövs de tidiga kunskapskontrollerna, men det behövs också stödinsatser som sätts in i tid.

Anf. 14 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 3 under punkt 2 i betänkandet.

Regeringen har lagt fram förslag som i grund och botten handlar om två saker. Den ena är att från årskurs 4 till årskurs 9 i skolan ska man varje vecka ha två timmar mer tid i skolan för extra undervisning, läxhjälp och annat, och det ska vara frivilligt. Det är det ena som regeringen föreslår. Det andra man föreslår är att för elever i årskurs 9 som riskerar att inte komma in på gymnasiet läggs det på 25 timmar för möjligheten att kunna läsa upp på loven, till exempel i juni efter skolavslutningen, så att man får gymnasiebehörighet.

Vi tycker från Liberalernas sida att det här är bra. Det är ett steg i rätt riktning. Vi menar att det är väldigt viktigt att de elever som verkligen behöver nå målen i skolan ges mer tid för att göra det.

Vi skulle kunna jämföra det här med hur det går till i Sverige om man ska ta körkort. Det finns de som behöver 10 lektioner, och det finns de som behöver 20 lektioner och de som kanske behöver 40 lektioner. Då får man göra det – man får i och för sig betala, men man får gå mycket längre tid om man behöver det.

Det sätt som den svenska skolan och särskilt grundskolan är uppbyggd på och har varit under många år bygger på en annan princip i grund och botten, nämligen att man ska lära sig samma sak, på samma sätt och på lika lång tid. Men alla barn och ungdomar är olika. Det här funkar för de flesta, och skolan kan förstås inte ta hänsyn till vartenda individuellt önskemål och den måste vara organiserad på något sätt. Men det finns de ele-

ver som behöver avsevärt mycket mer tid, och det finns de elever som kan lära sig saker mycket snabbare och som behöver mer stimulans i skolan.

Vi har därtill en särskild utmaning i och med att vi har många människor här som inte har svenska som modersmål och som kanske kommit hit när de varit sju, åtta, nio, tio eller elva år gamla och behöver väldigt mycket kompensatoriska insatser för att hämta upp det som de inte har med sig från hemlandet.

Hela grundtanken om att vi behöver laborera mer med tiden i skolan och kunna förlänga den för dem som behöver det har vi från Liberalerna varit pådrivande för väldigt länge. Vi har jobbat för införandet av lovskola och extra studietid. Vi vill även att det ska gå att förlänga skolplikten för nyanlända och så vidare för att man verkligen ska kunna få de här kunskaperna med sig framåt i tiden.

Fru talman! Vi ser dock två problem med regeringens förslag. Det första är att allting bygger på frivillighet. Tror man att den som är rätt skoltrött och har svårt att nå målen med stor entusiasm går i skolan några lektioner till och är kvar i skolan när de andra går hem? Det funkar inte så, det vet vi alla. I grund och botten måste skolledaren, rektorn, kunna fatta ett beslut utifrån de behov som kan finnas om att den här eleven behöver gå fler timmar i skolan för att kunna hämta upp det här. Att det är frivilligt kommer att göra att man missar målet, menar vi.

Dessutom, fru talman, sätts insatserna i och med förslaget med lovskolan in för sent när de bara riktas in mot årskurs 9. De måste sättas in tidigare i skolsystemet, och vi föreslår att man ska kunna ordinera lovskola för elever redan från årskurs 4.

Anf. 15 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S):

Fru talman! I dag debatterar vi betänkande UBU30, *Mer tid till lärande, extra studietid och utökad lovskola*. Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Fru talman! Svensk skola kan bli ännu bättre. Vi har under väldigt lång tid sett att samhället har varit svagt och att skolan har blivit alltmer ojämlig. Det är nu vi ska se till – vi borde ha gjort det för länge sedan – att samhället steg för steg tar tillbaka kontrollen över skolans utveckling. Alla elever ska lyckas. Det ska inte spela någon roll vilka dina föräldrar är, vilken skola du går på eller om dina föräldrar har råd att köpa läxhjälp eller inte.

Vi socialdemokrater gick till val på att införa en läxhjälpssgaranti. Vi avskaffade läxrut och satsar nu i stället på läxhjälp, eller studietid som det heter, och lovskola för alla.

Det här betänkandet innehåller en rad förslag till förändringar. Det innebär bland annat att alla elever i årskurs 4–9 ska erbjudas extra studietid, vilket innebär att skolan har en skyldighet att erbjuda en möjlighet till hjälp med läxor och annat skolarbete med en närvarande lärare eller annan skolpersonal. Det är mycket riktigt så att det här handlar om frivillighet för eleven, och det handlar om två timmar extra i veckan.

Den förändring som sker i lovskolan är att den utökas med ytterligare 25 timmar utöver de tidigare 50 timmarna. Detta riktas specifikt till de elever som riskerar att inte nå godkänt i ett eller flera ämnen och därmed inte bli behöriga till ett nationellt gymnasieprogram.

Fru talman! Vi vet att en gymnasieexamen är en förutsättning för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Det är svårare för dem som inte har en gymnasieexamen. Det begränsar deras möjligheter till olika yrkesval och de löper större risk för psykisk ohälsa och kriminalitet. Det är vår skyldighet att se till att alla unga i Sverige får möjlighet att klara skolan och ta en gymnasieexamen. Det är högst prioriterat.

Vi kan också se att våra barn och elever behöver lika villkor för att nå målen med utbildningen och skolan.

Skolan har ett oerhört viktigt uppdrag. Den ska bli mer kompensatorisk. Det krävs då att man tar mer hänsyn till barns och elevers olika behov. Här är skollagen väldigt tydlig, fru talman. Du ska ges möjlighet att utvecklas och nå dina mål utifrån eller trots dina förutsättningar. Skolan ska uppväga skillnader i barnens uppväxtvillkor, socioekonomisk bakgrund och andra svårigheter. Ett sätt är att ge mer lovskola under hela läsåret. Det är något som många talar för är väldigt bra, då man tidigt under läsåret kan identifiera de utmaningar som eleven har. Det bidrar till mer kontinuitet, och man kan koncentrera sig på olika ämnen och moment över tid i en miljö där man har en-till-en-undervisning.

Ett annat förslag är att öka studietiden utanför den ordinarie undervisningen för att stötta upp skolarbetet för dem som halkat efter och inte har möjlighet till stöd och hjälp hemifrån med läxor och annat. Det är också ett väldigt viktigt stöd för dem som nyligen har kommit till Sverige och som har mycket kortare tid i svensk skola.

Fru talman! Det finns invändningar mot dessa förslag. Vi har hört några här i kammaren. Det finns också reservationer och kanske mer långtgående förslag när det kommer till just obligatorium. Men det finns också röster från olika skolaktörer som av olika anledningar inte tycker att lovskola är bra. De pekar på det som även vi har identifierat som en utmaning och något som egentligen borde vara en självklarhet.

Det ska naturligtvis vara så att man under sin ordinarie undervisning ska kunna tillgodogöra sig så pass mycket kunskap och stöd att man egentligen inte ska behöva gå i skolan under loven. Det förutsätter att vi fortsätter att ge stöd och resurser till skolan, så att tidiga insatser kan sättas in. Det förutsätter att vi fortsätter att satsa på läraryrket, så att fler vill bli lärare men också för att fler lärare ska orka vara lärare. Det förutsätter en bättre arbetsmiljö och fler kollegor, helt enkelt. I grunden förutsätter det en jämlik skola. Men vi måste kunna göra både och för att skolans viktiga kompensatoriska uppdrag ska uppfyllas för alla och inte bara för några.

Jag har också läst några artiklar som Christian Carlsson var inne på. En röst som är väldigt viktig är Lärarförbundets ordförande Johanna Jaara Åstrand. Hon menar att politikerna borde fokusera på den bristande likvärdigheten inom skolan och bemöda sig om att skapa ett mer likvärdigt finansieringssystem i stället för att dribbla med hur många lovskolveckor man ska addera. Det kan tyckas som att jag talar emot mig själv, men jag håller faktiskt med henne om att lovskola inte är den enda lösningen. Det stämmer att problematiken med att vi har en olikvärdighet inte löser sig med lovskolan, men vi är inte där ännu.

Vi socialdemokrater har i denna kammare lagt fram förslag om finansiering av skolsystemet. Nu hoppas jag, likt Lärarförbundet, att vi alla här inne kan samsas i frågan. Men till dess: Lovskolan är bra om den organis-

ras rätt, om den är uppmuntrande och motiverar de elever som är i behov av den att delta.

Fru talman! Det finns som sagt också en del reservationer i betänkan- det. De handlar om mer tid för svenska och matte och att man ska ge stu- dietid för barn i de lägre åldrarna.

Vi socialdemokrater gick ju till val på att införa läxhjälp för alla barn, oavsett föräldrarnas inkomst, för att skolan ska vara likvärdig och målet är jämlikhet.

När det kommer till frågan om att studietiden även ska omfatta elever redan från årskurs 1 har regeringen och vi socialdemokrater gjort bedöm- ningen att yngre elever i förskoleklass och i grundskolans lågstadium inte har ett generellt behov av extra studietid. Jag vill i detta sammanhang också påminna om att den socialdemokratiskt ledda regeringen införde en läsa-skriva-räkna-garanti, som var och är en viktig reform för att just sä- kerställa att verktygen finns, att organisationen är på plats för att möta ele- vers behov och att sätta in resurser utifrån det.

Fru talman! Jag vet hur det känns att vara en av dem som ibland får sitta i ett annat klassrum och få lite extra stöd, för jag har faktiskt varit en av dem. Jag förstår dem som uppfattar det som ett straff, att ingen förstår att det ibland kan handla om att man är i ett visst skede i livet, att känslor och tankar kanske hindrar en och att man inte har utrymme och ro att plug- ga hemma. Att man då ska få en extra pålaga, att stigmatiseras och pekas ut som den som inte klarar skolan, kan kännas hårt. Det är därför som det är så viktigt att både extra tid för lärande och lovskola blir en skyldighet för huvudmän och en möjlighet för alla elever att delta i.

Fru talman! Utredningen *Kampen om tiden – mer tid till lärande 2021* förordar även den frivillighet i den här verksamheten. Där fastslog även forskningen, som utredningen tog del av, att ett obligatorium förvisso kunde öka närvaron men inte nödvändigtvis elevernas prestationer. Man an- förde vidare att det finns potentiella negativa konsekvenser, vilket kan motverka själva syftet med införandet av detta.

Slutligen vill jag påminna om att det är viktigt att insatser som studietid och lovskola inte minskar huvudmännens incitament att jobba med tidiga insatser och stöd, att sätta in resurser och inte göra extra anpassningar i tron att denna reform enkom ska lösa elevernas förutsättningar för en bra skolgång och ett bra resultat.

Jag hoppas att alla som jobbar inom skolvärlden ser och känner att de är viktiga, för det är de. Jag brukar säga, och säger det igen, att utan en bra grund, utan utbildning, slutar människor och länder att utvecklas. Våra lä- rare och all annan fantastisk skolpersonal bidrar till denna grund.

(Applåder)

Anf. 16 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att Roza Güclü Hedin och hen- nes parti och jag och mitt parti har samma målbild, analys och inriktning. Men om man verkligen vill nå resultat med den extra studietiden förstår jag inte varför den ska vara frivillig. Det måste kunna vara så att om en rektor gör bedömningen att en elev har ett avsevärt stort behov av att få mer tid och hjälp med läxorna ska eleven kunna få det. Det betyder inte att det ska vara obligatoriskt, men man bör som rektor ha möjligheten att or- dinera det för att en elev verkligen ska kunna nå målet.

Det finns också en jämställdhetsaspekt på detta. Det kom ju ett remissvar från Jämställdhetsmyndigheten, som just pekar på att det är rätt stora skillnader i studiemotivation mellan pojkar och flickor. Risker med regeringens förslag är att man inte når dem som förslagen har för avsikt att nå, det vill säga de elever som verkligen behöver höja sina kunskapsresultat och nå målen och som behöver mer tid. Därtill tror jag att det kan bidra till att skapa ytterligare skillnader mellan pojkar och flickor i skolan, vilket inte heller är bra.

Jag skulle vilja höra hur Roza Güclü Hedin ser på detta.

Anf. 17 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Fredrik Malm för frågorna.

Jag vill börja med att säga att när det gäller jämställdhet delar jag uppfattningen att vi har enorma utmaningar när det kommer till flickors och pojkars studier och deras resultat. Här vilar ett stort ansvar på ansvarig huvudman att jobba med att sänka trösklarna, att vara inkluderande och inbjudande och att jobba särskilt motiverande med framför allt pojkar. Detta är ett ansvar som vilar på huvudmannen. Men det är också kopplat till frågan om obligatorium, för det är förknippat med ett stigma. Det handlar om att man stämplas som studiemisslyckad och att det snarare bekräftar bilden som personen har utåt. Det gör att det kan vara ännu svårare för pojken eller flickan att träda in i den här miljön.

Fru talman! Forskningen säger att närvaron förvisso kanske kommer att öka om det blir ett obligatorium, men därmed inte sagt att kunskaperna kommer att öka. Därför anser jag och vi socialdemokrater att det är viktigare att vi jobbar med att få fler att frivilligt delta i den här verksamheten, vilken ska vara motiverande och inkluderande och sänka trösklarna. Så tror vi att man når fler som vill delta i verksamheten.

Anf. 18 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret. Jag delar dock inte riktigt uppfattningen att det skulle vara stigmatiserande på det sättet. Väldigt mycket i skolan är ju obligatoriskt. Vi har skolplikt. Hela skolan är obligatorisk – bokstavligen – i alla fall fram till årskurs 9.

Låt oss säga att vi har en elev som är elva eller tolv år gammal och som kanske har varit i Sverige i bara ett halvår. Eleven har kommit från ett krigsdrabbat område och håller på att lära sig svenska och så vidare. Eleven kan ha fått sin skolgång helt sönderhackad av kriget i Syrien eller någonting sådant. För att den eleven ska klara sig längre fram är det jätteviktigt att eleven snabbt kan hämta upp kunskaper och snabbt kan lära sig språket.

Låt oss säga att man kommer fram till att eleven kan få extra hjälp med sina läxor. Det kan vara svårt för föräldrarna att hjälpa till med läxorna eftersom föräldrarna själva inte har hunnit lära sig svenska ännu. Det är en jättemöjlighet om skolan då säger: Här kan vi hjälpa till. Du får två timmar extra i skolan. Det är fantastiskt. Det är bra.

Fru talman! Jag har inte ingångsvärdet att detta skulle vara något negativt. Jag tror tvärtom att vi riskerar att stjälpa barns utveckling om vi inte ser att en del verkligen behöver extra tid, mer hjälp och mer stöd i skolan.

Allting i skolan är inte roligt. Frågar man eleverna om de vill göra en sak säger de: Nej, men måste jag? Mina barn säger ibland till mig: Varför

behöver jag kunna detta? Då säger jag: Det behöver du kunna alldeles oavsett om det är samhällsnyttigt eller inte.

Så här är det. Så funkar barn och ungdomar.

Inslaget av att allting ska vara frivilligt gör att man riskerar att många av dem som verkligen behöver den extra hjälpen i skolan i slutändan inte kommer att få den.

Anf. 19 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Fru talman! Vi har inte samma uppfattning när det gäller frivillighet kontra obligatorium, Fredrik Malm. För mig handlar det återigen om att skapa en miljö som är inkluderande. Jag tycker faktiskt att man i denna fråga måste ha mer tillit till personalen – till lärarna och till rektorerna – som faktiskt är där eleverna är varje dag. De har kontinuerliga samtal med eleven för att just det barnet, den unga personen, ska kunna nå resultat och nå sin fulla potential.

Det är ett arbete som sker i kontinuitet, ständigt, varje dag i skolan. Detta är inte enkom en fråga som lovskola eller obligatorisk lovskola, obligatoriska studietimmar eller läxhjälp kan lösa, utan det är ett arbete som man gör varje dag i skolan.

Det finns däremot något som är väldigt viktigt, Fredrik Malm, och som jag skulle vilja skicka med. Det handlar om mer resurser till skolan. Vi måste kunna arbeta med dessa elever kontinuerligt och ge mer tidiga insatser. Då måste också resurserna fördelas efter behov.

Vi har snart en debatt här i kammaren som handlar om finansieringen av skolsystemet. Det handlar just om att säkerställa att resurserna går till de elever som behöver dem mest. Det gäller precis de elever som Fredrik Malm talar om här, fru talman. Där hoppas jag att Liberalerna faktiskt gör rätt och jobbar för att likvärdighet ska råda för alla.

(Applåder)

Anf. 20 NORIA MANOUCHI (M) replik:

Fru talman! Tack, Roza Güclü Hedin, för ditt anförande! Jag måste faktiskt ställa ett par frågor, för jag tycker att det är lite svårt att reda ut vad ledamoten själv tycker och kanske också vad Socialdemokraterna tycker angående läxhjälp och lovskola. Å ena sidan konstaterar ledamoten att det är en god insats – den är bra, och den behövs. Å andra sidan argumenterar ledamoten emot insatsen med stöd av diverse remissvar från skolaktörer som är anti lovskola och så vidare.

Moderaterna är för lovskola, för läxhjälp och för extra studietid och för att det ska vara obligatoriskt när lärare och skolläring gör bedömningen att eleverna faktiskt har behov av extra hjälp och stöd.

När Roza Güclü Hedin behövde denna typ av stöd tyckte hon att det uppfattades som ett straff. När jag själv behövde den typen av stöd fick jag inget stöd. Jag hade dessutom klasskamrater eller skolkamrater vars föräldrar inte tyckte att de behövde gå i skolan över huvud taget.

Barn i vårt samhälle i dag har olika förutsättningar i skolan och med sig från hemmet. Jag tycker att det blir lite dåligt när Socialdemokraterna försöker mena väl med denna typ av insats som går att välja bort. Föräldrar till eleverna kan välja bort den, och eleverna själva kan tacka nej till den och i stället leka på gården eller springa ärenden åt äldre elever eller vad

det nu kan vara. Jag tycker att vi gör eleverna en stor otjänst när vi inte ser till att säkerställa deras närvaro i skolan när de faktiskt behöver den.

Anf. 21 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Fru talman! Tack, Noria Manouchi, för dina frågor! Först och främst vill jag vara väldigt tydlig med att Socialdemokraterna naturligtvis står för denna reform och förändring när det gäller utökad tid i lovskola men också studietid, den så kallade läxhjälpsgarantin, som jag var inne på.

Fru talman! I mitt anförande nämnde jag kritiken från Lärarförbundet och andra aktörer, precis som Noria Manouchi var inne på. De kan naturligtvis se att det är viktigt och väldigt bra med lovskola, men grundproblemet i skolan är att vi har ett finansieringssystem som gör att man inte kan säkerställa att alla behov tillgodoses för alla barn i alla skolor.

Det är två helt olika saker. Och den delen bygger på att vi har ett finansieringssystem och en marknadsskola som gör att vi fördelar resurser till skolor och att kommuner måste överkompensera friskolor för saker som de inte gör, helt enkelt. Så dräneras resurser från den kommunala skolan och från de elever som kanske är i mest behov av de resurserna.

Sedan kommer vi återigen till frågan om obligatorium. Syftet med detta är att vi ska bygga en verksamhet som gör att det känns inkluderande och motiverande att delta i den. Ett obligatorium löser inte det. Det ökar närvaron, men det ökar inte motivationen att tillgodogöra sig den kunskap som man har rätt till eller som man behöver för att kunna nå godkänt.

Noria Manouchi är också inne på frågan som handlar om föräldrar, om att föräldrar och elever kan välja bort detta. Vi har helt olika uppfattningar när det kommer till vissa frågor som rör just läxhjälpen. Moderaterna införde något som hette läxrut. Då ställde man sig inte frågan: Hur säkerställer vi att föräldrar som har svag ekonomi kan köpa läxhjälp till sina barn?

Anf. 22 NORIA MANOUCHI (M) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna står för denna typ av insats men tycker definitivt att den ska gå att välja bort. Det är alltså det som regeringen och Socialdemokraterna säger: Vi står för en insats, men ni elever som behöver den kan lika väl välja bort den.

Jag tycker att det blir lite märkligt. Signalen ni sänder är egentligen att den inte alls behövs.

Jag tycker också att det blir lite märkligt när man pratar om att vi måste lita på professionen, lärarna och skolledningen, som är bland barnen varje dag. De ska motivera eleverna till att delta i en verksamhet samtidigt som de ska svara på frågor om att eleverna inte alls behöver delta i verksamheten.

Borde vi inte i stället normalisera stödinsatser från en tidig ålder, alltså inte från årskurs 4 utan de facto från dag ett i svensk skola? Så gör man i Finland. Vi har varit där, både du och jag. Vi har fått höra om hur de satsar på stödinsatser, specialpedagoger och extra timmar i skolan från den första dagen en elev behöver det. Där är det fullständigt normalt. Det är inget stigmatiserande och inget konstigt. Det är ingen som hamnar utanför eller som avviker från gruppen på det sättet. Det är normalt att man får extra stöd när man behöver det.

Varför väljer ni inte att göra den typ av insats som vi vet fungerar? Varför väljer ni i stället att göra detta lite halvdant och dessutom att göra

så att det går att välja bort? Ni gör inte dessa elever en tjänst. Ni gör dem en otjänst när ni pekar på en elev och säger: Du behöver mer hjälp, men du väljer själv om du ska ta emot den eller inte.

Det är barn vi pratar om. Vi i vuxenvärlden behöver ta ett ansvar och säga: Det barn som behöver hjälp ska få hjälp. Det ska inte kunna väljas bort hjälp.

Anf. 23 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Fru talman! Noria Manouchi kan dribbla med ord, men det är som jag säger. Det finns ingen otydlighet i det: Vi är för lovskola, och vi är för läxhjälp eller extra studietid. Vi tror på den verksamheten, och vi tror att den är nödvändig.

Fru talman! När ledamoten Noria Manouchi refererar till bland annat Finland vill jag påminna om att vi ju har ett liknande system här i Sverige. Vi har infört någonting som heter läsa-räkna-skriva-garantin. Det var något som Moderaterna faktiskt inte alls var positiva till från början, i likhet med flera här i kammaren. Det gjorde vi för att vi tror på att sätta in resurser och insatser tidigt och att ha verktyg och en organisation som följer upp eleverna från dag ett när de börjar i skolan. Vi har ju ett ansvar att säkerställa att alla barn klarar sin skolgång.

Den reformen införde vi. Ni var inte särskilt positiva till det från början, men nu nämner ni ingenting kring läsa-räkna-skriva-garantin. Till detta har vi infört ett likvärdighetsbidrag, något som Moderaterna också valde att inte rösta för i budgeten för 2022. I likvärdighetsbidraget finns resurser för tidiga insatser, fler lärare, mer personal i skolan och förstärkning av elevhälsan, skolkuratorer, specialpedagoger och speciallärare – jag kan nämna hur mycket som helst.

Inget av det duger ändå. Om man frågar en moderat gör vi väldigt lite. Men de facto är det saker som har gjorts. Vi kommer att fortsätta att göra det medan Moderaterna konsekvent röstar emot frågor som rör likvärdighet och finansiering till alla barn. Man fokuserar i stället på friskolekoncernernas möjlighet till lönsamhet – ja, så är det!

De problem vi har i skolan bygger på skolegregation och ett utanförskap som främjas av att vi har ett system som ger vissa lönsamma elever bättre förutsättningar. Det är vad Moderaterna står för, fru talman.

(Applåder)

Anf. 24 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Om du ska gissa hur det kommer att gå för ett barn i skolan, vad ska du titta på då? Jo, om du bara får veta en enda sak som kan avslöja hur det kommer att gå ska du fråga vilken utbildning barnets föräldrar har – inte vilka lärare eller vilken skola utan vilka föräldrar barnet har.

Det säger något om svensk skola att det som spelar störst roll är vilka föräldrar du har. Det säger att skolan inte är jämlik och att klass går i arv. Så vill vi i Miljöpartiet inte ha det.

Det spelar förstås roll, fru talman, om man har läxor eller inte. Det spelar roll om det finns en lugn vrå att läsa läxorna i där hemma eller om man inte alls får plats hemma förrän det är dags att sova. Det spelar roll om du läser läxorna med en mamma som själv är lärare eller om du läser dem med en pappa som inte ens har hunnit lära sig svenska. Det spelar roll om du är uppvuxen med läsning, med bokhyllor fulla av böcker och föräldrar

som läser godnattsagor varje kväll eller om ni inte har en lästradition flera generationer tillbaka.

Fru talman! Vi vill ha en jämlik skola där hemförhållandena och föräldrarna spelar mindre roll. Därför var Miljöpartiet med och förändrade synen på det som kallas för läxhjälp.

Vad är då det? Jag ska berätta en liten historia. Mitt första jobb var nämligen som just en sådan som hjälper barn med läxorna. Jag hjälpte bland annat Ebba som hade världens berättarförmåga men som stavade som en kratta. Hon var full av energi och hade svårt att sitta still.

Ebbas föräldrar hade råd att betala mig för att hjälpa henne med läxorna. Dessutom betalade staten halva min lön med rutavdrag, en reform som förstås gjorde att barn som Ebba fick mer hjälp att klara skolan men som ökade de redan alltför stora klyftorna. Därför tog vi bort statens stöd till rutavdrag till dem som hade råd att betala läxhjälp och såg till att det i stället gick till organisationer som hjälpte alla barn.

Nu tar vi ett steg till. Nu säger vi att det här ska göras på alla skolor, likvärdigt, och ledas av skolans professioner. Det är ett litet steg mot mer jämlikhet.

Fru talman! Löser det här skolans alla utmaningar och problem? Nej, knappast gör det det. Jag måste ändå säga att jag är väldigt glad över att flera av mina kollegor i den här debatten har haft fokus på det som spelar störst roll om vi ska se till att alla barn klarar skolan, det vill säga tidiga insatser.

Vi i Miljöpartiet införde läsa-skriva-räkna-garantin som handlar om att redan innan barnet självt förstår att läsningen eller matematiken kan bli svår ta reda på vilka som behöver lite extra stöd och ge detta stöd innan självkänslan gått i kras och man satt etiketten ”misslyckad” på sig själv.

Det är där vi måste skruva. Det är där vi måste satsa mycket mer.

Fru talman! Andra kollegor i den här debatten har med brinnande entusiasm i stället velat detaljstyra hur lärarna ska undervisa barnen. Jag måste säga att jag är väldigt glad över att min lärare inte var Sverigedemokraternas Jörgen Grubb. Jag hoppas att det inte är så skolpolitiken blir efter nästa val: att politiker ska sitta här och bestämma vilken slags läxor som lärarna ska administrera till eleverna. Där måste vi faktiskt hålla armlängds avstånd till våra professioner.

Fru talman! Jag vill även säga någonting om lovskolan och mer tid för undervisning. Den utredning som ligger till grund för dagens betänkande visar att för en del elever kan de där extra veckorna på sommarlovet göra väldigt stor skillnad – men inte för alla. Det är inte en magisk lösning, och det funkar inte på det sättet som några verkar tro, att bara man tvingar in folk i ett klassrum under sommarlovet så kommer lärandet att ske. Det är mer komplext än så.

Jag är väldigt glad över att regeringen har tagit till sig av den kritik som bland annat vi i Miljöpartiet har haft just mot att göra det obligatoriskt för eleverna. Däremot ska det såklart alltid vara obligatoriskt för dem som driver skola att ge elever det stöd som eleverna behöver.

Mer tid är någonting som gör skillnad, och jag vill därför lyfta upp ytterligare några frågor där jag verkligen tycker att vi politiker ska lägga lite mer tid så att fler elever får en bättre skolgång.

En sådan är fritis även för de barn vars föräldrar är arbetslösa. På fritis pratar barn mycket mer än vad de gör i klassrummet. I klassrummet sitter

man mest tyst och lyssnar. Klassrummet är inte platsen där till exempel det svenska språket växer fram hos barn som inte talar svenska hemma. Men det kan det göra på fritis.

Vi i Miljöpartiet tycker att även de barn vars föräldrar är arbetslösa ska ha rätt att vara där. Även de ska ha rätt till fritidshemmet och få del av fritidshemmets kompensatoriska uppdrag.

Jag tycker att den utredning som ligger till grund för dagens betänkande ger ett starkt stöd för att det är en insats som skulle göra skillnad och ge eleverna mer tid att utvecklas inom ramen för skolan.

Med det vill jag yrka bifall till propositionen.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 8 Resursskolor och tilläggsbelopp för särskilt stöd

Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU31
Resursskolor och tilläggsbelopp för särskilt stöd (prop. 2021/22:156)
föredrogs.

Anf. 25 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Här i Sverige ska skolan vara jämlik. Det har vi bestämt. Varenda elev ska efter förmåga nå så långt som det bara är möjligt. Därför ska också varenda unge ha det stöd som han eller hon behöver för att klara skolan.

Förslagen vi debatterar i dag syftar till att skapa tydligare regleringar och därigenom större likvärdighet för stödet som är riktat till några av de elever som har de allra mest omfattande behoven.

Många elever behöver anpassningar eller stöd i sitt lärande eller sin utveckling för att klara skolan. Därför behöver det finnas en bred palett av åtgärder som skolor och huvudmän har möjlighet att använda för att möta sina elevers behov. Det gäller alltifrån de extra anpassningar som lärare med små medel klarar av inom ramen för ordinarie utrustning, lokaler och bemanning till mer ingripande åtgärder som anpassad studiegång, placering i särskild undervisningsgrupp eller i det som kallas resursskolor. I dag handlar debatten om det sistnämnda.

Den självklara utgångspunkten, fru talman, är fortfarande att stödinsatser ska ges i den skolenhet där eleven går, faktiskt inom ramen för den ordinarie undervisningsgruppen så långt som det bara är möjligt. För oss socialdemokrater är det viktigt att understryka att resursskolor inte får innebära någon generell segregering av elever i behov av särskilt stöd.

Resursskolor har funnits i både fristående och kommunal form under lång tid. Lagförslaget som vi debatterar i dag innebär att vi inför begreppet resursskola i skollagen, definierat som skolenheter som avgränsar sitt elevunderlag till elever i behov av särskilt stöd. Det är redan i dag möjligt för fristående skolor att avgränsa sin målgrupp på det sättet. Rättspraxis har visat att det också är lagligt för kommunala skolenheter att utformas på det sättet, men med det här lagförslaget regleras tydligare vad som gäller.

Prot. 2021/22:122
1 juni

*Mer tid till lärande,
extra studietid och
utökad lovskola*

*Resursskolor och
tilläggsbelopp för
särskilt stöd*

Fru talman! Resursskolor är ofta små skolenheter med anpassade lokaler och små elevgrupper. De präglas av hög personaltäthet, specifik kompetens hos personalen och en långtgående anpassning av utbildningen efter elevernas behov.

En placering vid en kommunal resursskola föreslås här regleras som ett särskilt stöd, men det kräver också att vårdnadshavarna ansöker om plats eller att vårdnadshavarna medger att rektor ansöker om plats åt eleven. Beslut om att ta emot en elev i resursskola ska alltid fattas med barnets bästa i åtanke. I processen ska alltså elevens egen uppfattning klarläggas i den mån det är möjligt, och elevens uppfattning ska också beaktas i enlighet med hur gammal och mogen eleven i fråga är. En placering i resursskola ska, som jag sa, alltid vara ett särskilt stöd. Alla elever som tas emot i resursskola ska därför också ha ett åtgärdsprogram. Den tillrättalagda miljön, det mindre sammanhanget och den höga personaltätheten utgör ett särskilt stöd i sig, men elever vid resursskolor kan också ha behov av ytterligare eller andra stödinsatser. Därför är det viktigt att åtgärdsprogrammet, precis som vanligt, och placeringen följs upp regelbundet och utvärderas.

För att skapa en rimlig trygghet för elever och vårdnadshavare som har bytt till en resursskola ska en elev ha rätt att gå kvar i sin resursskola så länge stödbehovet kvarstår. Vårdnadshavare får visserligen ansöka om plats i en resursskola, och placeringen är således frivillig, men det är en professionell pedagogisk bedömning som ska ligga till grund för om eleven ska tas emot i resursskolan eller inte. I de fall det finns fler sökande än platser till en resursskola ska den elev som har det största behovet av det stöd som skolan erbjuder ges företräde. En sådan prioritering kan vara svår att göra och innebära svåra avvägningar, och därför ska Skolverket härmed få uppdraget att ta fram vägledning om hur prioriteringarna ska göras. Eftersom placeringen är frivillig ska den inte kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd, men ett beslut om att avsluta en placering ska kunna överklagas.

Fru talman! Propositionen vi debatterar behandlar också förslag om resursskolors finansiering. Som finansieringen nu fungerar är de fristående resursskolorna helt beroende av att eleverna som går i dem har beslut om tilläggsbelopp från hemkommunen. Tilläggsbelopp får fristående huvudmän rätt till när de tar emot elever med ett så omfattande behov av stöd att det inte kan tillgodoses med bara det grundbelopp som friskolor får från elevernas hemkommuner. Bestämmelsen om tilläggsbelopp finns för att alla elever, även de som väljer friskolor, ska kunna få också omfattande stödbehov tillgodosedda. De senaste åren har besluten om tilläggsbelopp dock omgärdats av konflikter. Otydliga regler har gjort att tillämpningen skiljer sig åt mellan kommunerna, vilket har lett till rättsosäkerhet och olikvärdighet. Så kan vi inte ha det.

Därför har regeringen under våren lämnat två förslag som syftar till att lösa den uppkomna situationen, och i dag debatterar vi det ena förslaget. Det andra kommer att debatteras i kammaren om en vecka.

Regeringen har med nuvarande bestämmelser mandatet att komma med närmare regler om hur bidraget till fristående huvudmän ska beräknas. Förslaget i propositionen är helt enkelt att regeringen också får delegera till en myndighet att utfärda närmare föreskrifter om hur reglerna om tilläggsbelopp ska tillämpas. Myndighetsföreskrifter kan på ett mycket bättre sätt än förordningstext innehålla klargöranden och exempel som kan

göra bedömningarna av elevers stödbehov och rätt till tilläggsbelopp mer rättvisa och mer likvärdiga.

Jag nämnde att det var två förslag, och det andra förslaget debatteras nästa vecka, nämligen propositionen *Ökad likvärdighet för skolhuvudmän*. Den innehåller ett förslag om att kommunerna måste få fördela en del av skolpengen efter elevernas förutsättningar och behov – ett strukturbelopp. Det skulle sannolikt stärka resursskolornas finansiering, och förslaget har tagits emot positivt av flera berörda remissinstanser. Att döma av de följdmotioner som Moderaterna, Kristdemokraterna, Sverigedemokraterna, Liberalerna och Centerpartiet har väckt på den propositionen ser den dock ut att falla i sin helhet. Det betyder att vi sannolikt inte får en reglering av strukturbelopp, och därmed försvinner en transparent och långsiktig förbättring av resursskolornas finansiering.

Fru talman! Resursskolor kan vara en lösning för elever som har så omfattande behov av särskilt stöd att lärmiljön i deras ordinarie skolenhet inte kan tillrättläggas för att möta deras behov. För oss socialdemokrater är det dock viktigt att understryka att resursskolor inte får innebära någon generell segregering av elever i behov av särskilt stöd. Den självklara utgångspunkten är fortfarande att stödinsatser ska ges i den skolenhet där eleven går inom ramen för den ordinarie undervisningsgruppen.

När en av de mest ingripande åtgärderna ska vidtas är det också viktigt att bestämmelserna är tydliga så att de kan tillämpas på ett rättvist sätt. Därför yrkar jag bifall till reservation 1 och i övrigt till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 26 MICHAEL RUBBESTAD (SD):

Fru talman! I teorin är det lätt att tycka att alla barn ska ha samma möjlighet att gå i en skola som ligger nära hemmet och att det är skolans ansvar att anpassa undervisningen så att den fungerar lika bra för alla. Barn är olika och har olika förutsättningar. Så har det alltid varit. Det ska skolan kunna hantera. Men i praktiken har skolan inte alltid den möjligheten.

Om en förälder upplever att ens barn far illa eller inte mår bra i skolan behöver den föräldern ta ställning till vad som är bäst för just det barnet. Det finns oftast tre sätt att försöka åtgärda situationen, och samtliga alternativ har såklart både för- och nackdelar.

För det första att försöka åtgärda situationen på plats genom att sätta in extra stöd i klassrummet, till exempel en elevassistent. För det andra att byta klass inom samma skola, antingen till en annan ordinarie klass eller till en resursklass. Eller för det tredje att byta skola, antingen till en annan ordinarie grundskola eller till en resursskola där lärarna har erfarenhet av barn med samma typ av svårigheter.

Vad är då en resursskola? Jo, det är en term som kommunerna använder för de särskilda skolor som tar emot barn som av olika anledningar inte klarar av att studera i den ordinarie grundskolan. Resursskolan följer samma läroplan som den ordinarie grundskolan men tar större hänsyn till att alla barn är olika och har olika intressen och därför lär sig på olika sätt i olika takt.

Det som oftast skiljer resursskolan från ordinarie grundskola är till exempel att klasserna är mindre, att pedagogiken är bättre anpassad efter individen och att personalen ofta har erfarenhet av barn med olika typer av

1 juni

*Resursskolor och
tilläggsbelopp för
särskilt stöd*

funktionsvariationer. Barnen kan till exempel välja att läsa ett ämne i snabbare takt och samtidigt få extralektioner i ett annat.

I en del resursskolor har varje elev en av skolans lärare som handledare. Handledaren har till uppgift att stötta och inspirera barnet för att uppmuntra till maximala förutsättningar i skolarbetet.

Det finns också resursskolor med fokus på barn med vissa diagnoser, till exempel barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, NPF, eller barn med autismspektrumtillstånd, AST.

Resursskolan har uppstått i samband med insikten om att barn med dessa diagnoser inte har en begåvningsnedsättning och därför inte hör till grundsärskolan.

Man ska dock inte blanda ihop resursskolan med de resursklasser som finns på ordinarie grundskolor, som ibland även kallas specialpedagogiska grupper eller särskilda undervisningsgrupper.

Bland fördelarna med resursskolor finns att undervisningen kan anpassas tydligare efter barnens individuella behov, att lärarna har utbildning och erfarenhet av barn med särskilda behov och att barn träffar andra barn med liknande egenskaper och svårigheter, vilket främjar den sociala förmågan, skapar trygghet och minskar risken för trakasserier. Dessutom är resurserna oftast betydligt större per barn.

Det kan dock även finnas nackdelar med resursskolor. De kan skapa ett utanförskap, till exempel om ett barn även på fritiden enbart träffar kompisar från resursskolan och därför tappar kontakten med sina andra kompisar. Resursskolan kan ligga långt bort från hemmet, i värsta fall så långt bort att barnen inte ens kan sova hemma i veckorna. Dessutom kan svårighetsområden och destruktiva beteenden i vissa fall förstärkas om barn med samma sorts eller liknande svårigheter går i samma klass.

Fru talman! Det vi debatterar här i dag är regeringens förslag till ändringar i skollagen som syftar till att utveckla och tydliggöra förutsättningar för resursskolorna.

Sammanfattningsvis innebär förslagen att kommunala resursskolor regleras i skollagen och att en kommun får begränsa utbildningen till elever som är i behov av särskilt stöd.

Beslut om placering sker efter ansökan av vårdnadshavare eller rektor, och vid behov av ett urval ska de elever som har störst behov prioriteras.

Placeringen ska regelbundet utvärderas, och en elev ska ha rätt att gå kvar så länge stödbehovet kvarstår.

Det tydliggörs också i förslaget om ändringar i skollagen att såväl kommunala som fristående resursskolors verksamhet är en form av särskilt stöd och att huvudmannen ska ansvara för att bedöma om en elev är i behov av sådant särskilt stöd som resursskolan erbjuder.

Sverigedemokraterna välkomnar alla dessa förslag men anser att i stället för att lägga ansvaret på kommunerna för nivån på ersättningen för tilläggsbelopp till resursskolorna bör det vara regering och riksdag som fastställer en riksnorm för ersättning till resursskolorna. Det skapar likvärdighet över hela landet samt mellan kommunala och enskilda skolor.

Jag vill därför yrka bifall till den gemensamma reservationen nummer 2 tillsammans med Liberalerna gällande just ersättningen för tilläggsbelopp.

(Applåder)

Anf. 27 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! I den förra debatten tog jag upp skolans resursbrist och marknadsskolan. Jag tänker inte upprepa det, men jag konstaterar att det vi återigen diskuterar är särlösningar för de elever som inte klarar den ordinarie skolan. Det är ett misslyckande att vi inte lyckas med en skola för alla utan särlösningar för vissa elever.

Möjligheten för fristående grundskolor att begränsa sitt mottagande och skapa resursskolor infördes i 2010 års skollag. För kommuner har det inte funnits motsvarande reglering. Det har till och med prövats i domstol om kommuner kan begränsa mottagandet i sina skolor på detta sätt och i praktiken införa resursskolor.

Behovet av att tydliggöra vad som närmare bör gälla för kommunala resursskolor har funnits länge. Därför är det välkommet att resursskolor nu regleras i skollagen och att termen resursskola införs. Men det är viktigt att understryka att resursskolor är till för elever som behöver en särskilt anpassad lärmiljö och att de flesta elever kan och ska få den ledning och stimulans och det stöd de behöver i sitt lärande och sin utveckling inom den vanliga skolan.

Det är skolans ansvar att anpassa miljöerna för att kunna möta elevernas olika behov och förutsättningar. Utgångspunkten för elever som är i behov av särskilt stöd är att stödinsatserna ska ges i den skola där eleven går. Resursskolan är en organisatorisk särlösning för ett mindre antal elever med stödbehov som det är svårt att tillgodose på annat sätt. Resursbrist i skolan får aldrig vara ett skäl för att placera ett barn i en resursskola eller för föräldrar att söka sig dit. Det måste vara elevens behov som styr, för självklart ska de elever som behöver en mer anpassad lärmiljö kunna få det. Alla elever har rätt till de verktyg som de behöver för att klara skolan och få de kunskaper som de behöver i livet.

Fru talman! Det finns problem med finansieringen av resursskolorna och tilläggsbeloppen för elever med omfattande stödbehov, och kommunerna gör olika. Det är motiverat med åtgärder som kan stärka likvärdigheten och rättssäkerheten i systemet med tilläggsbelopp för att utveckla en hållbar finansiering.

I propositionen pekar regeringen på att den avser att ge Skolverket bemyndigande att ta fram bindande föreskrifter i syfte att skapa en mer likvärdig och rättvis tillämpning. Ett tillkännagivande om ytterligare utredning är därför onödigt.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 28 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Ingenting kan väl vara värre än att se hur det egna barnet far illa och samtidigt känna total maktlöshet inför att kunna förbättra situationen.

Alla barn ska få det stöd de behöver för att klara sin skolgång. Ingen elev ska lämnas efter. Brister i de tidiga kunskapskontrollerna gör dock att stödinsatserna inte alltid sätts in i tid, och det gör att barnen inte får det stöd de behöver.

Vi har dessutom en likriktningsskola med en inkluderingsstanke som tyvärr spårat ur. Det leder till att många barn som skulle behöva få undervisning på ett annat sätt undervisas på samma sätt och i samma klassrum

som de andra eleverna. Vi ser att det drabbar barnen med de största stöd-behoven och även går ut över deras familjer.

I dagens skola är det alldeles för många barn som inte kommer till sin rätt och som av den anledningen mår dåligt och hamnar efter. I värsta fall slutar dessa barn helt att komma till skolan. De blir så kallade hemmasittare, och det är ett svek mot dem. Alltför många barn sviks i Socialdemokraternas Sverige. Faktum är att nära var fjärde elev går ut nionde klass utan fullständiga betyg och att 13 procent går ut nian utan behörighet till gymnasiet. Så här kan vi naturligtvis inte ha det.

Fru talman! Jag har nu haft förmånen att vara riksdagsledamot i drygt ett år. Redan inför att jag skulle bli riksdagsledamot var det många föräldrar som hörde av sig till mig och vittnade om hur de hade blivit svikna av sin "vanliga" skola. De hade inte fått det särskilda stöd de behövde. De beskrev hur flytten till resursskolan, friskolan, hade inneburit inte bara att kunskapsresultaten hade förbättrats för eleverna utan också att familjelivet plötsligt hade gått från kaos till att fungera. Men nu var de förtvivlade igen när de hörde av sig till mig. De hade sett att skolornas ansökningar om tilläggsbelopp avslås i högre utsträckning till följd av den lagstiftning och praxis som vi har, och det gjorde att deras barn inte fick det stöd de behövde.

Det första jag gjorde när jag kom in i riksdagen för drygt ett år sedan var att försöka rädda resursskolorna. Jag ställde en fråga till utbildningsminister Anna Ekström om hon var beredd att samarbeta med Kristdemokraterna för att ge resursskolorna en egen definition i skollagen och en finansieringsmodell som är bättre anpassad till resursskolornas särskilda behov och framför allt elevernas förutsättningar och behov.

Kristdemokraterna och Moderaterna lade därefter tillsammans fram ett utskottsinitiativ om detta i riksdagen. Tyvärr röstade de rödgröna partierna och även Liberalerna och Centerpartiet nej. De enda som var beredda att ansluta sig till vårt utskottsinitiativ var Sverigedemokraterna, och det ska de ha tack för. I övrigt var utskottets ställningstagande en stor besvikelse, helt enkelt.

I dag står vi inför ett beslut som innebär att begreppet resursskolor förs in i lagstiftningen – resursskolorna får en egen definition. Vid behov av urval ska de elever som har störst behov av att gå i en resursskola prioriteras. Detta är en stor framgång för oss i Kristdemokraterna men framför allt för alla föräldrar som envetet kämpat för denna sak.

Flera förslag saknas dock i propositionen. De fristående resursskolorna hotas i dag av att skollagen och reglerna om tilläggsbelopp inte i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till deras särskilda förutsättningar. De hotas dessutom av Socialdemokraternas förslag om sänkt skolpeng för alla elever och föräldrar som väljer fristående skolor. Detta är ett förslag som slår blint mot alla ideella skolor ute i landet och mot alla resursskolor som har inneburit en räddning för väldigt många familjer.

Elever behöver kunna känna sig trygga med att deras skola kommer att finnas kvar. Men med den politik som föreslås och de förutsättningar som finns i dag kommer väldigt många elever, lärare och föräldrar tyvärr att få se sina skolor stänga.

Därför behövs det en ny finansieringsmodell för resursskolorna. Vi behöver en utredning som ser över det särskilda stödet och tilläggsbeloppen för elever i behov av särskilt stöd. I en sådan utredning vill vi undersöka

om en förändrad ansökningsprocess när det gäller tilläggsbeloppen skulle kunna skapa större förutsägbarhet rörande resursskolornas finansiering. Vi vill också utreda om den behovsbedömning som görs och beviljandet av rätt till tilläggsbelopp ska gälla för längre tid än i dag, innan man behöver ansöka om tilläggsbelopp på nytt.

Avslutningsvis vill vi också att man ska överväga om en statlig myndighet, till exempel SPSM, Specialpedagogiska skolmyndigheten, ska ta över den bedömning som kommunerna gör av elevernas stödbehov i samband med ansökningar om tilläggsbelopp – helt enkelt för att det inte ska finnas någon risk för att kortsiktiga budgetskal i kommunerna leder till en olikvärdig och orättvis bedömning som drabbar barnen med de största stödbehoven. Självklart ska vi ha en rättssäker och likvärdig bedömning av elevernas behov i hela landet.

Jag hoppas därför att vi nu ska få riksdagens stöd för att tillsätta en utredning om det särskilda stödet och om hur finansieringen av resursskolorna ska se ut i Sverige framöver. Det är bra att flera partier har kunnat tänka sig att ändra sig, men arbetet borde ha påbörjats för länge sedan. Vi har förlorat år i lagstiftningsarbetet. Det har drabbat och kommer att drabba enskilda elever och familjer, och det är regeringen som bär ansvaret för detta.

De fristående resursskolorna behöver finnas kvar, och de behöver bättre förutsättningar att verka så att fler barn får möjlighet att lyckas i skolan.

Vi stöder utskottets förslag men yrkar därutöver bifall till reservation 4.

Anf. 29 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2 i betänkandet. Den finns under punkt 3 i beslutsordningen.

Vi har nu att debattera frågan om så kallade resursskolor. Här finns en stor problematik som slår skoningslöst mot många barn och föräldrar i Sverige – föräldrar som ofta under mycket lång tid har stångats, kämpat och slitit för att deras barn ska få extra stöd eller hjälp i skolan. Det kan handla om barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, dyslexi, dyskalkyli eller inlärningssvårigheter av ganska stora mått.

Jag vill börja med att säga att jag instämmer i det Vänsterpartiet och även Socialdemokraterna sa om att man måste kunna lösa de flesta utmaningar i den vanliga skolan och den vanliga klassen. Men faktum är att det inte alltid går. Det finns barn och ungdomar som har alltför stora behov av extra stöd eller där det finns en annan problematik med i bilden som gör att man måste hitta andra lösningar.

Som någon talare här nämnde – jag tror att det var Sverigedemokraterna – försöker man då först sätta in stöd i klassrummet, kanske i form av en elevassistent. Om inte det funkar riktigt kanske det blir i någon särskild undervisningsgrupp eller resursklass på skolan som man på olika sätt försöker hantera situationen. Men det kan också komma till ett läge där inte minst föräldrarna kommer till slutsatsen att vår lilla pojke eller flicka behöver gå i en annan klass, i en annan miljö. Och då ger resursskolorna en möjlighet till detta.

Men om en elev har väldigt stora hjälp- och stödbehov och kanske behöver en situation med undervisning i en grupp på kanske bara fyra fem personer med kanske en eller två lärare eller pedagoger är detta en kostnadsfråga för kommunerna. Det förstår alla – detta är inte på något sätt gratis. Det är en jätteutmaning. För en mindre kommun med stora utmaningar eller en kommun med svagare finansiering av skolan kan det innebära väldigt stora kostnader. Då kommer frågan: Hur ska det gå till att bedöma de extra pengar som behövs, de så kallade tilläggsbeloppen?

Det är här det har blivit en stor konflikt. Många föräldrar upplever att deras barn har jättestora behov. Man har försökt lösa det med skolan och varit på otaliga möten med lärare och rektor; man har försökt på alla vis, men det går inte. Sedan försöker man få in barnet på en annan skola. Den skolan hamnar då i sin tur i en diskussion med den berörda kommunen om finansieringen, och kommunen kanske säger nej.

Det är väldigt tydligt att detta nu regleras. Resursskolorna regleras i skollagen och får en egen definition där: skolor som begränsar intaget av elever till bara sådana som har stort behov av särskilt stöd. Det är också viktigt att den långsiktiga finansieringen blir förutsägbar, och det finns också ett tillkännagivande i betänkandet kring detta, vilket är bra.

Från Liberalernas sida menar vi att det faktum att det ser så olika ut i Sveriges kommuner i fråga om skolan gäller väldigt brett. Det är väldigt skiftande skolresultat generellt i skolorna, och det skiljer sig mycket mellan stad och land och ofta mellan olika kommuner. Vi ser stora skillnader i lärarbehörighet och när det gäller skolpengen. Faktum är att det finns så många olika sätt att räkna ut skolpengen i Sverige att det nästan är omöjligt att navigera i djungeln av beräkningsmodeller och schablonbelopp och så vidare för att se hur mycket kommuner faktiskt satsar eller inte satsar på skolan.

Detta är en följd av den kommunalisering svensk skola genomgick för många år sedan, som vi från Liberalernas sida vill riva upp. Vi menar att vi ska ha ett statligt huvudmannaskap. Det innebär i praktiken också att vi i förlängningen får en statlig skolpeng.

För resursskolorna innebär detta att vi, i alla fall i ett första steg, vill se att man kan införa en riksnorm för tilläggsbeloppen så att det inte ska skilja sig åt från en kommun till en annan. Oavsett om ett barn bor i Lund, Staffanstorps, Umeå, Järfälla eller Gagnef ska det ha samma möjligheter och vid behov kunna få ett tilläggsbelopp på samma nivå som elever i andra kommuner. Det ska inte skilja sig; det är väldigt viktigt för likvärdigheten. Det är också detta vår reservation rör.

Jag gissar att detta inte är sista gången den här frågan kommer upp på dagordningen. Det är ju rätt stora problem, och framför allt handlar det om barn som redan har en väldigt svår och utsatt situation. Det handlar om föräldrar som ofta går på knäna fullständigt. De ställer upp och gör precis allt för sina barn, och sedan upplever de att de hamnar i någon sorts Kafka-artad situation där de ska stängas med skolbyråkrati, berörda skolor, kommunen och så vidare.

Jag hoppas att de här förslagen i alla fall kan vara ett steg i rätt riktning och att man nu också kan få en ordentlig utredning om den långsiktiga finansieringen.

Anf. 30 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Det finns inget som är dyrare än att spara på skolan.

Det finns inget som är viktigare för ett barns framtid än att lyckas i skolan. Jag känner en mamma som i två års tid satt bredvid sitt barn i skolbänken för att barnet skulle komma till skolan och ta del av undervisningen och lära sig.

Jag har träffat föräldrar vars barn fått så mycket ångest av att gå till skolan att de blivit kvar hemma i år. Hemmasittare kallas de. Bland dessa barn är det många som har olika typer av neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. De har mött en skola som inte var för dem.

Vi politiker måste göra mer för att anpassa skolan för alla barn, även barn som har en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Många är duktiga på detta redan i dag, ska jag säga. De här eleverna finns i genomsnitt i varenda klass, men alla lärare har inte den här kompetensen ännu.

Nu har vi i Miljöpartiet gjort det obligatoriskt på lärarutbildningarna med kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Vi har i regeringsställning utbildat lärare genom specialpedagogik för lärande, och vi har sett till att utbilda fler speciallärare och specialpedagoger. Vi har tillfört resurser för fler kollegor i klassrummen – fler som kan se och ge alla barn det stöd de behöver.

Men, fru talman, det måste göras mer. För vissa barn har inget av det som gjorts varit tillräckligt. Bland dem som redan blivit hemmasittare har några fått en ny chans på det som kallas resursskola, en skola där man har mycket högre personaltätthet och specialkompetens. I hög grad är det barn med autismspektrumdiagnoser som går på dessa skolor, elever som för en tid sedan faktiskt placerades i särskolan för att de hade stora behov av särskilt stöd, trots att de inte hade någon intellektuell funktionsnedsättning.

För mig är det tydligt att resursskolorna har fyllt en viktig funktion där den vanliga skolan har misslyckats för att elever ska få sin rätt till utbildning tillgodosedd.

För några år sedan såg vi en ändring av praxis. Helt plötsligt sa domstolarna att de tilläggsbelopp som behövs för att finansiera det här extra stödet inte kan gå till just undervisningen i klassrummet. Då satte vi i Miljöpartiet igång en blixtnabb lagstiftningsprocess för att se till att lagen skulle ge dessa elever rätt till de extra resurser som de behöver.

Sedan dess har vi sett hur ett antal kommuner har stramat åt sina bedömningar av rätten till detta extra ekonomiska stöd, som kallas tilläggsbelopp. Föräldrar har hört av sig i förtvivlan, med rädsla för att deras barns resursskola – den där räddningen som gjorde att barnet gick från att ha ångest och inte kunna komma iväg till skolan till att äntligen sitta i ett klassrum och lära sig – ska läggas ned.

Vi i Miljöpartiet har i regeringsställning och också inom ramen för det januariavtalsamarbete som vi har haft kämpat för att vi ska få en bättre lagstiftning där man både definierar resursskolorna i lagen, vilket nu blir av, och säkerställer finansieringen genom tilläggsbeloppen. Nu får Skolverket ett bemyndigande att ta fram tydligare regler, men ärligt talat är jag lite orolig. Jag är mycket orolig, faktiskt, för vi har sett hur man gång på gång ändå har försökt att spara på just de här barnens skolgång.

Det finns inget dyrare än att spara på skolan. Därför har vi i Miljöpartiet tillsammans med de flesta partier i utbildningsutskottet sagt att vi måste utreda hur vi kan säkerställa finansieringen av de här elevernas skol-

gång. Vissa barns utbildning behöver kosta mer pengar – så enkelt är det – för att deras rätt till utbildning ska kunna tillgodoses.

Det finns många frågor som man kan vrida och vända på, och vi i Miljöpartiet tycker att man ska titta på alla. Vi tycker att vi ska titta på hur vi organiserar detta: Behövs det en egen skolform för den här gruppen? Vi tycker att man ska titta på strukturbelopp. Jag är helt enig med Socialdemokraterna om att detta hade varit jätteviktigt att få på plats i den lagstiftning som regeringen har föreslagit med just strukturbelopp. Det är ärligt talat det som är räddningen just nu i till exempel Stockholms kommun. Där har man infört detta trots att det inte är tydligt uttryckt i lagen. Men vi tycker att det ska vara tydligt i lagen.

Vi tycker också att det är viktigt att vi tittar på hur man gör bedömningarna om tilläggsbelopp. I vissa fall får man stöd tills det funkar, och då bedömer hemkommunen plötsligt att det inte behövs något stöd längre eftersom det ju går bra. Det vill säga att när medicinen fungerar och patienten är frisk plockar man bort medicinen. Det finns alltså många frågor här som vi behöver titta på i den utredning som utskottet nu beställer av regeringen.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till vår reservation 3, för jag tycker att även den frågan behöver finnas med i utredningen.

Fru talman! I den bästa av världar och i den bästa av skolor skulle alla elever få hjälp i det vanliga klassrummet. Läraren skulle räkna till för att se varje elevs behov. Klasserna skulle inte vara större än att det räckte.

Nu ser det inte ut på det sättet. Vissa elevers skolgång behöver säkras genom resursskolor. Resursskolorna har visat att de fungerar. Ja, det kostar mer pengar. Men, som sagt, det finns inget dyrare än att snåla på barnens skolgång.

Anf. 31 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! På resursskolor går barn som är i behov av extra mycket stöd och hjälp. För många barn och deras föräldrar är resursskolan inte sällan räddningen. Denna plats ger barnet trygghet, studiero och rätt stöd och hjälp.

Ofta har placeringen på en resursskola föregåtts av en längre och inte sällan rätt stökig tid i en tidigare skola. Den skolan har kanske försökt ge stöd och hjälp i olika former, och barnet har kämpat medan föräldrarna legat på för att få till en lösning. Ofta har kampen kantats av köer till bup, och terminerna har flutit på utan att något händer. Hela situation har, icke att förglömma, slitit på förhållanden och familjer.

Skolan i Sverige består av både framgångar och problem, fru talman. För en hel del barn fungerar det alldeles ypperligt med bra lärare, kompisar, lärande och skolresultat. För andra är det av olika skäl betydligt kämpigare. Oavsett ska alla elever mötas utifrån sina behov och sina förutsättningar. För en del familjer är just resursskolan lösningen för deras barn. Flertalet sådana bedrivs som fristående skolor.

Elevernas behov kan se väldigt olika ut, men ofta handlar det om barn som har flera diagnoser, såsom autism och adhd. Lösningen för dem är vanligen struktur, individanpassning och små elevgrupper.

Trots resursskolornas betydelse för många barn finns det några allvarliga problem. Det första handlar om finansieringen. Det finns stora skillnader mellan kommuner, helt enkelt för att kommuner prioriterar olika

I praktiken innebär det att en del barn får det stöd och den hjälp de behöver i sin skolgång medan andra inte får det. Ett annat problem är att skolformen är väl använd men inte definierad i lag och andra styrdokument. Ett tredje problem handlar om att reglerna för mottagande och antagning på resursskolor varierar.

Utifrån hur viktiga resursskolorna är och utifrån några av de problem de möter har Moderaterna lagt fram förslag i riksdagen för att försöka styra upp och säkra de viktiga resursskolorna, först tillsammans med Kristdemokraterna och senare tillsammans med Kristdemokraterna och Liberalerna. Jag är glad att vi har samlat en bred majoritet i utbildningsutskottet och riksdagen och kan göra gemensam sak i denna viktiga skolfråga.

Fru talman! Regeringen har lämnat en proposition om resursskolor. Med denna proposition löser man en av frågorna genom att definiera begreppet resursskola. Det är bra, men det finns frågor kvar att hantera vad gäller mottagande, finansiering och likvärdighet.

Frågan om mottagande till resursskolor kommer vi att hantera om ett par veckor när riksdagen ska fatta beslut om antagningsregler till skolor. Om det är fler sökande till en resursskola än det finns platser kommer det barn som anses ha störst behov att få platsen. "Störst behov" handlar om barnets funktionsvariationer men kan även handla om tid om barnet har väntat länge på att få stöd och hjälp. Särskilt viktigt är att antagningen till kommunala resursskolor och fristående resursskolor kommer att bli likvärdig.

Fru talman! Kvar är frågan om finansiering. Dagens regler för så kallade tilläggsbelopp är inte anpassade utifrån resursskolans särskilda karaktär och förutsättningar. Även om lagen säger att varje elev har rätt till utbildning finns en stor godtycklighet i hur olika kommuner bedömer enskilda elevers behov. Detta har varit särskilt tydligt för barn med omfattande behov som sökt till just resursskolor.

I propositionen beskriver regeringen att de vill ge Skolverket i uppdrag att ta fram föreskrifter om tilläggsbelopp. Det är inte fel. Vi tror dock att det är otillräckligt, och det finns ett par skäl till det.

För det första hade Socialdemokraterna kunnat lösa problemet med finansieringen vilken dag som helst under de senaste åtta årens regeringsinnehav. Men det har de inte gjort, på grund av ointresse. Sanningen är att det var först när en överväldigande majoritet agerade i riksdagen som det började hända saker och en proposition kom.

Varför ska riksdagen lita på att Socialdemokraterna löser det nu, när de inte gjort det under de senaste åren? Nej, det rimliga är att riksdagen är tydlig med att regeringen utöver att ge Skolverket ett uppdrag också ska göra en utredning för att en långsiktig finansiering för barn i resursskolor ska kunna säkras.

För det andra skriver regeringen om likvärdighet i propositionen, men det är inte detsamma som att det kommer att bli likvärdigt och bra för barn i resursskolor framöver. Även här är det rimligt att riksdagen är tydlig med att man måste säkra upp vad som ska komma och vad som ska ske.

För att det ska bli likvärdigt för barnen, för att säkra nödvändig extra finansiering som krävs för denna resurstäta och anpassade skolmiljö och för att se till att behandla kommunala och fristående resursskolor lika är det rimligt att riksdagen beslutar att ge regeringen ett tydligt uppdrag att

återkomma med förslag för en förutsägbar och långsiktig finansiering av skolgången för resursskolans elever.

Fru talman! Allra sist vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 32 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Moderaterna hör till den utskottsmajoritet som står bakom ett förslag till tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med förslag på en förutsägbar och långsiktig finansiering av resursskolan. Det finns en berättigad fråga i detta, alltså den om att resursskolans struktur inte nödvändigtvis kan hänföras till varje individuell elevs behov samtidigt som tilläggsbeloppen är individuellt prövade. I någon mening är alltså individuell finansiering otillräckligt, och det skulle behövas en strukturell finansiering. I den meningen kan jag instämma i invändningen.

Men regeringen är framsynt. Redan nästa vecka läggs ett förslag fram om att reglera uppdelningen av skolpengen i en basersättning och en strukturersättning, där strukturersättningen ska anpassas efter elevernas förutsättningar och behov.

Det finns relevanta remissinstanser som är positiva till detta, remissinstanser som Moderaterna brukar lyssna noga på: Friskolornas Riksförbund, Nätverket Fristående resursskolor och bolaget Utvecklingspedagogik. De har alla efterfrågat en reglering av strukturbeloppet.

Nu förhåller det sig dock så att Moderaterna och de andra högerut i kammaren avslår denna proposition i sin helhet. Min fråga blir därför: Hur ska Lars Hjalmered egentligen ha det? Ska resursskolan ha en förutsägbar och långsiktig finansiering eller inte?

Anf. 33 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Resursskolor är ofta räddningen för många barn och familjer. Inte sällan har man under en lång period försökt hitta lösningar på den tidigare skolan genom exempelvis en mindre undervisningsgrupp eller en särskild resurs. Alla har fått kämpa. Utöver att barn kommer i kläm prövas föräldrar, relationer och äktenskap, och familjer går isär – allt detta för att samhället inte kan ge barnen det stöd och den hjälp de har rätt till.

I dag tar vi ett viktigt steg genom att definiera begreppet resursskola, och vi kommer i närtid att ta ett andra viktigt steg när det gäller mottagande och antagningsregler för att få likvärdig behandling i kommunala och fristående resursskolor.

När det gäller finansiering är det väldigt stora skillnader beroende på vilken kommun man bor i och hur detta prioriteras. Här är det rimligt att regeringen tar detta vidare med Skolverket; vi invänder ju inte mot att man ska se över föreskrifterna. Vi tror dock att det är otillräckligt, för när föräldrar under senare år bett riksdagens ledamöter om en lösning har vi mötts av regeringens passivitet. Man har inte haft kraft eller kanske inte vilja att lösa detta.

Jag är glad över att vi har en bred majoritet som kan kräva att en framtida, långsiktig och förutsägbar finansiering säkras. Moderaterna är öppna för att titta på olika lösningar på detta. Det finns ju lite olika ingångar. En del partier tycker att skolan ska fortsätta att vara ett kommunalt ansvar medan andra partier vill se ett statligt ansvar när det gäller finansiering och styrning. Jag tror att vi måste titta på möjliga kompromisser, men utgångs-

punkten ska vara att barn ska behandlas lika och att finansieringen säkras för denna resurstäta verksamhet. Detta hoppas vi kunna leverera.

Prot. 2021/22:122

1 juni

*Resursskolor och
tilläggsbelopp för
särskilt stöd*

Anf. 34 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Nu handlade min fråga om finansieringen och strukturbeloppet. Jag noterar att Lars Hjalmered helt duckar för den frågan.

Min misstanke är att den verkliga anledningen till att Moderaterna avstyrker förslaget om en långsiktig och transparent finansiering också för resursskolorna, nämligen strukturbeloppet, är att Moderaterna är ideologiskt förblindade.

Samma proposition innehåller förslaget om att skolors finansiering ska anpassas efter vilket ansvar de har. Det, fru talman, är Moderaterna rädda för skulle gå ut över skolbolagens vinstmarginal.

Skolbolagen har i dag en bonus, det vill säga en ersättning, för ett ansvar som de inte har. Det är att erbjuda alla barn i kommunen en skolplats i rimlig närhet till hemmet.

I valet som Moderaterna nu hamnar i mellan att å ena sidan bevaka finansieringen för elever med de största stödbehoven och att å andra sidan bevaka skolbolagens vinstmarginal väljer Moderaterna bolagen före eleverna. Det tänker jag är det verkliga skälet till att det inte blev någon förutsägbar och långsiktig finansiering för de fristående resursskolorna.

Anf. 35 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Då tycker jag att vi kan titta på vad som har hänt de senaste åren.

Socialdemokraterna har suttit vid regeringsmakten i åtta år. Varje vecka träffas regeringen och kan fatta beslut. Det betyder att det har funnits ett par hundra tillfällen för regeringen att kunna agera och säkra en långsiktig finansiering av de viktiga resursskolorna. Vad har hänt? Ingenting, fram till att en majoritet samlades i riksdagen för att helt enkelt styra upp det när man tröttnade på att det inte hände.

Vi kommer självklart att efter ett val se till att säkra resursskolornas finansiering. Låt mig påpeka att väldigt många av dem drivs som fristående resursskolor.

Efter att ha träffat många barn och många föräldrar som söker sig dit är min erfarenhet att det för dem är helt underordnat om det är kommunen eller en fristående aktör. För dem är det just räddningsplankan att hitta en skolform och en undervisning där det fungerar för deras barn och att de får en lite mer resurstät verksamhet.

Jag tycker att vi är svaret skyldiga. Det här är en genomklappning. Det är lätt att prata om att barn ska kunna få undervisning utifrån sina behov. Vi pratar här om barn som har behov av de extra och kanske de största stöden och där samhället ofta har klappat igenom. Så här kan det naturligtvis inte vara.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis säga följande. Linus Sköld refererar till ett kommande lagförslag som riksdagen ska fatta beslut om nästa vecka och som handlar om skolpeng. När det förslaget presenterades fick statsministern och skolministern frågor. Man ställde helt enkelt frågan: Vad händer för små enskilda aktörer, till exempel skolstiftelser? Vad blir effekterna för enskilda kommuner?

Då kunde statsministern och skolministern inte ens svara på vad effekterna blir ekonomiskt och praktiskt i detta. Statsministern kunde inte ens svara på om det har gjorts en ordentlig konsekvensanalys av det lagförslaget.

Man kan konstatera att det förslag som regeringen lägger fram är dåligt underbyggt och ett hafsverk. Det kommer vi att återkomma till i debatten i nästa vecka, fru talman.

(Applåder)

Anf. 36 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Fru talman! Den här debatten är viktig inte minst utifrån det som vi har hört tidigare från andra ledamöter i utbildningsutskottet. Frågan om resursskolors förutsättningar och inte minst långsiktiga förutsättningar har upptagit en stor del av den politiska debatten och arbetet i utbildningsutskottet den senaste mandatperioden.

Resursskolor är, som vi har hört tidigare, skolor som begränsar sitt mottagande till elever som är i behov särskilt stöd. Det har under en lång tid lyfts fram ett antal olika problem utifrån den situation som nu finns.

Det har handlat om finansieringsfrågan när det gäller de fristående resursskolorna inte minst i Stockholm. Det har varit ett stort problem och har upptagit en stor del av den allmänna debatten.

Det har också framförts ett missnöje med hanteringen av tilläggsbeloppen som kommunerna ska lämna för elever med behov av särskilt stöd. Det finns även en otydlighet i regelverket för skolformen resursskolor. Det gäller inte minst de kommunala resursskolorna.

Jag har mötts av ett väldigt stort engagemang från många företrädare, och det har jag märkt också i den tidigare debatten. Det handlar om föräldrar som vill sina barn väl och som genom resursskolorna har hittat en plats där deras barn får en möjlighet att utvecklas.

Det kan kanske vara att elever hittar tillbaka till skolan om de har varit frånvarande under en längre tid på grund av problematik och att de inte har fått det stöd och den hjälp som de borde få för att de ska ha möjlighet att kunna klara målen.

Det handlar om huvudmän som har stort engagemang för de här eleverna och den här målgruppen. Inte minst lokalpolitiker från våra olika partier har ett stort engagemang för att möjliggöra och skapa förutsättningar. Det handlar också om speciallärare och specialpedagoger som arbetar med målgruppen.

Man får många berättelser till sig om problematiken med regelverket och osäkerheten för elever och huvudmän. Det gäller även sådana saker som hur mycket resurser och tid som speciallärare lägger på ansökningar om tilläggsbeloppen i stället för att ha fokus på att hjälpa eleverna att klara sin skolgång och förbättra stödet där. Det är som sagt oftast elever som tidigare har drabbats av skolmisslyckande och som kanske till och med varit hemmasittare.

Inom ramen för utbildningsutskottets arbete har vi också haft en rad möten med anledning av detta utifrån de förslag till utskottsinitiativ som har lagts fram. Vi från Centerpartiets sida har tagit upp detta inom ramen för januariavtalet, där det var tydligt framlagt att resursskolor skulle utvecklas. Vi har haft ett stort engagemang tillsammans med andra partier

gällande att se till att regeringen levererar på den punkten och skapar förutsättningarna.

Det som vi i dag har att behandla i betänkandet är den proposition som ligger till grund för betänkandet. Där tas ett antal steg i rätt riktning. Det blir tydligare bestämmelser i skollagen kopplat till resursskolor. Det tydliggörs också att såväl kommunala som fristående resursskolor är en särskild form av stöd där huvudmannen har ansvar för att bedöma om eleverna är i behov av det särskilda stöd som resursskolorna erbjuder.

Vi hanterar i dag också propositionen kopplat till urvalsreglerna. Det är den elev som har störst behov som går först ifall det är fler sökande om platser i kommunala skolor. Som vi hört i debatten kommer vi från utbildningsutskottet att återkomma senare så att vi får likvärdiga villkor för såväl fristående som kommunala skolor när det handlar om urvalsreglerna för resursskolorna.

Det blir också ett bemyndigande för regeringen att meddela ytterligare föreskrifter om tilläggsbeloppet. Jag delar bedömningen som vi har hört från flera här. Vi har också en majoritet i utskottet. Det är förhoppningsvis ett bra steg på vägen. Men det kommer att behövas ytterligare åtgärder för att säkra och möjliggöra en långsiktig finansiering för resursskolorna. Det handlar om att öka möjligheten för de eleverna så att de får det stöd och den hjälp som finns.

Resursskolorna är en väldigt bra kraft. De är oftast väldigt personaltäta. De fångar upp elever som den övriga skolan inte har lyckats fånga upp. Vi kan konstatera att det under den här mandatperioden har kommit två statliga utredningar som har pekat på behovet av att ytterligare utreda den här frågan om finansiering för resursskolorna.

Jag är därför glad att en bred majoritet i utskottet föreslår ett tillkännagivande om att regeringen ska utreda och komma med förslag när det gäller förutsägbarhet och långsiktig finansiering för resursskolornas målgrupp och snarast bör tillsätta den utredningen. Jag hoppas att regeringen ser till att genomföra det som utskottet är överens om och som vi kommer att rösta om i eftermiddag.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 9 En ny riksbankslag

Prot. 2021/22:122

1 juni

*Resursskolor och
tilläggsbelopp för
särskilt stöd*

En ny riksbankslag

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU15
En ny riksbankslag (prop. 2021/22:41 och prop. 2021/22:169 delvis)
föredrogs.

Anf. 37 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! I dag debatterar vi lagstiftning som reglerar Riksbankens uppgifter och verksamhet. Sveriges riksbank grundades 1668 och brukar därmed betraktas som världens äldsta centralbank. Grundandet föranledes av en period av hög inflation som slutade i en bankkrasch där människors förtroende för pengarnas värde föll snabbt. Det är därför inte så för-

vånande att Riksbankens primära uppgift redan från start har varit att upprätthålla ett stabilt penningvärde.

I dag är den oberoende riksbanken en av våra viktigaste institutioner för att upprätthålla ekonomins centrala funktioner. Förutom prisstabilitet ska Riksbanken främja ett säkert och effektivt betalningsväsen.

Med dagens beslut tar vi det första steget mot en ny riksbankslag. I dag kommer vi att behandla de grundlagsändringar i regeringsformen och riksdagsordningen som utgör grunden för den nya riksbankslagen, för att nästa mandatperiod behandla ändringarna i själva riksbankslagen. Det är ett stort och viktigt lagstiftningsärende som har föregåtts av en parlamentarisk utredning som har jobbat i flera års tid och som efter många samtal landat i noga övervägda förslag. Vi är väldigt glada över att riksdagens partier i bred enighet har kunnat samlas kring ett gemensamt förslag, något som lägger grunden för att Riksbankens oberoende och höga förtroende ska bestå under lång tid framöver.

Fru talman! Den nuvarande riksbankslagen trädde i kraft den 1 januari 1989 i en tid då det ekonomisk-politiska landskapet såg väldigt annorlunda ut. Sedan dess har många saker förändrats, till exempel har vi i dag en rörlig växelkurs samt är medlemmar i Europeiska unionen. Mot bakgrund av detta fanns det ett behov av att uppdatera lagstiftningen som reglerar Riksbanken.

I dag behandlar vi följande ändringar i regeringsformen:

Vi förtydligar Riksbankens ansvar i regeringsformen, så att det blir tydligt att det omfattar alla de uppgifter som kommer till uttryck i EUF-fördraget. Det innebär att Riksbanken ansvarar för att utforma och genomföra penningpolitiken, genomföra valutainterventioner, förvalta en valuta-reserv, främja ett väl fungerande betalningssystem samt utföra andra grundläggande uppgifter.

I dag finns ett så kallat instruktionsförbud för myndigheter gentemot Riksbanken. Med detta förslag förtydligas att Riksbanken inte heller får ta emot eller begära instruktioner.

Slutligen förtydligas att föreskrifter om utgivning och giltighet av sedlar och mynt ska meddelas genom lag.

Betänkandet innehåller också förslag på förändringar i riksdagsordningen som innebär att finansutskottets uppdrag att följa upp och utvärdera Riksbankens verksamhet tydliggörs och stärks.

Som bekant ska grundlagsändringar röstas igenom två gånger med ett mellanliggande val, och ärendet planeras därför att tas upp igen under hösten efter riksdagsvalet. Av lagtekniska skäl kommer även behandlingen av förändringarna i riksbankslagen att skjutas upp till efter höstens val.

Fru talman! Jag vill även belysa några viktiga delar i förslaget till ny riksbankslag, eftersom allting hänger ihop.

Dagens riksbankslag måste förstås ur ett historiskt perspektiv. Den togs fram i en tid av stor ekonomisk turbulens. Under 1970- och 1980-talen karakteriserades ekonomin av hög inflation både i Sverige och i omvärlden. Förtroendet för svensk finans- och penningpolitik var lågt. Den nya regimen innebar att inflationen skulle tryckas tillbaka, något som också lyckades. De senaste åren har situationen ändå sett annorlunda ut.

En låg och stabil inflation är en förutsättning för att långvarig tillväxt och god reallöneutveckling ska uppnås. Men det är viktigt att komma ihåg att prisstabilitet ska vara just ett verktyg och inte det yttersta målet för den

samlade ekonomiska politiken. Målet måste i stället vara en god ekonomisk utveckling och hög sysselsättning. Därför ser vi det som mycket positivt att vi i den nya riksbankslagen klargör att Riksbanken också ska ta realekonomiska hänsyn. Förutom det primära målet om en låg och stabil inflation får Riksbanken en kompletterande uppgift att bidra till en balanserad utveckling av produktion och sysselsättning.

Den nya riksbankslagen innebär också att Riksbankens prisstabilitetsmål ska godkännas av riksdagen. Inflationsmålet är en central del av dagens ekonomiska politik, och vi ser därför positivt på att få en sådan bredare demokratisk förankring av målet.

Fru talman! De senaste två åren har präglats av coronapandemin, och både finans- och penningpolitiken har under denna period vidtagit historiska åtgärder. Riksbanken genomförde omfattande köp av värdepapper som syftade till att hålla nere räntorna och upprätthålla finansiell stabilitet.

Under hösten 2021 uppkom frågor gällande riksbanksdirektionens personliga innehav av värdepapper kopplat till just de köp som Riksbanken gjort av företagsobligationer. Detta är förstås en väldigt viktig fråga där vi socialdemokrater tog initiativ till att kalla riksbankschefen till finansutskottet för att han skulle redogöra för hanteringen. Vi välkomnar också att riksbanksfullmäktige tog beslut om en granskning.

Vår slutsats av detta är att riksdagens uppföljning av den redovisning som görs måste bli mycket tydligare och utvecklas framöver.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet. (Applåder)

Anf. 38 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! För Moderaterna har det varit viktigt med bred enighet i denna viktiga fråga om en ny riksbankslag. Vi har en stark och fristående riksbank. Det i sin tur, fru talman, bidrar till finansiell stabilitet. Det är bra för Sverige, det är bra för svenska hushåll och det är bra för svenska företag. Det skapar trygghet för omvärlden i relationer med Sverige. Sverige är ett litet och exportberoende land i Europas utkant som har en egen valuta. Och stabilitet är oerhört betydelsefullt för svenska företag och deras möjlighet att verka här.

Vi tydliggör nu uppgifter och befogenheter på en rad områden för Riksbanken. Vi stärker Riksbankens oberoende men också insynen och öppenheten. Det är en viktig avvägning som alltid måste göras. Men Riksbanken behöver nu också mer tydligt motivera de beslut som man fattar. Det gör att vi kommer att få en bättre kvalitet på de beslut som man fattar när man tvingas motivera dem på ett mycket tydligare sätt.

Riksbanken får nu ett fullt mandat att upprätthålla prisstabilitet men också bättre möjligheter att agera i kris, och vi har haft några kriser där det har varit viktigt med Riksbankens olika interventioner. Nu tydliggörs vad Riksbanken kan göra på detta område.

Fru talman! Inget regelverk är perfekt. Det finns detaljer som kunde ha blivit bättre och som kunde ha varit något annorlunda. I detaljer kan det absolut finnas ett sådant utrymme. Men det är också viktigt att komma ihåg att när det gäller den här typen av politiska frågor – ramverk – är det viktigt med en bred politisk enighet.

Det finns alltid de som vill ha en mjukare hållning till prisstabilitet. Inflationsbekämpning, fru talman, är faktiskt inte det mest glamorösa. Och

det kan ibland vara svårt att stå på torget i en valrörelse och prata om det, om man inte just där och då befinner sig i någon form av kris.

Det finns inga gratisluncher. De människor som i olika lägen säger att man behöver ha en mildare hållning till just prisstabiliteten – att man kan elda på, att man kan använda både finanspolitiken och penningpolitiken okontrollerat – gör alltid det i tider av god prisstabilitet när allting fungerar och när ramverken är på plats.

Det som vi kan lära av historien är att okontrollerad inflation alltid slår allra mest mot dem som har allra minst. Det är alltid de som får bära den tyngsta bördan, dra det tyngsta lasset, när det går åt fel håll. Men det drabbar alla i samhället när man får en okontrollerad prisökning. Inflationen slår också mot företagen och deras möjligheter. Den försvårar transaktioner och handel.

I dag kan vi se att vi har en period, inte bara i Sverige utan i stora delar av världen, av just kostnadsökningar som slår mot både hushåll och företag. Då ser vi också vikten av att stå upp för de mekanismer som nu kommer att finnas i den nya riksbankslagen, som gör att vi faktiskt kan upprätthålla god kontroll och ett bra ramverk för prisstabilitet, och som hela riksdagen i praktiken kan ställa sig bakom.

När vi har dessa kostnadsökningar på el, bensin, diesel, mat och boende kommer också den publika debatten i samhället att handla väldigt mycket om inflationen och om att man får allt mindre för pengarna. Men då är det fortfarande så att vi har goda regelverk på plats. Och vi kommer att kunna hantera detta. Det vi ser nu är alltså vikten av just inflationsbekämpning. Det är aldrig populärt i tider av god prisstabilitet, men när vi har en situation som den vi har i dag behöver detta finnas på plats.

Fru talman! Jag vill tacka mina kollegor Niklas Wykman och Jessika Roswall, som var Moderaternas representanter i den utredning som tog fram den nya riksbankslagen och som i nära samarbete med regeringen fick detta på plats. Det har varit ett gott arbete, och jag vill rikta ett tack även till de andra partierna och deras representanter i utredningen för detta goda arbete.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till det liggande förslaget.

Anf. 39 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi konstitutionsutskottets betänkande *En ny riksbankslag*, och jag skulle vilja börja med att sätta in dagens debatt i ett sammanhang.

Riksbankslagen är alltså den lag som styr världens äldsta centralbank – vår centralbank Riksbanken. Riksbanken ansvarar för flera grundläggande uppgifter som är avgörande för att samhällsekonomin ska fungera. Man ska tillhandahålla betalningsmedel och ett system för betalningar. Man ska värna penningvärdet genom en låg och stabil inflation, och man ska agera som sista låneinstans till vissa finansiella företag före och under finansiella kriser.

Dagens riksbankslag trädde i kraft för över 30 år sedan, det vill säga i en helt annan ekonomisk-politisk miljö än dagens. De finansiella marknaderna har avreglerats, integrerats och internationaliserats, och betalningsmarknaden har digitaliserats. Sverige har gått från fast till rörlig växelkurs och blivit medlem i EU. Världen har genomgått en global finanskris, vilket

har resulterat i nya regelverk kring makrotillsyn och för hantering av finansiella företag i kris.

Allt detta gör att Riksbanken år 2022 ställs inför nya frågeställningar – frågeställningar som över tid har blivit svårare att besvara med dagens lag. Exempelvis är mandatet kring finansiell stabilitet i dag uppdelat mellan Riksbanken, Finansinspektionen och Riksgälden, och i denna kontext finns det frågetecken kring vem som gör vad och vem som egentligen har huvudansvaret. Men det finns även andra tveksamheter kring ansvaret för kontanthantering och Riksbankens organisation.

Det är mot denna bakgrund som Riksbankskommittén tillsattes 2017, med uppdraget att se över penningpolitikens mål och medel, Riksbankens mandat gällande finansiell stabilitet, kontanthantering, demokratisk granskning med mera. Det vi har på riksdagens bord i dag är alltså en produkt av en femårig lagstiftningsprocess, och resultatet är en moderniserad och tydligare riksbankslag.

Bara under de fem år som arbetet med den nya lagen har pågått har förutsättningarna förändrats – kanske inte drastiskt, men tillräckligt för att kräva revideringar. På grund av pandemin, den efterföljande ekonomiska krisen och de okonventionella åtgärderna från världens centralbanker kastades nytt ljus över vissa förslag från kommittén. Därför har det i efterhand gjorts parlamentariskt förankrade justeringar av vissa krisverktyg, vilket vi bedömde vara nödvändigt. Därmed har den nya riksbankslagen lagts fram i bred politisk samsyn, vilket är en stor styrka eftersom flertalet förslag har bäring på våra grundlagar.

Fru talman! Den nya riksbankslagen innehåller förändringar avseende mål, uppgifter och befogenheter, ansvarsfördelningen, den demokratiska granskningen, organisationen, oberoendet och självständigheten, transparensen och Riksbankens roll i kontanthanteringskedjan.

Den största förändringen i förhållande till i dag görs dock i kapitelindelningen, där penningpolitiken respektive det finansiella systemet ges varsitt kapitel. Detta innebär att Riksbanken behöver ta ställning till om en viss åtgärd syftar till att uppnå målet för penningpolitiken, målet för det finansiella systemet eller både och. Därmed skapas förutsättningar för legitimitet, ansvarsutkrävande och kontroll av Riksbankens verksamhet.

Fru talman! Sverigedemokraternas viktigaste bidrag såväl i kommittén som i den efterföljande dialogen med regeringen var att vi stoppade en inskränkning av Riksbankens oberoende, det vill säga en politisering av prisstabilitetsmålet.

Riksbanken har sedan 1999 varit en helt oberoende institution, men det har höjts röster – bland annat genom en följdmotion – om att riksdagen bör ges initiativrätt till precisering av prisstabilitetsmålet. Redan under kommitténs arbete föreslogs det att riksdagen ska besluta om ett nytt mål vart åttonde år. Om det förslaget blev verklighet skulle det skicka svenskt centralbanksoberende decennier tillbaka i tiden och minska den penningpolitiska trovärdigheten.

Vår bestämda uppfattning är att prisstabilitetsmålet är heligt i bemärkelsen att det ska hållas åtskilt från partipolitikens kortsiktiga natur. Man behöver inte vara särskilt kreativ för att se ett scenario där politiker med dalande opinionssiffror blir sugna på att lägga i en högre växel i penningpolitiken. Kanske vill de införa nya mål som kräver en mer expansiv

penningpolitik i tider av högkonjunktur, när det som krävs snarare är en åtstramande penningpolitik.

Därför har Sverigedemokraterna försvarat oberoendet under hela processen, och vi är nöjda med det kompromissförslag som vi landade i. I stället för att utsätta målet för en politisk process vart åttonde år flyttades initiativrätten till Riksbanken, som ska inkomma med en framställan till riksdagen som i sin tur godkänner eller förkastar förslaget. Med detta uppnås två saker: Målet blir inte föremål för en politisk process såvida inte Riksbanken själv söker det, och samtidigt tillåts visst inflytande för folkvalda politiker.

Fru talman! Sverigedemokraterna har också kämpat för att det överordnade målet fortsättningsvis ska vara att upprätthålla en låg och stabil inflation men att lagstiftningen ändå ska tillåta en flexibel inflationsmålspolitik där Riksbanken bidrar till en balanserad utveckling av produktion och sysselsättning, det vill säga realekonomisk hänsyn. Det blir i så fall en kodifiering av praxis, men det har varit viktigt för oss att vi inte får ett så kallat dualt mål för penningpolitiken.

Avslutningsvis har det också varit en prioriterad fråga för Sverigedemokraterna att tydliggöra Riksbankens roll i kontanthanteringskedjan så att vi får en långsiktigt pålitlig kontantinfrastuktur i Sverige.

Sist men inte minst är ordningen för dagen sådan att riksdagen i dag fattar det första av två likalydande beslut med ett val emellan och att beslutet om förslag till ny riksbankslag skjuts upp till nästa riksmöte.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 40 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Som flera har sagt är detta formellt en debatt om ett betänkande från konstitutionsutskottet, och det formella förslaget som ligger på bordet råder det enighet om.

Eftersom det i samband med förslagen om ändring i riksbankslagen också föreslås en del ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen behöver beslut tas i särskild ordning, och förslaget föreslås nu antas som vilande. Förslaget om en ny riksbankslag – inklusive motionsyrkandena från den enda följdmotionen, som kommer från Vänsterpartiet – föreslås också tas upp till realbehandling under nästa riksmöte, det vill säga efter valet. Jag kommer att återkomma och säga några ord om några av dessa yrkanden från Vänsterpartiet.

Det är bara att konstatera att förslaget till riksbankslag, trots sin stora omfattning och trots den mycket noggranna genomgången av olika aspekter av Riksbankens verksamhet, inte ruckar på eller egentligen ifrågasätter grunderna för penningpolitikens utformning och hantering. Det har inte heller varit på tapeten eftersom vissa juridiska och politiska utgångspunkter gällande det som handlar om penningpolitikens autonomi eller självständighet, som det kallas – alltså dess formaliserade särkoppling från andra delar av den ekonomiska politiken – har tagits för givna.

Detta gör att en debatt som den vi har i dag lätt hamnar vid sidan om den ekonomisk-politiska debatten, trots att penningpolitiken och frågor som rör inflation och hanteringen av dess effekter är aktuella och viktiga för hushållen och samhällsekonomin.

Man kan säga att vi här, i likhet med hur det är gällande många andra aspekter av den ekonomiska politiken i Sverige, lever med teorier och före-

ställningar som vann en dominerande ställning i etablerade kretsar på 1990-talet. Det är dock inte fråga om vilka tankespöken som helst utan om sådana som nu är tungt kodifierade och institutionaliserade – när det gäller Riksbanken och penningpolitiken ända in i EU-traktat och svenska grundlagar.

Jag tänker på idén om att denna del av politiken ska anses stå över eller utanför andra politiska överväganden och styras av andra regler och faktiskt också av andra mål. Det här är något som påverkar också de mer explicit politiska beslutsfattare som kan och ska ställas till svars för politikens utformning, inklusive deras vilja att delta i en allmän debatt om de här frågorna.

Samtidigt saknar Riksbanken verktygen för att agera i de frågor som grundläggande påverkar deras måluppfyllelse i flera avseenden. Detta är något som på senare tid har aktualiserats inte minst genom läget på bostadsmarknaden. Det har helt enkelt funnits ett behov av en offensiv bostadspolitik för att minska de systemiska problemen med prisinflation där snarare än av något som går att fixa med justering av reporäntan.

Det här är något som i allra högsta grad är väsentligt – det är som sagt mer aktuellt än på länge – att kunna diskutera politiskt. Efter en lång period då Riksbanken oftast har behövt konstatera att inflationen har legat under målnivån ser vi nu kraftiga prishöjningar på ett antal viktiga områden och som resultat av detta en diskussion om åtstramningar – om det nu ska vara genom finanspolitiken eller penningpolitiken.

Detta understryker verkligen problemen med att närma sig frågan om inflationen på ett enkelspårigt sätt, relaterat till målnivåer i något sammansatt index – det som för Riksbankens del är en lagreglerad uppgift.

Vi står ju inför en situation där olika politiska handlingsalternativ – som alltid, egentligen – kan få vitt skilda effekter på olika grupper i samhället, samtidigt som prisnivåerna i sig slår väldigt olika på det sättet. Medan vi länge har haft en inflation i tillgångspriser, till exempel när det gäller bostäder och aktier, ser vi i dag prisökningar som gör att de med små marginaler kan drabbas väldigt hårt genom den basala konsumtionen, som gäller sådant som mat och värme.

Då är det, skulle jag säga, smått dysfunktionellt när vi har två grenar av den ekonomiska politiken som inte är tänkta att behöva agera samstämt. Den ena grenen – penningpolitiken – styrs av en lagreglerad målformulering, och vi är tänkta att låtsas att denna står utanför politiska överväganden av det här slaget.

Med detta sagt, fru talman, kan jag konstatera att mycket av det som har gjorts i riksbanksutredningen och i arbetet med att ta fram propositionen, som vi alltså inte ska rösta om i dag utan vilandeförklara, är intressant och ett gott hantverk. Flera av de – i och för sig ganska marginella – förändringar som föreslås tydliggör regelverket runt Riksbankens organisation och arbete. Det står i sammanfattningen av förslaget att det tydliggörs att Riksbanken inom ramen för penningpolitiken ska ta realekonomiska hänsyn och att det skapas förutsättningar för en demokratisk förankring av preciseringen av prisstabilitetsmålet. Även om det nog är överdrivet att säga att detta är stora förändringar är det något som är går i positiv riktning.

Fru talman! De motionsyrkanden som har lämnats in med anledning av propositionen kommer det alltså inte att röstas om i kammaren i dag. Jag tänkte likväl säga några ord om Vänsterpartiets förslag.

Vi vill att riksbankslagen ska kompletteras med ett sysselsättningsmål och att detta mål inte ska vara underordnat inflationsmålet.

I förslaget till ny riksbankslag finns det visserligen skrivningar om att ta hänsyn till realekonomiska faktorer, omtalade i termer av balanserad utveckling gällande tillväxt och sysselsättning, vilket i sin tur kan sägas vara en kodifiering av Riksbankens egen tolkning av uppdraget. Det står samtidigt helt klart att detta ska ske, som det heter, utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet, vilket är en anpassning till själva formuleringarna i EU-rätten angående penningpolitik och centralbanker.

Det borde vara enkelt att konstatera att inflationsmålet, som infördes på 90-talet, inte har varit framgångsrikt i flera viktiga avseenden. Som jag var inne på tidigare har inflationen – både KPI och underliggande inflation – trendmässigt understigit det uppsatta målet på 2 procent. Detta är naturligtvis inte det enda skälet till att arbetslösheten i Sverige har varit parkerad på väsentligt högre nivåer efter den nya ekonomiska politik som kom på plats efter 90-talskrisen, men det är tämligen tydligt att detta är en del av problemet.

Om realräntorna blir högre än vad konjunkturläget och de realekonomiska förutsättningarna motiverar får det negativa effekter på sysselsättningen. Vänsterpartiet menar att detta är ett tungt vägande skäl till att riksbankslagen borde kompletteras med en explicit realekonomisk målvariabel, lämpligen ett sysselsättningsmål.

Ett sådant dualt mål för penningpolitiken föreslogs för övrigt även av LO i deras remissvar på Riksbankskommitténs betänkande. Regeringen menar i propositionen att detta skulle strida mot unionsrätten. Men utan att öppna upp för en generaldiskussion om EU-rätten på det här området kan jag, i linje med det som Vänsterpartiets representant Johan Lönnroth anförde i sin reservation i Riksbankskommittén, konstatera att Sverige i många år har haft kvar en lagstiftning som kommissionen menar strider mot EU-rätten, eftersom Sverige inte har infört euron som valuta och inte heller har anpassat lagstiftningen till ett sådant införande.

Eftersom det, som väl är, inte tycks finnas en majoritet i Sverige för att vi i Sverige ens på längre sikt ska gå med fullt ut i EMU är det en rimlig bedömning att Sverige inte heller behöver anpassa sig till det mål för penningpolitiken och den beslutsordning för målet som gäller i ECBS, alltså det europeiska centralbankssystemet, och EMU. Detta är sålunda ett beslut som borde ligga i våra egna händer, och det vore värdefullt både principiellt och i praxis om den svenska riksdagen utnyttjade och prövade detta utrymme.

Detta är alltså vad Vänsterpartiet föreslår i sin följdmotion till propositionen.

Jag vill också helt kort nämna att Vänsterpartiet föreslår att riksdagen ska ha initiativrätt och bestämma de mer precisa målen för penningpolitiken, inklusive det realekonomiska mål som jag nämnde tidigare. I förslaget till ny riksbankslag finns visserligen formuleringen att preciseringen av målet ska förankras i demokratisk ordning, men det är Riksbanken som ska ha exklusiv initiativrätt att precisera prisstabilitetsmålet. Detta är en demokratiskt märklig ordning, och även i detta fall borde riksdagen agera för att utnyttja en förvisso snävt tilltagen juridisk slingsring under EU-rätten.

Jag hoppas att dessa och liknande frågeställningar kan få åtminstone något utrymme i den allmänna debatten fram till det att förslaget till ny riksbankslag ska behandlas av riksdagen under nästa riksmöte.

Prot. 2021/22:122

1 juni

En ny riksbankslag

Anf. 41 MATS PERSSON (L):

Fru talman! Ärade ledamöter! Det är ett historiskt beslut som riksdagen ska ta i dag och efter nästa riksmöte, nämligen beslut om en ny riksbankslag.

Den lag vi har i dag, med en centralbank som står oberoende från politiskt inflytande, har tjänat Sverige väldigt väl. Detta har varit en viktig del i den ekonomiska resa som vårt land har gjort från att vara ett höginflationsland till att vara ett låginflationsland och från att på 80-talet vara ett land där människor fick allt mindre i plånboken och reallönerna gröptes ur till att de senaste 15–20 åren ha upplevt rejäla reallöneökningar.

Där har finanspolitiken spelat en stor roll, med de viktiga skattesänkningar som alliansregeringen genomförde 2006–2014, som har inneburit att vanligt folk som jobbar får mer i plånboken. Men det har också varit så att penningpolitiken har spelat en viktig roll genom att ge stabila förutsättningar. Under en lång period har den också gett arbetsmarknadens parter rimliga förutsättningar att sluta löneavtal på den svenska arbetsmarknaden.

Fru talman! Det är viktigt för svenska folket att vi har en ordning där centralbanken står fri från politiskt inflytande. Det är viktigt därför att svenska folket ska kunna förtjäna och förvänta sig trygghet, stabilitet och förutsägbarhet. Det är viktigt för att arbetstagare, den som äger en bostad eller den som lever i Sverige ska känna trygghet kring att de regler som finns gäller och att det finns stabila ekonomiska förutsättningar.

Positiva – alltså ökade – reallöner och stabila priser är viktiga delar för att människor ska känna den tryggheten. Därför är det viktigt att Riksbanken även fortsättningsvis har ett inflationsmål. För Liberalernas del har det varit viktigt att säga nej till alla de inspel som har kommit om att Riksbanken ska ta andra hänsyn, till exempel till arbetslöshet eller andra aspekter, som hade kunnat innebära att Riksbanken inte hade kunnat stå upp för inflationsmålet.

Fru talman! Detta innebär att finanspolitiken och riksdagen blir den centrala arenan för att se till att arbetsmarknaden fungerar bättre och för att trycka tillbaka arbetslösheten. Det ansvaret kan och ska inte fullt ut läggas på Riksbanken, utan centralbanken ska ha rollen att se till att vi har stabila priser i vårt land.

Fru talman! De senaste 30 åren har präglats av ett antal ekonomiska kriser. Finanskrisen 2008–2009 och nu senast coronakrisen – covidpandemin – har visat vikten av att våra centralbanker, såsom den svenska Riksbanken, har muskler att agera vid kriser och har flexibilitet att agera så att marknaderna fungerar när krisen är som djupast och allvarligast. De finansiella marknaderna är viktiga för att vanligt folk ska kunna se att ekonomin flyter på, för att betalningar ska fungera som vanligt och för att det inte ska skapas osäkerhet och kris på marknaderna som vanligt folk drabbas av och får ta konsekvenserna av. Därför är det viktigt att den finansiella stabiliteten finns och att centralbankerna har flexibilitet och muskler att agera när det är kristider. Det mandatet ges fortsättningsvis till Riksbanken genom den överenskommelse som nu ligger på riksdagens bord.

Fru talman! Sammanfattningsvis tycker Liberalerna att det här är en bra väg framåt för Sverige och för den svenska ekonomiska politiken. Vi säkerställer en oberoende centralbank, en oberoende riksbank. Vi säkerställer att inflationsmålet står vid handen, så att vi har stabila och förutsägbara priser. Det är viktigt att människor ska kunna ha bra reallöner och känna stabilitet. Vi ger Riksbanken de muskler och den flexibilitet att agera vid ekonomiska kriser som är viktiga för att kriserna inte ska fortplanta sig, ge massarbetslöshet och bli stora. Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 10 Riksdagen under coronapandemin 2020

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU23
Riksdagen under coronapandemin 2020 (framst. 2021/22:RS6)
föredrogs.

Anf. 42 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! I två års tid levde och verkade varje medborgare under förhållanden som, får man nog säga, ingen nu levande person tidigare upplevt i fråga om restriktioner för liv och hälsa. Den pandemi som smittspridningen av covid-19 gav upphov till och som fortfarande till viss del gäcker mänskligheten på olika sätt ställde samhälls- och vardagsliv inför en rad utmaningar. Restriktioner och rekommendationer för att undvika trängsel, folksamlingar, möten och sammankomster påverkade var och en i vardagen.

Det var också under denna period den digitala mötestekniken, som förvisso varit ett redskap länge, slog igenom på bred front. Hörs jag? Syns jag? Hur kan jag begära ordet? Det var kanske återkommande fraser i ensamheten framför datorskärmen för många. Det politiska arbetet påverkades på många olika sätt. Lagstiftningsarbetet anpassades så mycket det gick för att motverka smittspridning. Sammantaget kan sägas att demokratin och det parlamentariska arbetet hanterades och gick att genomföra även under de extraordinära förutsättningar som rådde.

Konstitutionsutskottet har behandlat en framställning från riksdagsstyrelsen som handlar om den uppföljning som Riksdagens coronakommitté gjort. Kommittén har bestått av en grupp med ledamöter från samtliga partier. Den har följt upp riksdagens och Riksdagsförvaltningens arbete under coronapandemin med i huvudsak 2020 som riktmärke. Det är resultatet av detta arbete som denna redogörelse behandlar. Kommittén har lämnat en rad förslag på sådant som man anser att riksdagen och Riksdagsförvaltningen bör överväga inför kommande kriser i fredstid.

Jag yrkar bifall till konstitutionsutskottets förslag, som innebär att vi lägger riksdagsstyrelsens framställning om Riksdagens coronakommittés uppföljning till handlingarna, det vill säga avslutar ärendet. Inga följdmotioner har väckts med anledning av framställningen.

Fru talman! Jag vill dock redogöra för en del av de överväganden som utskottet gjort. Förslagen från kommittén har varit föremål för ingående

resonemang i konstitutionsutskottet, där följande kan lyftas fram: Kommittén anser att man bör överväga att införa en ramreglering för riksdagens arbete i kris. Regleringen skulle kunna innehålla bestämmelser om beslut på distans och hur en delegation som kan agera under vissa extraordinära omständigheter skulle kunna skapas. Konstitutionsutskottet ser dock med stor tveksamhet på en ordning med rättsligt bindande regler som innebär att många av ledamöterna formellt blir utestängda från att delta i hela eller delar av riksdagsarbetet vid kriser i fredstid.

Den enskilda ledamotens situation och roll är här viktig att lyfta fram. Även om det är partierna som går till val och bygger upp vår parlamentarism har var och en av alla 349 ledamöter ett lika viktigt mandat att företräda sina väljare genom. Kommittén anser också att det kan finnas skäl att överväga hur riksdagen mer systematiskt kan följa upp bemyndiganden till regeringen, det vill säga hur det fungerat då riksdagen gett regeringen rätt att införa vissa regler i samhället. En sådan uppföljning kan, som KU ser det, redan i dag göras på olika sätt, exempelvis inom ramen för KU:s granskningar av regeringen och i utskottens arbete med uppföljning och utvärdering.

Utöver dessa exempel har Riksdagens coronakommitté redovisat ytterligare överväganden som också behandlats av KU. När utskottet tagit ställning till övervägandena har utgångspunkten varit i vilken utsträckning förutsättningarna för riksdagens ledamöter att utföra sitt uppdrag på bästa sätt skulle öka samtidigt som man behåller respekten för riksdagens statsrättsliga funktioner.

Det var ett antal åtgärder som genomfördes under 2020. Som exempel kan nämnas att riksdagens partier i mars 2020 kom överens om att ändra riksdagens arbetsätt så att endast 55 ledamöter skulle medverka under omröstningarna i kammaren, detta för att undvika smittspridning. Det inrättades också en krisledningsorganisation för att samordna arbetet med att säkerställa stödet till den parlamentariska processen och hindra smittspridning på både kort och lång sikt.

Förvaltningen beslutade vidare att ställa in ett stort antal planerade externa och interna aktiviteter och att stänga eller begränsa öppettiderna för många av förvaltningens servicefunktioner. Det vidtogs även åtgärder främst inom it-området för att öka förutsättningarna för möten på distans. I juni 2020 ändrades också riksdagsordningen så att det numera är möjligt för ledamöter att under vissa förutsättningar delta på distans vid sammanträden i utskotten.

För just konstitutionsutskottets del handlade det i huvudsak om att anpassa lokalen för att kunna genomföra det granskningsarbete som av en rad anledningar inte ansågs lämpligt att hantera digitalt. Det gällde inte minst vikten av att kunna föra längre och ingående resonemang öga mot öga över samma bord.

Fru talman! Den uppföljning som kommittén har gjort av arbetet under coronapandemin är viktig och beskriver på ett värdefullt sätt hur verksamheten i riksdagen påverkades men också kunde fortgå på ett anpassat sätt. Här nämns särskilt förmågan att under korta tidsrymder bereda och besluta om en stor mängd extra ändringsbudgetar och att fullgöra sin kontrollmakt. Kommittén menar också att det kan finnas anledning att överväga dels en mer systematisk uppföljning av de bemyndiganden riksdagen ger regeringen, dels en ordning som innebär att riksdagen under en kris eller vissa

andra förhållanden på förslag av talmannen ska kunna besluta om förkortad motionstid.

Utskottet noterar att ett beslut om förkortad motionstid med dagens ordning bara kan föreslås av regeringen. Det kan diskuteras hur man principiellt bör se på en ordning som skulle innebära att riksdagen kan förkorta motionstiden, vilket inverkar begränsande på ledamöternas förslagsrätt gällande förslag som lagts fram av regeringen när regeringen själv inte har sett att det finns ett sådant behov.

Fru talman! De begränsningar i möjligheterna att hålla fysiska möten som pandemin innebar medförde att riksdagens arbete fick utföras med hjälp av digitala kanaler. Det kan finnas anledning att dra lärdom av dessa erfarenheter för att säkerställa en beredskap i händelse av framtida kriser.

Det kan framhållas att möjligheten till distansdeltagande endast är aktuell i extraordinära situationer. Utskottet anser inte att denna möjlighet bör utvidgas. Tvärtom vill utskottet understryka betydelsen av fysiska möten för konstruktiva och tillitsfulla överläggningar och samtal ledamöter emellan. Detta gäller självklart vid formella sammanträden som äger rum inom den normala beslutsprocessen men även vid kontakter av mer informellt slag mellan sådana sammanträden och såväl inom som mellan parti-grupperna.

Vi vill också lyfta fram vikten av informationssäkerhet och allmänhetens förtroende för hur riksdagen fungerar.

Med detta sagt vill utskottet ändå framhålla de möjligheter som den digitala tekniken för med sig. De öppnar upp för nya arbetssätt och skapar förutsättningar för utökad interaktion med övriga samhället.

Anf. 43 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Vi börjar närma oss slutet på innevarande mandatperiod, en mandatperiod som ingen annan. Rekordlånga regeringsbildningsprocesser har avlösts av en pandemi som väl får sägas var minst sagt oväntad när mandatperioden började och som var svåröverblickbar när mandatperioden fortlöpte under pandemin. Det var svårt att i inledningsskedet avgöra hur det skulle komma att se ut, hur vi skulle hantera det och vart det skulle ta vägen.

Riksdagen gjorde i grunden ett gott jobb med att hantera pandemin, med att se till att våra beslutsprocesser kunde fortsätta mala och att vår statsrättsliga uppgift kunde fullföljas och fullgöras. Vi kan titta tillbaka på en omvälvande period där resultatet är att demokratins grundvalar kunde vidmakthållas och folkets främsta företrädare i den här kammaren kunde utöva sina ämbeten på ett i stora delar fullgott sätt.

Genomlysningen som ligger till grund för det betänkande som vi nu debatterar belyser en rad olika perspektiv. Jag ska uppehålla mig vid några av dessa.

Till att börja med har den frivilliga överenskommelse som togs fram om 55 ledamöter i kammaren under omröstningar lett till en diskussion. Det var inte 55 ledamöter som tjänstgjorde totalt sett. Alla var i tjänst. Alla arbetade. Men 55 ledamöter satt i den här kammaren varje vecka och genomförde omröstningarna. Diskussionen gäller huruvida en sådan ordning skulle formaliseras på något sätt, utifrån att det finns risker med frivilliga överenskommelser. Vid en kris räcker det, utifrån frivillighetens principer, att ett parti vägrar att delta, och då är det inte möjligt att komma fram till

en sådan lösning. Man skulle också kunna göra det mer förutsägbart om man skulle formalisera det.

Men det innebär framför allt att man i fredstid skulle i lag föreskriva att några av dem som väljarna har valt att sätta i den här kammaren inte skulle få möjlighet att utföra sitt ämbete. Konstitutionsutskottet menar att detta överväger de andra fördelarna som en reglering skulle kunna innebära.

Utskottet säger, med sitt mycket tillbakahållna och försiktiga språkbruk, att man ser med stor tveksamhet på en ordning med rättsligt bindande regler som innebär att en grupp av riksdagens ledamöter i fredstid formellt utestängs från att delta i hela eller delar av riksdagens beslutsfattande. På KU-språk är detta en fullständig tvärnit, fru talman. På KU-språk betyder det att det är en riktigt, riktigt dålig idé.

Jag kunde inte hålla med mer. Det är viktigt att väljarnas val får fullt genomslag och att vi försöker hitta andra verktyg, som för all del skulle kunna formaliseras på olika sätt.

En utblick i resten av världen, som också finns med i den genomlysning som Coronakommittén har gjort, visar att det finns en rad olika sätt att hantera till exempel pandemiska skeenden när det kommer till parlamentariskt arbete. Det finns utskott som har valt att ha omröstningar på distans, antingen genom att ledamöterna skickar in sina önskade omröstningsbidrag på papper eller att man, som vi har valt att göra, har en frivillig överenskommelse om ett reducerat antal och en rad andra olika varianter. Det finns till och med exempel på parlament som har valt att ha ledamöter med på distans genom videolänk för att leverera anföranden i kammaren.

Jag säger inte att alla dessa förslag är bra. Men många av dem är sannolikt bättre och vidmakthåller vår demokratiska process på ett bättre sätt än att i fredstid utestänga en grupp ledamöter från att fullt ut delta i det parlamentariska arbetet och fullfölja det uppdrag som väljarna har givit dem.

Under pandemin fattade konstitutionsutskottet beslut om att föreslå kammaren att möjliggöra för utskotten att sammanträda med ledamöter på distans, alltså digitalt, via videolänk. Det var nödvändigt då, för att se till att utskottens arbete kunde fullföljas. Och den regleringen finns fortfarande kvar. Under vissa omständigheter kan riksdagen besluta att det fortsatt ska vara möjligt. Det är nog klokt, rätt och riktigt.

Det enda vi vet är att den kommande krisen absolut inte kommer att vara identisk med den föregående. Det vi vet är att vi kommer att behöva fortsätta använda vår fantasi och föreställningsförmåga för att förutse eventuella hinder som vi kan stöta på i framtiden. Vi ska utforma våra regleringar på ett sådant sätt att vi kan fortsätta att vidmakthålla de demokratiska funktionssätten, som vi har gjort under den här perioden, och på samma effektiva sätt se till att folket företräds på ett bra sätt.

Vi betonar också vikten av de fysiska mötena. Att träffas formellt och fysiskt för att kunna ha förtroendefulla samtal öga mot öga med andra ledamöter, inte minst i ett utskott som konstitutionsutskottet där enighet ofta eftersträvas, är viktigt och något som måste värdesättas. Det gäller såklart samtliga utskott.

Den demokratiska processen är inte bara en rad regler som ska följas. Det handlar om personliga möten, överenskommelser mellan fyra eller möjligen fler ögon och samtal mellan möten. Dessa gör att det som sker

under mötena blir bättre och att det som sedan beslutas i den här kammaren blir det bästa möjliga resultatet för svenska folket.

Innebär det då att vi ska backa in i framtiden och att riksdagens ledamöter, på en arbetsmarknad där deltagande på distans och hemarbete blir alltmer normalt, ska arbeta i gamla strukturer? Svaret på den frågan är självklart nej. Att vi vill prioritera och vidmakthålla de fysiska mötena och ser dem som en viktig del av den demokratiska processen innebär inte att riksdagen ska vara en skyddad verkstad. Det innebär inte att riksdagen ska vara en verksamhet där vi håller tillbaka den digitala utvecklingen – tvärtom!

Det finns en rad olika delar av riksdagsuppdraget där det går alldeles utmärkt att använda digitala hjälpmedel som videokonferenser och videomöten. Riksdagen måste fortsätta sträva efter att vara en modern arbetsplats eller ämbetsplats och se till att de faciliteterna finns tillgängliga, om inte annat så för att vidmakthålla den kompetens i just den mötesformen som vi under den gångna pandemin har fostrats i men också för att möta en värld som förväntar sig att vi ska vara tillgängliga även genom digitala möten.

Fru talman! Vi backar alltså inte in i framtiden. Vi som riksdag kliver med nöje in i framtiden med alla de möjligheter som under pandemin har visat sig finnas för att möta andra människor på andra sidan jorden, i krigshärdar eller bara på andra sidan stan, kanske till och med i samma hus.

Fru talman! Jag kan ju inte yrka bifall, men jag kan rekommendera betänkandet för läsning.
(Applåder)

Anf. 44 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! Denna mandatperiod och de senaste åren har till stor del präglats av coronapandemin i riksdagen, i Sverige och i världen. Nu är vi förhoppningsvis i slutfasen av denna pandemi, och kanske är vi något mer förberedda om en ny kommer.

I slutet av 2020, vilket så här i efterhand kanske var lite tidigt, beslutade riksdagsstyrelsen att tillsätta en kommitté med representanter från alla partier i riksdagen med uppdraget att utvärdera riksdagens och Riksdagsförvaltningens arbete under 2020 kopplat till coronapandemin. I Riksdagens coronakommitté har jag fått representera Vänsterpartiet.

Vi trodde nog alla att pandemin skulle vara färdig innan vi blev klara med vårt arbete. Men så blev det inte. Tillsammans har vi och framför allt vårt sekretariat gjort ett gediget arbete. Alla riksdagsledamöter har haft möjlighet att besvara en mycket omfattande enkät, och dessutom har intervjuer gjorts med nyckelpersoner inom partigrupperna och Riksdagsförvaltningen.

Vårt uppdrag var tredelat, och vi har därför särskilt tittat på riksdagen som beslutsorgan, den parlamentariska processen och anpassningen av våra arbetsformer för att kunna fullgöra processer som till exempel att fatta beslut om en statsbudget.

Vårt andra uppdrag var att titta på riksdagsledamöternas förutsättningar att utöva riksdagsuppdraget, som under denna tid förändrades kraftigt.

Det sista uppdraget rörde förvaltningens arbete med stöd och service under den pågående pandemin. Vi har också, precis som Erik Ottoson sa, gjort en internationell utblick och tittat på andra parlament.

Utifrån alla dessa perspektiv har kommittén lämnat en mycket fyllig rapport som ger en god inblick i hur riksdagen har fungerat under pandemin, vad som har fungerat bra och kanske också sådant som har fungerat lite sämre. Föga förvånande har riksdagsledamöter som inte bor i Stockholm och som därför inte behövt pendla hit haft lättare att få ihop sitt livspussel. Samtidigt är det många som påtalar att deltagande på distans och att inte få träffa andra riksdagsledamöter från det egna partiet eller andra partier har försämrat möjligheten att verka som riksdagsledamot.

Fru talman! Det finns kort sagt många lärdomar att dra, både positiva och negativa. Men kommittén, där även ledamoten Ottoson satt, understryker att deras överväganden behöver utredas i detalj om de ska omsättas i praktiken samt att konsekvenserna för riksdagen som den främsta demokratiska institutionen då måste vara i det främsta rummet.

Många av dessa överväganden från kommittén har nu behandlats i konstitutionsutskottet, där både jag, Erik, Per-Arne och flera andra här i salen också råkar sitta, och även om många av kommitténs överväganden är intressanta och viktiga har det avgörande för oss utskottet varit i vilken utsträckning de skulle öka förutsättningarna för riksdagsledamöter att fullgöra sitt uppdrag med bibehållen respekt och förtroende för riksdagen som institution.

Fru talman! Jag tänker nu särskilt nämna några av de överväganden som utskottet har behandlat.

I utskottet är vi tveksamma till att införa en ramreglering som riskerar att utestänga riksdagsledamöter från riksdagens beslutfattande i fredstid. Vi anser i stället att den ordning som finns i dag och som bygger på överenskommelser mellan partierna är att föredra, särskilt som det kan vara svårt att utforma en reglering inför en kris man inte känner till på förhand. Det riskerar att ge riksdagen mindre flexibilitet och möjlighet till anpassning.

En annan sak som vi har tittat på är möjligheterna att delta på distans. Under pandemin har en stor del av utskottens möten genomförts med distansdeltagande. Det har varit positivt, och genom KU:s tidigare betänkande från 2020 finns numera en möjlighet att genomföra utskottsmöten med distansdeltagande vid extraordinära situationer. Men vi i utskottet anser inte att den möjligheten bör utvidgas. Vi vill i stället särskilt understryka betydelsen av fysiska möten för konstruktiva och förtroendefulla samtal mellan ledamöter.

Om en större del av riksdagsuppdraget skulle utföras av ledamöter som inte är på plats finns det en risk att kvaliteten blir sämre. Samtidigt vill vi framhålla de möjligheter som den digitala tekniken för med sig och att det öppnar upp för nya arbetssätt och skapar förutsättningar för interaktion med exempelvis civilsamhället på ett bra och givande sätt.

Till sist har kommittén även överväganden om Riksdagsförvaltningens krishantering och vissa demokratiutmaningar när det gäller främst riksdagsgruppernas arbete. Men där förutsätter vi att dessa erfarenheter hantearas av partigrupperna och Riksdagsförvaltningen, om man finner det nödvändigt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.54 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 13.00, då statsrådet Hans Dahlgren (S) skulle lämna information från regeringen om förberedelser för Sveriges ordförandeskap i EU våren 2023.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 13.00.

Information från regeringen om förberedelser för Sveriges ordförandeskap i EU våren 2023

§ 11 Information från regeringen om förberedelser för Sveriges ordförandeskap i EU våren 2023

Anf. 45 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Den 1 januari nästa år tar Sverige över det roterande ordförandeskapet i EU:s ministerråd. Det är en stor och viktig händelse för vårt land. Europeiska unionen, där det europeiska samarbete som vi är en del av sker, är verkligen helt avgörande för oss här i Sverige. Europeiska unionen ger oss en styrka som är betydligt större än vår egen.

Detta har, menar jag, blivit särskilt tydligt under den senaste tidens stora och omskakande kriser. Först kom pandemin. Nästan 19 000 svenskar har hittills mist livet i denna farsot, som har spridit död och lidande över hela världen. Men vägen ut ur pandemin blev snabbare än vad många nog vågat hoppats. En viktig anledning till detta var att vi snabbt kunde få tillgång till så många säkra och effektiva vacciner.

Här spelade Europeiska unionen en avgörande roll genom att tidigt gå in med enorma upphandlingar av vaccindoser, som sedan delades mellan EU:s medlemsstater. Ett stort antal doser kunde också skickas till länder utanför Europa. Det här, fru talman, hade vi inte kunnat lösa på egen hand i något enskilt land.

Rysslands brutala anfallskrig är ett fasansfullt exempel på hänsynslöst människoförakt. Trots att den ryska krigsmaskinen tidvis tycks ha kört fast, hejdad av det ukrainska folkets modiga motstånd, har kriget redan orsakat ett närmast obeskrivligt lidande. Och inget avslut synes än.

Det krig som Ryssland har startat får konsekvenser också för Sveriges säkerhet. I den tid vi nu befinner oss i, där gamla sanningar omprövas och där omfattande upprustningar genomförs, kan vi i Sverige ändå stå trygga och stadiga i något som vi länge har varit övertygade om: att Europeiska unionen är Sveriges viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska samarbete.

Sveriges starka röst för fred och för utveckling blir ännu starkare när vi gör gemensam sak med de andra 26 medlemsstaterna i EU. Sveriges säkerhet stärks betydligt av vårt engagemang i det storslagna – så vill jag kalla det – fredsprojekt som EU är. Så visst ger Europeiska unionen Sverige en styrka som är betydligt större än vår egen.

Därför ligger det också så tydligt i vårt eget nationella intresse att Europeiska unionen leds på bästa möjliga sätt. Det är förstås därför helt rätt att göra det mesta av den möjlighet som ordförandeskapet i ministerrådet

innebär. Så kan vi se till att denna union, som betyder så mycket för oss, har en stadig hand vid rodet i en svår och orolig tid. Det kommer säkert inte att bli lätt, men jag är förvissad om att svenska företrädare har alla möjligheter att nå goda resultat i de förhandlingar som förestår både för EU och för Sverige.

Fru talman! Det är alltså exakt sju månader kvar till dess att Sverige tar över rollen som ordförande i ministerrådet. Det är som bekant ett uppdrag som roterar mellan alla medlemsstater enligt en bestämd ordning, där varje land ansvarar för att leda arbetet i rådet under sex månader. Nu under hösten, från den 1 juli, är det Tjeckien som har uppdraget. Efter oss, det andra halvåret 2023, tar Spanien över.

Sist det begav sig för svensk del var 2009, och dessförinnan, första gången, var det 2001. Det är mycket som har förändrats sedan dess, både ute i världen och inom unionen. Men kärnan i uppdraget som ordförande i EU:s ministerråd är densamma. Den är att på bästa möjliga sätt leda arbetet i rådet. Där ingår förstås en stor mängd möten. Sammanlagt rör det sig om cirka 2 000 möten som svenska företrädare ska leda under det där halvåret. Det blir väl runt 10 möten per dag i genomsnitt.

Ledarskapet handlar inte bara om att hantera ordförandeklubban i mötesrummet. Det handlar inte minst om att driva förhandlingarna framåt mellan mötena och att ta de kontakter som krävs för att se till att kompromisser kan nås för att föra EU:s dagordning framåt. Det är stora och viktiga åtaganden.

Svenska statsråd och tjänstepersoner kommer att behöva föra rådets talan också i kontakt med de andra institutionerna inom unionen, inte minst med Europaparlamentet.

De flesta möten som svenska representanter kommer att leda äger rum i Bryssel eller i Luxemburg. Men en hel del möten – jag tror att det är ungefär 150 stycken – kommer också att ordnas här i Sverige. Många av dem kommer att äga rum på andra platser än i huvudstaden, från Kiruna i norr till Malmö i söder. Det kan ge utmärkta tillfällen att visa upp hur mycket spännande som händer i Sverige, kanske särskilt den gröna ny-industrialiseringen.

Fru talman! Jag går nu över till det som kanske är det viktigaste kring vårt ordförandeskap: den politik som unionen ska bedriva, de resultat som vi hoppas åstadkomma och vilka förändringar som kan göras till gagn för medborgarna i Europa.

De sakfrågor som ska hanteras under ett ordförandeskap påverkas i hög grad av det som händer i omvärlden. De påverkas förstås också av vilka förslag som läggs fram av EU-kommissionen liksom av hur långt våra företrädare på posten har hunnit. Därför har vi redan nu en mycket nära dialog med Frankrike, som är ordförande just nu, och med Tjeckien, som tar över den 1 juli.

Det land som tjänstgör som ordförande förväntas i första hand agera i medlemsstaternas gemensamma intresse. Det gäller verkligen att lyssna på alla och att försöka nå resultat som kan stödjas av så många som möjligt. Så ska vi naturligtvis också göra, på ett så professionellt och effektivt sätt som möjligt.

Men det finns ändå möjlighet att på olika sätt lyfta frågor som är särskilt viktiga för Sverige och att visa vad vi tycker är mest angeläget. Varje ordförandeland presenterar inför ordförandeskapet ett så kallat ordförandeskapsprogram strax innan ordförandeskapet tar vid. För svenskt vidkommande ska detta alltså ske i december i år. I programmet ska framgå vilka de politiska prioriteringarna är, men det ska också finnas en ganska detaljerad redogörelse för vilka sakfrågor man då räknar med kommer att hanteras inom respektive rådskonstellation.

Från regeringens sida vill vi redan nu signalera vilka områden som vi i dagsläget tycker kommer att vara mest angelägna för Sverige under vårt ordförandeskap. Det är alltså ett slags preliminär övergripande politisk inriktning. Det gör vi för att kunna förbereda oss bättre i de mest angelägna frågorna men också för att kunna kommunicera utåt och berätta hur vi tänker när vi får frågor, inte minst från andra medlemsstater.

Jag tror att det ligger i vårt lands intresse att det finns ett så brett stöd som möjligt i riksdagen för den inriktning som Sveriges ordförandeskap ska ha. Jag hoppas, och jag tror, att den preliminära inriktning jag nu ska presentera är sådan att de allra flesta av riksdagens ledamöter kommer att kunna ställa sig bakom den.

Fru talman! Den övergripande politiska inriktning som regeringen vill redovisa kan sammanfattas i fem rubriker utan inbördes ordning.

Den första är: Skapa säkerhet för EU:s medborgare och stärka EU:s roll i världen.

Ingen av oss vet hur kriget i Ukraina kommer att utvecklas, men det kommer utan tvekan att påverka mycket av vad EU ska göra våren 2023. Det reser frågor om hur vi bättre kan skapa säkerhet för våra invånare, hur säkerhets- och försvarspolitikerna kan utvecklas och hur krishanteringsförmågan kan stärkas men också frågor om hur EU:s roll i världen kan aktiveras och hur unionen bättre kan bidra till fred och välbefinnande i världen genom en mer aktiv och tydlig utrikespolitik.

Under den här rubriken ryms också nödvändigheten att få till stånd en stärkt och väl fungerande gemensam migrationshantering inom EU.

Nästa rubrik är: Stoppa den organiserade brottsligheten.

Behovet av att göra mer för att stoppa terrorism och grovt våld känns vi starkt här i Sverige. Detta är gränsöverskridande problem, för ofta är internationella ligor inblandade. Här finns stora möjligheter till ett ökat samarbete och mer samverkan mellan både nationella myndigheter och EU:s egna myndigheter för att knäcka gängerna, stoppa vapenhandeln och hejda flödena av narkotika.

Därefter kommer rubriken: Snabba på klimatomställningen.

Klimatkrisen är vår tids existentiella fråga. Utsläppen måste stoppas, och våra insatser för det behöver bli snabbare och mer effektiva. Annars kommer vi inte att kunna nå unionens mål om att minska utsläppen med minst 55 procent till 2030. Det förs just nu mycket komplicerade förhandlingar kring det paket av lagförslag som kommissionen har lagt fram, det som kallas Fit for 55. Att föra de förhandlingarna till ett avslut kan bli ett av de allra största åtagandena under vårt ordförandeskap.

Nästa rubrik är: Stärka EU:s konkurrenskraft för framtidens jobb.

Nyckeln till ökad välfärd för alla EU:s medborgare är att det skapas fler arbeten i hela unionen för både män och kvinnor. Ett konkurrenskraftigt EU är en förutsättning för en hållbar tillväxt. Nästa år fyller EU:s inre marknad 30 år, och det kan bli ett utmärkt tillfälle att lägga energi på att stärka den. Men vi behöver också värna och vidga den fria handeln.

Sist men inte minst viktig är rubriken: Slå vakt om unionens grundläggande värderingar.

Det handlar om demokrati och frihet, jämlikhet och jämställdhet och respekt för mänskliga rättigheter och för rättsstatens principer. Det kan bli just nästa vår som rådet för första gången får fatta beslut med anledning av villkorlighetsförordningen på grund av de brister kring rättsstaten som uppdragats i en av unionens medlemsstater. Det kan bli en historisk insats, men det förutsätter att det går att samla en nödvändig majoritet kring ett sådant beslut.

Fru talman! De här fem rubrikerna som jag nu har presenterat är förvisso ganska allmänt hållna, men det är också det som är tanken, alltså att så många partier som möjligt här i riksdagen ska kunna känna samhörighet med en övergripande politisk inriktning som därför kan ligga till grund för ett gemensamt fortsatt förberedelsearbete.

Fru talman! Jag hoppas att det jag nu har sagt också visar vilken möjlighet som det här ordförandeskapet kommer att innebära för Sverige. Det är en möjlighet att se till att EU verkligen levererar resultat i viktiga handlingar, en möjlighet att lyfta fram det som är viktigt för svenska medborgare och en möjlighet att göra EU bättre. De här möjligheterna ska vi naturligtvis ta vara på, och jag är övertygad om att det kommer att ske även om en annan regering skulle sitta vid makten efter höstens val.

Anf. 46 TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för informationen!

Det svenska ordförandeskapet kommer att äga rum under en omvälvande period i det europeiska samarbetet. Det är mycket som står och väger och ingenting är givet, men Sverige får nu en unik möjlighet till inflytande.

Ordförandeskapet ska naturligtvis skötas på ett professionellt och balanserat sätt, men vi ska inte vara rädda för att föra fram svenska prioriteringar som faktiskt också ligger i Europas intresse. Det är ju så man får någonting gjort i EU.

Handel har lagt grunden till EU:s konkurrenskraft, och EU:s inre marknad är själva kärnan i det europeiska samarbetet och är också avgörande för Sveriges ekonomiska välbefinnande. Ökad statlig inblandning i ekonomin och slutenhet mot omvärlden är däremot ingen lösning på svag tillväxt och låg sysselsättning.

När den inre marknaden nu fyller 30 år, som statsrådet själv nämnde i sitt anförande, noterade jag, under det svenska ordförandeskapet bör Sverige uppmärksamma detta med ett toppmöte om tillväxt. Det handlar om att återigen få en tydlig europeisk tillväxtstrategi på plats. Faktum är att EU i dag saknar en sådan.

Därför vill jag fråga EU-ministern om hur han ser på idén att Sverige verkligen prioriterar den inre marknaden, konkurrenskraften och tillväxten under sitt ordförandeskap.

Anf. 47 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Tack, Tobias Billström, för frågan!

Jag kan verkligen hålla med och svarar ja på den sista frågan om regeringen är beredd att prioritera den inre marknaden. Svaret på den frågan är utan tvekan ja. Det är en förutsättning för fortsatt välbefinnande i vårt land och i de övriga europeiska länderna att vi kan bedriva vår handel mellan varandra på ett så hinderfritt sätt som möjligt. Det är också helt nödvändigt att servicesektorn omfattas mer och mer av den inre marknaden. Det är helt nödvändigt att också digitaliseringen kommer med i utvecklandet av den inre marknaden. Där råder det ingen tvekan om att vi har ett gemensamt intresse.

Huruvida det kan bli något toppmöte i den frågan eller någon annan fråga är någonting som faktiskt ligger i Europeiska rådets ordförandes händer. Jag ska gärna förmedla vårt starka intresse för att engagera också Europeiska rådet i frågorna om den inre marknaden. Men jag är inte säker på att det kan bli något toppmöte i Sverige med anledning av detta.

Anf. 48 TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Statsrådets svar gläder mig, delvis, naturligtvis. Det är precis sådana här frågor som Sverige ska prioritera i EU-arbetet, det vill säga tillväxtfrågor. Vi ska inte lyfta frågor till EU-nivån som vi inte vill att EU fattar skarpa beslut om, vilket Socialdemokraterna gjorde med den sociala pelaren. Det är bra att regeringen har lärt sig av det misstaget.

Sverige ska under EU-ordförandeskapet använda den dagordningsmakt som ordförandeskapet innehåller och medger till att faktiskt bygga vidare på EU-samarbetets styrkor. Nästan tre fjärdedelar av Sveriges export går till den inre marknaden, som också utgör en språngbräda för svenska företag ut i världen.

Sveriges röst behövs för att EU återigen ska sätta den inre marknaden, konkurrenskraften och tillväxten högt på agendan, och jag önskar EU-ministern lycka till i arbetet med att få Europeiska rådets ordförande att ta möjligheten att hålla ett toppmöte i Sverige. Det kommer vi att ha nytta av.

Anf. 49 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Tack, Tobias Billström, för den kommentaren!

Jag kan säga att jag inte ser någon motsättning mellan att vara en stark anhängare av att utveckla den inre marknaden och att också engagera sig i de sociala frågorna. Jag tror att det under vårt ordförandeskap kommer att bli tillfälle att till exempel resonera om hur man ska kunna öka sysselsättningsgraden för både män och kvinnor i våra respektive medlemsländer. Det behöver inte innebära att man flyttar besluten till EU-nivå, utan det kan handla om att så gott som möjligt samverka kring att få gemensamma beslut i våra respektive länder.

Anf. 50 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Tack till ministern för föredragningen!

Europeiska unionen är i dag inte vad den var 1995. EU-samarbetet i dag är mycket tätare än vad det var då. Det finns en självgående mekanik som gör att unionssamarbetet blir allt tätare. Trots det berör fördragsförslag, visioner och strategier som produceras i EU aldrig dessa mekanismer,

och i dem reflekteras aldrig över att det inte är givet att samarbetet alltid ska stärkas.

Om man nu inte är förespråkare för en svexit och inte heller för en helt sammansmält EU-stat där suveräna medlemsstater inte är suveräna längre anser man naturligtvis definitionsmässigt att det finns ett optimum någonsans för hur nära samarbetet ska vara. Detta gäller troligen en majoritet av medborgarna i EU, men det är en fråga som aldrig får utrymme i EU-samarbetet. Man lyfter inte blicken.

Om utvecklingen fortsätter på det här sättet finns det alltså i förlängningen bara två alternativ för varje medlemsstat – att följa med på resan till en federal stat eller att ställa sig utanför samarbetet. Och det är en utveckling som många av oss inte vill se.

Sverige har nu en unik möjlighet att sätta fokus på denna fråga under det svenska ordförandeskapet 2023. Vi sverigedemokrater anser att Sverige bör resa en diskussion om hur mekanismerna ser ut som gör EU-samarbetet allt tätare, om hur nära samarbetet ska vara i unionen, om huruvida överstatligheten ska öka, frysas eller minska, om vilka mekanismer som kan utvecklas för att frysa eller minska överstatligheten och om hur nationer och medborgare ska kunna vara medbeslutande i sådana beslut.

Det handlar om att lyfta blicken och besluta om dessa frågor, skilt från alla små händelser som sker hela tiden.

Är statsrådet beredd att resa en sådan diskussion under det svenska ordförandeskapet?

Anf. 51 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Tack, Staffan Eklöf, för frågan eller frågorna! Jag är inte riktigt säker på att det val som Staffan Eklöf redovisar är det enda som vi kan göra, alltså antingen att följa med på resan mot en federal stat eller att lämna unionen. Jag tror faktiskt att vi har goda möjligheter som medlemsland i unionen att avstå från att resa mot en federal stat, tillsammans med många andra som inte heller är några federalister. Att ändra fördraget i den riktningen kräver ju enhällighet. Därför tror jag inte att vi är tvingade att välja vare sig det ena eller det andra.

Det kommer att vara en diskussion om hur unionen ska se ut framöver. Det finns krafter i Europa som nu talar om att vi kanske till och med behöver starta ett konvent för att se om vi ska ändra fördraget. Min uppfattning är att vi ska ägna så mycket energi som möjligt åt det som verkligen gör skillnad för medborgarna i Europa. Det handlar om att se till att lägga energi på att hejda klimatkrisen, om att se till att vi skapar fler jobb ute i Europa och om att värna medborgarnas säkerhet. Det är här som vi behöver engagera oss också under det svenska ordförandeskapet – vi behöver inte gå in i något slags institutionell dragkamp och ägna oss åt organisatoriska hårklyverier.

Anf. 52 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Historien visar att det är ett obestridligt faktum att EU-samarbetet ständigt blir tätare. Det har aldrig gått åt andra hållet. De tyska socialdemokraterna yttrade nu det som många länge har sagt mellan skål och vägg: att man önskar en federal stat.

Tanken finns – den är formulerad. Och det finns de som stöder tanken på en federal stat. Då gäller det att resa frågan och ta upp den till diskussion. Sverige har en unik möjlighet att göra det under det svenska ordförandeskapet.

Jag uppmuntrar verkligen ministern att tänka om – för jag uppfattade det som ett nej från ministern. Och jag vill fråga: Anser inte ministern att det finns ett optimum?

Anf. 53 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Ja, Staffan Eklöf, det finns säkert något slags optimum i någon teoretisk bemärkelse. Jag är inte kapabel nog att säga exakt var den punkten ligger. Men jag kan nog bestrida att detta skulle vara någon utbredd tanke bland oss socialdemokrater, att vi mellan skål och vägg skulle sitta och hylla en federal stat. Jag tror inte att det är särskilt vanligt.

Jag ser heller inte anledning att under vårt ordförandeskap ta några särskilda initiativ för att generera en institutionell debatt när vi har många sakfrågor att hantera. Det handlar om jobben för europeiska medborgare. Det handlar om att rädda klimatet. Det handlar om att trygga säkerheten för folk runt om i Europa. Jag tror inte att den energin ska användas till de här institutionella resonemangen.

Anf. 54 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Jag tackar för redogörelsen för tankarna kring prioriteringar inför Sveriges tredje ordförandeskap. Det är ju en annan union. Även om mycket är sig likt är det en annan union. Vi har utökat antalet medlemsstater. Vi har gått igenom en pandemi med rejäla kriser. Gränser som hade varit öppna blev plötsligt stängda, och vi hade ett stort arbete för att komma på banan igen.

Det har också varit en oerhörd styrkedemonstration med ett gemensamt agerande när Ryssland invaderade Ukraina. Det är kanske en missräkning för krafter utanför, men det är en oerhört imponerande styrka och kraft som EU har visat och visar. För varje sanktionspaket blir det lite tuffare och lite svårare att ta ytterligare steg, men man lyckas ändå flytta fram positionerna.

Freden var det som var grunden till och starten på detta bygge. Handel är en annan sådan sak. Det är någonstans där som kärnan finns. Det blir också så tydligt vilka saker som är fördelar och som faktiskt har byggt EU starkt.

När det gäller handeln tickar den många gånger på. Den sker under ytan. Det är svårt att peka på exakt vilka kronor som kommer Sverige och svenskarna till del för att vi är medlemmar i EU. När det gäller kriget i Ukraina blir det en väldigt tydlig nytta med medlemskapet, men jag skulle säga att den stora nyttan, som vi har haft under många decennier, handlar om att bygga oss starka.

I framtiden kommer vi att ha en större utmaning i att klara av att göra en omställning. Det var en av de frågor som statsrådet beskrev. Det kommer att vara en prioriterad fråga. Jag tänker att man då också kan ta stöd av kriget och säkerhetsaspekten i att bli oberoende. Kommer det att tas upp sådana frågor för att detta ska leva vidare även efter Sveriges ordförandeskap? Det gäller omställningen och den inre marknaden.

Anf. 55 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Tack, Annika Carlsson, för frågorna! Det är sant att unionen har kunnat visa en oväntad enighet. Det gäller även det senaste toppmötet, som avslutades i går, i Bryssel. Det var många som befarade att det inte skulle vara möjligt att sy ihop det sjätte sanktionspaketet, men det lyckades utan att det behövde göras några ekonomiska eftergifter till Ungern, som ju var en fråga som låg i luften. Det blev en möjlighet att få ett undantag under en tid för olja som importeras via pipeliner. Det är bra, för det är ett väldigt starkt verktyg som unionen nu har tillskansat sig på sanktionsområdet.

När det gäller klimatfrågan, som Annika Carlsson tog upp, kan man säga att det krig som nu pågår i Ukraina är en av de värsta klimatförstörrarna eller i alla fall miljöförstörrarna. Och i det bidrag som EU och EU:s medlemsstater så småningom måste ge för att bygga upp Ukraina är det en väldigt viktig del att göra det ukrainska näringslivet mer hållbart. Det kommer att kräva enormt stora resurser. Det är inte bara EU som ska bidra. Jag är säker på att vi kommer att få andra partner, också internationella banker, som kan hjälpa till med detta. Men vi ska vara beredda på att detta är något som kommer att kosta oss och som är värt priset.

Anf. 56 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! En del kommer att vara vad man gör under det halvår som man är ordförandeland. Där beskriver Hans Dahlgren en bred palett, som väldigt många kan ställa sig bakom. Det gäller både klimatomställningen och att utveckla verktygslådan för demokrati. De grundläggande värdena är oerhört viktiga.

Men det handlar också om att se till att vi har en strategisk beredskap för att kunna stå emot, oavsett om det är pandemi eller krig i vår närhet. Den delen tror jag hänger ihop med den inre marknaden. Vi måste fundera över på vilket sätt vi skapar förutsättningar och regelverk som gör att vi har ett diversifierat näringsliv, som inte är sårbart utan har flera olika vägar när det gäller att ta in underlag och material.

Sedan tänker jag att skogen är en sådan fråga. Den är lite unik och speciell för Sverige och Finland, och det finns en möjlighet att faktiskt visa på unikheten och möjligheten att både använda och utnyttja skogen.

Anf. 57 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Ja, det är helt rätt att kriget i Ukraina har visat ett större beroende av rysk energi än vad kanske de flesta hade klart för sig. De siffror vi nu ser över hur pass stort beroendet är, även i de allra största medlemsstaterna i unionen, är slående. Jag tänker att vi behöver se över hur vi minskar sårbarheten också på andra områden, och det är en del av den här säkerhetspolitiken.

Vi ska utnyttja de erfarenheter som vi gör under första halvåret 2023 och bygga vidare på detta, för ett ordförandeskap ger ju möjligheter till kontakter av det slag som gör att man kanske ännu lättare kan driva sin egen agenda när man återgår till att vara vanlig medlem.

När det gäller skogen är vi i ett annat läge än de flesta andra länder. Vi ska vara stolta över den skog vi har, och vi ska fortsätta att bedriva ett hållbart skogsbruk i Sverige.

Anf. 58 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Tack, statsrådet, för redovisningen!

I sitt anförande nämnde statsrådet asylfrågorna som en del av säkerhetspolitiken. Därför skulle jag vilja veta hur statsrådet ser på migrations- och asylpolitiken. Förhandlingarna just nu går ju inte nämnvärt framåt. Det finns länder som vägrar att ta emot utomeuropeiska flyktingar och som sätter käppar i hjulet för förhandlingarna.

Därför skulle jag vilja veta hur Sverige kommer att prioritera den här frågan och om Sverige i samband med det också kommer att driva möjligheten till ett system där Sverige och likasinnade länder samarbetar och går före i asylfrågorna.

Min andra fråga är hur Sverige planerar att arbeta med klimatfrågorna. EU har ju ett mål om att kunna nå koldioxidneutralitet till 2050, och vi har ett mål om 55 procent till 2030. Sverige drev i Europeiska rådet minst 55 procent till 2030, och i miljørådet drev Sverige 60 procent. Unionen landade slutligen på prick 55 procent.

Det är önskvärt att målet kan höjas under Sveriges ordförandeskap så att det blir högre än 55 procent, men det är också väldigt viktigt att Fit for 55 går i hamn senast under Sveriges ordförandeskap. Det räcker dock inte med 55 procent, så jag skulle vilka höra hur ministern ser på att vi ska nå ett ännu högre mål än 55 procent och hur vi får de motsträviga länderna att våga satsa på klimatneutralitet.

Anf. 59 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Tack, Ilona Szatmari Waldau, för frågorna!

När det gäller asylpolitiken tror jag att det är väl bekant att den svenska regeringen verkligen står upp för att det behövs ett gemensamt ansvarstagande bland alla europeiska länder och att alla medlemsstater måste ge sitt bidrag när det uppstår en flyktingkris i vår världsdelen.

Det här är någonting som har förhandlats egentligen sedan den förra flyktingkrisen 2015, och för drygt ett år sedan kom det ett förslag från vår kommissionär Ylva Johansson vilket nu förhandlas ganska aktivt av det franska ordförandeskapet. Stegvis försöker man att föra det här framåt, men jag tror inte att det kommer att bli något avslut innan deras period tar slut. Jag är inte heller säker på att det blir någonting under det tjeckiska ordförandeskapet, utan det kan mycket väl hamna på Sveriges lott att försöka att föra det här i hamn.

Som jag sa i mitt inledande anförande ska vi göra detta på ett så professionellt sätt som möjligt och lyssna på alla berörda för att försöka få ett resultat.

När det gäller ambitionerna på klimatområdet är det helt rätt att unionen siktar på klimatneutralitet 2050 och att det behövs större insatser. Det är just därför som det precis i dessa dagar förhandlas mycket intensivt i olika rådskonstellationer kring Fit for 55-paketet. Det finns de som tror att det kan bli ett avslut i rådet någon gång i juni eller juli i år. I så fall börjar sedan en process med Europaparlamentet att i olika triloger försöka komma fram till en gemensam uppfattning. Det kan också dra ut på tiden så att det blir under det svenska ordförandeskapet som också den här frågan behöver hanteras utifrån samma principer om att försöka nå största möjliga enighet.

Anf. 60 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Tack till statsrådet för svaret, även om jag kanske inte riktigt kände att jag fick svar på min fråga om Sverige kommer att vara berett att driva ett högre mål till 2030 än 55 procent.

Fit för 55-paketet är alltså på gång, och förhoppningsvis kanske man har börjat implementera det innan det svenska ordförandeskapet. Det räcker dock inte, utan vi måste komma längre och vidare. Därför är det min förhoppning att Sverige mycket hårdare kommer att driva att vi ska nå längre än 55 procent till 2030.

När det gäller det gemensamma ansvarstagandet för flyktingpolitiken fick jag kanske svar. Min fråga var om Sverige är berett att driva att några länder skulle kunna gå ihop om att gå före och ta ett större ansvar. Jag hoppas att även det är någonting som Sverige kommer att driva.

Anf. 61 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Vad Sverige ska göra under ordförandeskapet är framför allt att se till att det blir resultat i förhandlingarna. Under den perioden handlar det inte i första hand om att driva svenska prioriteringar. Men vi vill naturligtvis särskilt uppmärksamma och lägga särskilt stor energi på de områden som vi tycker är särskilt angelägna i det här landet, och den regering som då styr riket får naturligtvis göra de insatser som utifrån dess värderingar är de allra bästa.

När det gäller klimatfrågan tror jag att det är regeringens uppfattning att det verkligen är minst 55 procent som borde göras, och det är inte alls säkert att den förhandling som nu pågår ger ett tillräckligt stort resultat för att verkligen kunna nå det. I så fall kommer det att behöva göras fler insatser.

Anf. 62 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Tack till statsrådet Dahlgren för dragningen om det arbete som regeringen gör för att förbereda vårt ordförandeskap i EU!

En av punkterna i det gemensamma program som Frankrike, Tjeckien och Sverige har antagit gäller medborgarnas trygghet och det rättsliga samarbetet. Det var också en av de prioriterade punkterna som statsrådet angav i sitt anförande. Det är ett viktigt område, särskilt för Sverige. Narkotikahandel, vapensmuggling och trafficking är gränsöverskridande problem som behöver hanteras gemensamt. Ofta är slutdestinationen för allt detta Sverige, men Sverige har också egna problem som exporteras.

Hittills i år har det skett över 150 skjutningar, och över 30 personer har mördats i gängkriget som förvärrats år efter år. De svenska problemen har tyvärr blivit en pinsam exportvara. Svenska brottslingar har flyttat sin verksamhet till bland annat Spanien och Danmark. I Tyskland braskar rubriker om att Sverige är Europas farligaste land.

Det är en skamfläck på vårt internationella anseende. Bara i morse avslöjade *Ekot* ytterligare ett problem som Sverige står inför: 2 600 personer som är dömda till fängelse går fria i väntan på fängelseplatser. De kan fortsätta att begå brott eftersom fängelserna är fulla.

Samtidigt vet vi att ungefär en tredjedel av alla intagna på svenska fängelser är utländska medborgare. Av dem är en fjärdedel medborgare i ett annat europeiskt land, flera med utvisningsdomar. Ändå sitter de i ett svenskt fängelse. Hade de i stället suttit i fängelse i sina hemländer hade

många av de 2 600 dömda kunnat avtjäna sina straff i stället för att fortsätta att begå brott.

Därför undrar jag om regeringen inom ramen för ordförandeskapet i EU planerar att vidta åtgärder för att fler medborgare ska avtjäna sina straff i hemländerna snarare än i Sverige.

Anf. 63 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Tack, Ingemar Kihlström, för frågan! Jag kan inte svara på den frågan. I den detaljgraden har vi ännu inte formulerat de riktlinjer som ska skildra den politik som vi föreställer oss att Sverige bör framföra som särskilt angelägen. Den frågan har inte besvarats i det arbetet, kan jag säga.

Sedan kan jag naturligtvis hålla med Ingemar Kihlström om det fruktansvärda i att så många människor mister livet i den här typen av kriminalitet. Vi har ingen annan uppfattning om det.

Anf. 64 INGEMAR KIHLSSTRÖM (KD):

Fru talman! Tack, statsrådet! Jag förstår naturligtvis att jag rör mig på detaljnivå, så statsrådet får ta med sig frågan.

Det är positivt att en av de punkter som statsrådet lyfter handlar om arbetet mot gängkriminalitet och flödet av illegala vapen. Som jag nämnde i mitt första inlägg sticker ju Sverige ut vad gäller dödligt skjutvapenvåld, och det är också så att merparten av de vapen som används vid skjutningar är vapen som illegalt kommer in i Sverige från andra delar av Europa. Det finns också förgreningar över landsgränserna vad gäller gängkriminell verksamhet och vapenflödet.

Jag skulle gärna vilja höra om statsrådet kan ge några ytterligare detaljer om vad regeringen avser att göra inom arbetet med ordförandeskapet vad gäller åtgärder mot det illegala vapenflödet över landgränserna och vilka initiativ som planeras vad gäller att möta den gränsöverskridande gängkriminaliteten.

Anf. 65 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! På Ingemar Kihlströms fråga kan jag svara att eftersom mycket av detta ligger inom nationell kompetens handlar det i hög grad om att få ett mer effektivt samarbete mellan de nationella myndigheterna i respektive länder. Men även de EU-myndigheter som finns, Eurojust och Europol, ska få möjlighet att agera ännu mer effektivt.

Det finns fina resultat från samarbetet som kan utvecklas vidare. Vi har fått hjälp av den franska polismyndigheten att kartlägga kommunikationen mellan skurkar i Sverige, vilket har gjort att en lång rad av dessa nu faktiskt sitter bakom lås och bom. Det är ett typexempel på europeiskt samarbete när det är som bäst.

Anf. 66 PYRY NIEMI (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för en gedigen föredragning och presentation.

EU har under de senaste åren visat prov på en stark gemenskap. Vi har varit otroligt starka i att vi ska bekämpa pandemin, och vi har visat en osedvanligt stark solidaritet med det ukrainska folket efter Rysslands brutala anfallskrig. Det har visat på att detta att vara medlem i EU är mycket

bra för Sverige, och det är bra för alla medlemsstater att vi i gemenskap kan enas om sanktioner samt om gemensamma vaccinelveranser och vaccinköp. Vi kan vidare enas om att skapa återhämtningsfonder och så vidare.

En fråga som jag har reflekterat mycket över, och jag tror också att statsrådet har gjort det, är vad Ryssland håller på med. Detta har ritat om kartan fullständigt för oss alla, och vi ser nu ett otroligt starkt hot från Ryssland inte minst mot EU och även mot Ukraina, som är hårt drabbat.

Med detta sagt ser vi också att behovet av att utvidga EU:s närområde och handel och även möjligheter för länderna runt omkring oss att komma närmare EU-kretsen. Det finns flera ansökarländer, och många länder – till exempel Serbien – har både öppnat och stängt kapitel. Nordmakedonien är redo att fortsätta samtalen med EU.

Det här är ett medskick från mig. Jag hoppas nu att regeringen tar med sig att titta på de stora möjligheterna att föra dessa länder ännu närmare EU inför det kommande ordförandeskapsåret, med tanke på hur Ryssland agerar mot Ukraina.

Anf. 67 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Jag tackar Pyry Niemi för kommentaren.

Det är ett faktum att Ryssland har satt upp alla EU:s medlemsstater på listan över ovänligt sinnade nationer. Det är ett betyg på att vår union håller ihop i den skarpa kritik som finns mot den ryska krigsföringen i Ukraina.

När det gäller frågan om att förhandla om kommande medlemskap har vi tyvärr sett en blockering under lång tid när det gäller Nordmakedonien, som Pyry Niemi nämnde, och även för Albanien. Albanien borde tillsammans med Nordmakedonien kunna inleda förhandlingar. Det är ett medlemsland i unionen som har blockerat detta under lång tid. Jag tror att på grund av de skiften som har varit i det medlemslandets politiska liv finns det ändå vissa förhoppningar om att de så småningom ska kunna startas, och det är inte en dag för tidigt.

Anf. 68 PYRY NIEMI (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Frankrike som ordförandeland har instiftat begreppet strategisk autonomi och är engagerat i det ämnesområdet. Hur ser statsrådet framtiden an i den fortsatta diskussionen om den strategiska autonomin? Det finns diskussioner om att kanske förstärka exempelvis halvledarproduktion på den europeiska kontinenten. Vilka möjligheter finns i dessa frågor att stärka EU i den del det finns behov av bättre produktionsmöjligheter samtidigt som EU ska vara en stark frihandelsvän? Hur ser statsrådet på de lite komplexa frågorna, som ibland står emot varandra?

Anf. 69 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! De kanske står emot varandra, men de behöver inte göra det. Man kan vara för att vi på strategiskt viktiga områden är mer självförsörjande. Jag tänker att just energifrågan har tydligt visat att vi är för beroende av rysk fossil energi i dag jämfört med vad vi borde vara.

Samtidigt kan vi absolut vara mer öppna mot omvärlden. Det behövs fler frihandelsavtal. Det har kanske inte hänt så mycket på den fronten under det senaste halvåret, men jag hoppas att det under det svenska ordförandeskapet – kanske redan under det tjeckiska – blir mer fart också i den delen av EU:s förhandlingsapparat.

Informationen var härmed avslutad.

*Den offentliga sektorns
tillgängliggörande av
data*

§ 12 Den offentliga sektorns tillgängliggörande av data

Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU27

Den offentliga sektorns tillgängliggörande av data (prop. 2021/22:225) föredrogs.

Anf. 70 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! I dag debatterar vi betänkandet *Den offentliga sektorns tillgängliggörande av data*. Regeringen har föreslagit en ny lag som genomför Europaparlamentets och rådets direktiv om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn.

Syftet med öppna data-direktivet är att främja användningen av öppna data och stimulera innovation inom produkter och tjänster genom vidareutnyttjande av information som tillgängliggörs av den offentliga sektorn. Det är onekligen ett gott syfte, men det är beklagligt att regeringen inte har beaktat synpunkterna från vissa tunga remissinstanser, exempelvis Försvarsmakten.

De senaste månaderna har alla, även den socialdemokratiska regeringen, blivit varse vikten av ett starkt och välfungerande försvar och vidare om vikten av att värna Sveriges säkerhet, inte minst genom att skydda sig mot otillbörlig underrättelseverksamhet från främmande makt.

I 1 kap. 1 § i regeringens lagförslag nämns i och för sig att en förutsättning för tillgängliggörandet av data för vidareutnyttjande är att det inte innebär risker för Sveriges säkerhet. Samma formulering finns i 2 kap. 1 §.

Problemet är att i förslaget saknas resonemang om dessa risker. Att göra bedömningen om en viss informationsmängd i kombination med informationsmängder från andra myndigheter är säkerhetskänslig eller inte är oerhört komplicerat. I sitt remissvar befarar Försvarsmakten att ett brett utlämnande av data kan leda till ökade risker för underrättelseinhämtning. Främmande makt kan inhämta pusselbitarna och lägga pusslet.

Det är långt ifrån säkert att den enskilda myndighet som fattar beslut om ett tillgängliggörande på eget initiativ har tillräckliga kunskaper för att göra bedömningar av denna risk.

Även den föreslagna regleringen om tillgång till dynamiska data innebär en risk eftersom informationen tillgängliggörs omedelbart utan att vederbörande myndighet hinner analysera och klassificera den information som ska publiceras omgående.

Att tillgängliggöra information som främjar innovationer är i regel positivt. Att tillgängliggöra information som innebär en säkerhetsrisk för Sverige är synnerligen allvarligt. Att nämna att tillgängliggörande ska ske om det inte innebär risker för Sveriges säkerhet men inte förebygga dessa risker med lämpliga begränsningar och undantag är naivt.

Försvarsfrågorna ligger utanför EU:s kompetensområde. I artikel 4.2 i fördraget om Europeiska unionen framgår att medlemsstaternas suveräna rättigheter avseende nationell säkerhet ska respekteras.

Därför måste förutsättningarna för att Försvarsmakten undantas från den föreslagna lagens tillämpningsområde utredas. Detsamma gäller närstående myndigheter till Försvarsmakten.

Fru talman! Jag yrkar bifall till Moderaternas reservation.

Anf. 71 ADNAN DIBRANI (S):

Fru talman! Det är många debatter här i dag. Det är inte alltid lätt att göra dem jätteheta, men det är alltid ack så viktiga frågor vi debatterar.

Nu är det alltså finansutskottets betänkande *Den offentliga sektorns tillgängliggörande av data* vi debatterar, som min kollega Borianana från Moderaterna nämnde tidigare.

Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget och avslag på den motion som Borianana pratade om. Det kanske inte förvånar henne, men så är det.

På området för öppna data och vidareutnyttjande av information från offentliga aktörer har ett nytt EU-direktiv antagits. Det föreslås att direktivet ska genomföras i svensk rätt. För närvarande gäller den så kallade PSI-lagen i Sverige.

Vad är då öppna data? Jo, öppna data är digitaliserad, offentlig information som vem som helst kan ta del av och använda till valfritt ändamål. Många svenska myndigheter tillhandahåller öppna data, till exempel Skatteverket och Lantmäteriet.

Myndigheter samlar in och lagrar stora mängder offentliga data. Genom att informationen digitaliseras, struktureras och görs lättillgänglig kan den bidra till samhällsnytta även utanför myndigheterna, till exempel i form av forskning och innovation. Exempelvis använder sig många av kartfunktionerna i våra datorer och telefoner av Lantmäteriets data. Det är sådan information vi pratar om.

I dag beskrivs vad som gäller för tillhandahållande av handlingar från offentliga aktörer i PSI-lagen, som jag nämnde, alltså lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen. PSI-lagen ska hindra myndigheter från att sätta upp villkor för vidareutnyttjande av handlingar som gör att konkurrensen begränsas. PSI-lagen gäller vidareutnyttjande men också vilka avgifter och villkor som får förekomma när sådan information delas.

Syftet med det nya öppna data-direktivet är att fortsätta främja användningen av öppna data, stimulera innovation inom produkter och tjänster samt ställa upp ett antal minimiregler för hur vidareutnyttjandet ska fungera.

Direktivet ger inte automatiskt rätt till tillgång till information. Detta regleras fortfarande i nationell rätt, exempelvis genom tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen i Sverige.

Lagen är tillämplig på offentliga aktörer, vilket innebär att dessa aktörer ansvarar för att leva upp till lagens krav i sådana situationer och för de datamängder som lagen gäller.

Alla myndigheter omfattas av lagen, både statliga och kommunala.

Prot. 2021/22:122
1 juni

*Den offentliga sektorns
tillgängliggörande av
data*

Offentligt styrda organ jämställs i lagen med en myndighet och omfattas därmed också av lagen när det gäller data som har samband med en tjänst av allmänt intresse som organet tillhandahåller.

Offentliga företag omfattas av lagen när det gäller data som har samband med en tjänst av allmänt intresse.

Syftet med datalagen är att främja den offentliga sektorns tillgängliggörande av data för vidareutnyttjande, särskilt i form av öppna data, under förutsättning att krav på informationssäkerhet och skydd av personuppgifter kan upprätthållas och att det inte innebär risker för Sveriges säkerhet.

Det är alltså därför jag yrkar avslag på motionen som Moderaterna har lämnat och, än en gång, bifall till förslaget. Vi är i det stora hela överens om denna viktiga fråga.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 17.)

§ 13 En effektivare överprövning av offentliga upphandlingar

Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU29

En effektivare överprövning av offentliga upphandlingar (prop. 2021/22:120)

föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 17.)

§ 14 Ett nytt mål för Sjätte AP-fondens placeringsverksamhet

Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU33

Ett nytt mål för Sjätte AP-fondens placeringsverksamhet (prop. 2021/22:146)

föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 17.)

§ 15 Betaltjänstfrågor – några förtydliganden

Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU38

Betaltjänstfrågor – några förtydliganden (prop. 2021/22:202)

föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 17.)

Kammaren beslutade kl. 13.56 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 16 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 31 maj

FiU37 Ändrade regler om säkerställda obligationer

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Belåningsgrad, övervärde och löptidsförlängning)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

269 för utskottet

20 för res.

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 60 M, 51 SD, 26 C, 18 KD, 14 L, 12 MP, 1 -

För res.: 19 V, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 10 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

UU12 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa under 2021

Punkt 1 (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE))

1. utskottet

2. res. 1 (S, C)

3. res. 2 (V)

Förberedande votering:

136 för res. 1

20 för res. 2

134 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Juno Blom och Jakob Olofsgård (båda L) samt Elisabeth Falkhaven (MP)

anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Huvudvotering:

134 för utskottet

136 för res. 1

20 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll res. 1.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 60 M, 52 SD, 1 C, 18 KD, 2 L, 1 -
För res. 1: 87 S, 25 C, 12 L, 12 MP
Avstod: 19 V, 1 -
Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP
Kerstin Lundgren (C) samt Juno Blom och Jakob Olofsgård (båda L) an-
mälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU25 En ny växtskyddslag

Punkt 5 (Tillståndsprövning av växtskyddsmedel)

1. utskottet
2. res. 4 (S, V, L, MP)

Votering:

157 för utskottet
131 för res. 4
61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 60 M, 52 SD, 24 C, 18 KD, 1 L, 1 -
För res. 4: 85 S, 1 C, 19 V, 13 L, 12 MP, 1 -
Frånvarande: 14 S, 10 M, 9 SD, 6 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Elsemarie Bjellqvist (S) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats
ha röstat ja.

Kerstin Lundgren (C) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats
som frånvarande.

Punkt 6 (Det ömsesidiga erkännandet av produktgodkännanden)

1. utskottet
2. res. 5 (S, V, MP)

Votering:

171 för utskottet
119 för res. 5
59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 52 SD, 26 C, 18 KD, 14 L, 1 -
För res. 5: 87 S, 19 V, 12 MP, 1 -
Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Punkt 7 (Godkännandeprocessen för glyfosat)

1. utskottet
2. res. 6 (V, MP)

Votering:

257 för utskottet
32 för res. 6
60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 60 M, 51 SD, 26 C, 18 KD, 14 L, 1 -

För res. 6: 19 V, 12 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 10 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Punkt 8 (Mål för användning och utfasning av växtskyddsmedel)

1. utskottet

2. res. 7 (M, SD, KD)

3. res. 8 (L)

Förberedande votering:

131 för res. 7

14 för res. 8

145 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Huvudvotering:

145 för utskottet

131 för res. 7

14 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 26 C, 19 V, 12 MP, 1 -

För res. 7: 60 M, 52 SD, 18 KD, 1 -

Avstod: 14 L

Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Punkt 9 (Riskbedömning av biologiska bekämpningsmedel)

1. utskottet

2. res. 9 (SD)

Votering:

237 för utskottet

53 för res. 9

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 60 M, 26 C, 19 V, 18 KD, 14 L, 12 MP, 1 -

För res. 9: 52 SD, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Punkt 10 (PFAS)

1. utskottet

2. res. 10 (M, SD, C)

Votering:

112 för utskottet

139 för res. 10

39 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll res. 10.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 19 V, 1 L, 4 MP, 1 -

För res. 10: 60 M, 52 SD, 26 C, 1 -

Avstod: 18 KD, 13 L, 8 MP

Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Emma Berginger, Per Bolund, Rasmus Ling och Martin Marmgren (alla MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU27 En ökad differentiering av strandskyddet

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (S, C, MP)

Votering:

165 för utskottet

125 för res. 1

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 52 SD, 19 V, 18 KD, 14 L, 2 -

För res. 1: 87 S, 26 C, 12 MP

Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Punkt 2 (Ny lagstiftning om strandskyddet)

1. utskottet

2. res. 3 (KD)

Votering:

253 för utskottet

17 för res. 3

20 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 60 M, 52 SD, 26 C, 1 KD, 14 L, 12 MP, 1 -

För res. 3: 17 KD

Avstod: 19 V, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Magnus Oscarsson (KD) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 3 (Ny utredning om strandskyddet)

1. utskottet

2. res. 4 (M)

3. res. 5 (SD)

Förberedande votering:

60 för res. 4

53 för res. 5

177 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

177 för utskottet

60 för res. 4

53 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 26 C, 19 V, 18 KD, 14 L, 12 MP, 1 -

För res. 4: 60 M

Avstod: 52 SD, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Punkt 4 (Översyn av dispensgivning m.m.)

1. utskottet

2. res. 6 (V)

Votering:

270 för utskottet

20 för res. 6

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 60 M, 52 SD, 26 C, 18 KD, 14 L, 12 MP, 1 -

För res. 6: 19 V, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Punkt 5 (Ett reformerat strandskydd)

1. utskottet

2. res. 10 (L)

Votering:

145 för utskottet

14 för res. 10

131 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 26 C, 19 V, 12 MP, 1 -

För res. 10: 14 L

Avstod: 60 M, 52 SD, 18 KD, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU35 En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring

Punkt 1 (Straffflintring vid medverkan i utredningen av någon annans brott)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

271 för utskottet

19 för res. 1

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 60 M, 52 SD, 26 C, 18 KD, 14 L, 12 MP, 2 -

För res. 1: 19 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Punkt 3 (Övriga ändringar i rättegångsbalken och brottsbalken)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 3 (S, C, V, MP)

Votering:

145 för utskottet

145 för res. 3

59 frånvarande

Andre vice talmannen konstaterade att rösterna var lika delade och förklarade ärendet bordlagt enligt 11 kap. 12 § riksdagsordningen.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 52 SD, 18 KD, 14 L, 1 -

För res. 3: 87 S, 26 C, 19 V, 12 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

JuU37 Nya regler om informationsutbyte om brottmålsdomar i EU

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Ändrade bestämmelser om fingeravtryck)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

237 för utskottet

53 för res.

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 60 M, 26 C, 19 V, 18 KD, 14 L, 12 MP, 1 -

För res.: 52 SD, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

UbU30 Mer tid till lärande, extra studietid och utökad lovskola

Punkt 2 (Extra studietid eller läxhjälp)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 2 (SD)

4. res. 3 (L)

Förberedande votering 1:

53 för res. 2

14 för res. 3

223 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

60 för res. 1

53 för res. 2

177 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

163 för utskottet

60 för res. 1

67 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 26 C, 19 V, 18 KD, 12 MP, 1 -

För res. 1: 60 M

Avstod: 52 SD, 14 L, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Punkt 3 (Extra studietid eller läxhjälp fr.o.m. lågstadiet)

1. utskottet

2. res. 4 (M, KD)

Votering:

212 för utskottet

78 för res. 4

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 52 SD, 26 C, 19 V, 14 L, 12 MP, 2 -

För res. 4: 60 M, 18 KD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Prot. 2021/22:122

1 juni

Punkt 4 (Lovskola m.m.)

1. utskottet

2. res. 6 (C)

3. res. 7 (V)

Förberedande votering:

26 för res. 6

20 för res. 7

244 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

170 för utskottet

26 för res. 6

94 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 52 SD, 18 KD, 12 MP, 1 -

För res. 6: 26 C

Avstod: 60 M, 19 V, 14 L, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU31 Resursskolor och tilläggsbelopp för särskilt stöd

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Utredning om finansiering av resursskolor)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V)

Votering:

182 för utskottet

107 för res. 1

1 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 M, 52 SD, 26 C, 18 KD, 13 L, 12 MP, 1 -

För res. 1: 87 S, 19 V, 1 -

Avstod: 1 L

Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Joar Forssell (L) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 3 (Övriga frågor om resursskolor)

1. utskottet

2. res. 2 (SD, L)

3. res. 3 (MP)

Förberedande votering:

67 för res. 2

12 för res. 3

211 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

211 för utskottet

67 för res. 2

12 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 60 M, 26 C, 19 V, 18 KD, 1 -

För res. 2: 52 SD, 14 L, 1 -

Avstod: 12 MP

Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Punkt 4 (Ändrad ansökningsprocess för tilläggsbelopp m.m.)

1. utskottet

2. res. 4 (KD, L, MP)

Votering:

246 för utskottet

44 för res. 4

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 60 M, 52 SD, 26 C, 19 V, 2 -

För res. 4: 18 KD, 14 L, 12 MP

Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

KU15 En ny riksbankslag

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU23 Riksdagen under coronapandemin 2020

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU27 Den offentliga sektorns tillgängliggörande av data

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Ett undantag för försvars- och säkerhetsmyndigheter)

1. utskottet

2. res. (M)

Votering:

230 för utskottet

60 för res.

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 52 SD, 26 C, 19 V, 18 KD, 14 L, 12 MP, 2 -

För res.: 60 M

Frånvarande: 13 S, 10 M, 9 SD, 5 C, 8 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

FiU29 En effektivare överprövning av offentliga upphandlingar

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU33 Ett nytt mål för Sjätte AP-fondens placeringsverksamhet

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU38 Betaltjänstfrågor – några förtydliganden

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 18 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

P9_TA(2022)0129 Förslag till rådets förordning om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet, om upphävande av rådets beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom och den akt om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet som utgör en bilaga till det beslutet

Motioner

med anledning av prop. 2021/22:250 Åtgärder för en jämnare fördelning av boende för vissa skyddsbehövande

2021/22:4754 av Tony Haddou m.fl. (V)

2021/22:4756 av Ludvig Aspling m.fl. (SD)

2021/22:4757 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M, KD)

§ 19 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 31 maj

2021/22:528 Svensk livsmedelsproduktion

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:529 Tullverkets brottsbekämpande verksamhet
av *Boriana Åberg* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)

Prot. 2021/22:122
1 juni

2021/22:530 Konkurrensneutralitet inom primärvården
av *Anders W Jonsson* (C)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:531 Små och professionsdrivna enheter i primärvården
av *Anders W Jonsson* (C)
till socialminister Lena Hallengren (S)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 31 maj

2021/22:1649 Rakel G2
av *Tobias Andersson* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1650 Nationella lärarlönelyftets framtid
av *Roger Haddad* (L)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:1651 Utflyttning av trålgrens på prov
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:1652 Teknikprogrammet och högskolebehörighet
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:1653 Jämställda sponsringsregelverk
av *Per Åsling* (C)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1654 Hot om re-monopolisering på börsmarknaden
av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till statsrådet Max Elger (S)

2021/22:1655 Karriärvägledning för individ och samhälle
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:1656 Spetsutbildningarnas framtid
av *Roger Haddad* (L)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:1657 Optikerbranschens roll i ögonsjukvården
av *Sofia Nilsson* (C)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1658 Covid-19-vacciner i ett längre perspektiv
av *Acko Ankarberg Johansson* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

Prot. 2021/22:122
1 juni

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 16.25.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 13 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 43 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.56 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LENA LINDBÄCK

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om granskningsrapport	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Ärenden för bordläggning.....	1
§ 5 En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring.....	2
Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU35	2
Anf. 1 GUSTAF LANTZ (S)	2
Anf. 2 ELLEN JUNTTI (M).....	3
Anf. 3 ADAM MARTTINEN (SD).....	6
Anf. 4 MALIN BJÖRK (C).....	7
Anf. 5 GUDRUN NORDBORG (V).....	9
Anf. 6 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	11
(Beslut fattades under § 17.).....	13
§ 6 Nya regler om informationsutbyte om brottmålsdomar i EU.....	13
Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU37	13
Anf. 7 ADAM MARTTINEN (SD).....	13
Anf. 8 GUSTAF LANTZ (S)	14
(Beslut fattades under § 17.).....	14
§ 7 Mer tid till lärande, extra studietid och utökad lovskola	14
Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU30	14
Anf. 9 NORIA MANOUCHI (M)	14
Anf. 10 JÖRGEN GRUBB (SD)	16
Anf. 11 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	17
Anf. 12 ILONA SZATMARI WALDAU (V)	18
Anf. 13 CHRISTIAN CARLSSON (KD)	19
Anf. 14 FREDRIK MALM (L)	20
Anf. 15 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S)	21
Anf. 16 FREDRIK MALM (L) replik.....	23
Anf. 17 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik.....	24
Anf. 18 FREDRIK MALM (L) replik	24
Anf. 19 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik.....	25
Anf. 20 NORIA MANOUCHI (M) replik.....	25
Anf. 21 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik.....	26
Anf. 22 NORIA MANOUCHI (M) replik.....	26
Anf. 23 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik.....	27
Anf. 24 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	27
(Beslut fattades under § 17.).....	29
§ 8 Resursskolor och tilläggsbelopp för särskilt stöd.....	29
Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU31	29
Anf. 25 LINUS SKÖLD (S)	29
Anf. 26 MICHAEL RUBBESTAD (SD)	31
Anf. 27 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	33
Anf. 28 CHRISTIAN CARLSSON (KD)	33
Anf. 29 FREDRIK MALM (L)	35
Anf. 30 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	37
Anf. 31 LARS HJÄLMERED (M).....	38

Anf. 32 LINUS SKÖLD (S) replik	40
Anf. 33 LARS HJÄLMERED (M) replik	40
Anf. 34 LINUS SKÖLD (S) replik	41
Anf. 35 LARS HJÄLMERED (M) replik	41
Anf. 36 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	42
(Beslut fattades under § 17.)	43
§ 9 En ny riksbankslag	43
Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU15	43
Anf. 37 ÅSA WESTLUND (S).....	43
Anf. 38 EDWARD RIEDL (M)	45
Anf. 39 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	46
Anf. 40 ALI ESBATI (V)	48
Anf. 41 MATS PERSSON (L).....	51
(Beslut fattades under § 17.)	52
§ 10 Riksdagen under coronapandemin 2020	52
Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU23	52
Anf. 42 PER-ARNE HÅKANSSON (S).....	52
Anf. 43 ERIK OTTOSON (M)	54
Anf. 44 JESSICA WETTERLING (V)	56
(Beslut fattades under § 17.)	57
Ajournering.....	58
Återupptaget sammanträde.....	58
§ 11 Information från regeringen om förberedelser för	
Sveriges ordförandeskap i EU våren 2023.....	58
Anf. 45 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	58
Anf. 46 TOBIAS BILLSTRÖM (M)	61
Anf. 47 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	62
Anf. 48 TOBIAS BILLSTRÖM (M)	62
Anf. 49 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	62
Anf. 50 STAFFAN EKLÖF (SD)	62
Anf. 51 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	63
Anf. 52 STAFFAN EKLÖF (SD)	63
Anf. 53 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	64
Anf. 54 ANNIKA QARLSSON (C).....	64
Anf. 55 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	65
Anf. 56 ANNIKA QARLSSON (C).....	65
Anf. 57 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	65
Anf. 58 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	66
Anf. 59 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	66
Anf. 60 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	67
Anf. 61 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	67
Anf. 62 INGEMAR KIHLSSTRÖM (KD)	67
Anf. 63 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	68
Anf. 64 INGEMAR KIHLSSTRÖM (KD)	68
Anf. 65 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	68
Anf. 66 PYRY NIEMI (S).....	68
Anf. 67 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	69
Anf. 68 PYRY NIEMI (S).....	69
Anf. 69 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	69
§ 12 Den offentliga sektorns tillgängliggörande av data	70

Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU27.....	70	Prot. 2021/22:122
Anf. 70 BORIANA ÅBERG (M).....	70	1 juni
Anf. 71 ADNAN DIBRANI (S).....	71	-----
(Beslut fattades under § 17.).....	72	
§ 13 En effektivare överprövning av offentliga upphandlingar.....	72	
Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU29.....	72	
(Beslut fattades under § 17.).....	72	
§ 14 Ett nytt mål för Sjätte AP-fondens placeringsverksamhet.....	72	
Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU33.....	72	
(Beslut fattades under § 17.).....	72	
§ 15 Betaltjänstfrågor – några förtydliganden.....	72	
Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU38.....	72	
(Beslut fattades under § 17.).....	72	
Ajournering.....	73	
Återupptaget sammanträde.....	73	
§ 16 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 31 maj.....	73	
FiU37 Ändrade regler om säkerställda obligationer.....	73	
UU12 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa under 2021.....	73	
MJU25 En ny växtskyddslag.....	74	
MJU27 En ökad differentiering av strandskyddet.....	76	
§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	78	
JuU35 En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring.....	78	
JuU37 Nya regler om informationsutbyte om brottmålsdomar i EU.....	78	
UbU30 Mer tid till lärande, extra studietid och utökad lovskola.....	79	
UbU31 Resursskolor och tilläggsbelopp för särskilt stöd.....	80	
KU15 En ny riksbankslag.....	81	
KU23 Riksdagen under coronapandemin 2020.....	81	
FiU27 Den offentliga sektorns tillgängliggörande av data.....	81	
FiU29 En effektivare överprövning av offentliga upphandlingar.....	82	
FiU33 Ett nytt mål för Sjätte AP-fondens placeringsverksamhet.....	82	
FiU38 Betaltjänstfrågor – några förtydliganden.....	82	
§ 18 Bordläggning.....	82	
§ 19 Anmälan om interpellationer.....	82	
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	83	
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 16.25.....	84	